

TOMIS

Anul VII, nr. 13 (79), 10 septembrie 1972

16 pagini, 1,50 lei

UN NOU ÎNCEPUT

ing. ION TUDOR

prim-vicepreședinte
al Consiliului popular județean
Constanța

S-ar putea ca titlul să pară banal. Aceasta doar în aparență. În realitate, în lumea școlii, asistăm, odată cu inaugurarea unui nou an școlar, și la un nou început. Există, de fiecare dată, câteva generații de copii și tineri care se găsesc în fața unui orizont nou. O nouă generație de preșcolari intră pe porțile grădinițelor, o altă generație își începe lungul drum al vieții de școlar, un alt detașament de absolvenți ai clasei a VIII-a pășeste cu emoție în anul I al liceelor și școlilor profesionale, un număr de tineri baccalaureați intră în primul an de studenție sau de școală postliceală. În sfârșit, mai putem adăuga: un număr apreciabil de tineri absolvenți ai școlilor superioare, ai liceelor, ai școlilor profesionale sau ai celor generale își fac debutul în producție. Vechea zicală că „toamna se numără bobocii” se dovedește deosebit de adevărată.

Anul acesta, școala românească se găsește în fața unor probleme noi, problemele pe care Conferința Națională a partidului din luna iulie i le-a repartizat spre rezolvare. Niciodată, ca acum, nu s-a precizat așa de răspicat rolul primordial al școlii de a pregăti forța de muncă cerută de procesul de dezvoltare socialistă a patriei noastre. De aceea, subliniază tovarășul Nicolae Ceaușescu în raportul prezentat la Conferință, „este necesar să se organizeze astfel procesul de învățământ încât la terminarea fiecărei etape — școala de 10 ani, liceul — tînărul să capete asemenea cunoștințe care să-i dea posibilitatea ca, în cazul cînd nu își continuă studiile în învățământul superior, să se poată integra într-o activitate practică, utilă societății...”

Pentru satisfacerea acestor deziderate sînt în curs de executare o serie de măsuri. Astfel, se dezvoltă rețeaua școlilor speciale. Pe lângă cele opt licee de specialitate, vor intra în circuitul vieții școlare încă trei unități: un liceu industrial de chimie la Năvodari, un liceu industrial de marină și un liceu de alimentație publică, în Constanța. Rețeaua atelierelor și laboratoarelor școlare de pe lângă școlile generale și licee este, de asemenea, în creștere, prin constituirea și amenajarea unor noi capacități destinate acestui scop. Nu mai vorbim de lărgirea spațiului de școlarizare, de permanenta îmbunătățire a dotării cu mobilier, cu aparatură de laborator și materiale didactice, pentru că aceste preocupări sînt intrate acum în domeniul obișnuitului, așa cum nu mai facem o problemă din pregătirea pentru reluarea activității a totalității spațiului de școlarizare.

La 15 septembrie, aproape 100.000 de elevi vor intra pe ușile școlilor conștănțene. Pentru manualele ce li se vor distribui în prima zi de program, s-au alocat 3.000.000 lei. Pentru instruirea și educarea lor sînt angajate peste 5.000 de cadre didactice, din care cele mai multe au fost cuprinse în diferite cursuri de perfecționare organizate pe plan central și local.

La 15 septembrie, școala noastră pornește cu hotărîre să-și onoreze rosturile definite de Conferința Națională. Așteptăm cu încredere acest start. Și urăm elevilor și cadrelor didactice spor și succes în desfășurarea muncii lor, plină de noblețe și de răspundere.

OCTAV BÂNCILĂ

Încurcat în socoteli.

în acest număr semnează :

anca arghir, jean badea, silvia bogdan, teofil bălaj, octavian georgescu, gheorghe grigurcu, alecu ivan ghilia, alexandru mihalcea, marin mincu, romeo profit, sică popescu, mirela roznoveanu, cornel regman, alexandru ștefănescu, nicolae țăranu, g. g. ursu.

să îndrăznim mai mult

Prin multilateralitatea problemelor și prin domeniul larg la care se referă — cuprinzînd toate sectoarele de activitate din patria noastră — prin noutatea viziunii și prin optimismul pe care ni l-a transmis, Conferința Națională a partidului a produs o efervescență creatoare pe care niciunul din poporul nostru n-a mai cunoscut-o și n-a mai trăit-o. Este efervescența premergătoare marilor realizări, este frămîntarea care te cuprinde cînd cauți noul, îl bănuiești în preajma ta și dorești cu pasiune să faci din el stîndardul muncii tale.

O asemenea efervescență sînt cum cuprinde școala, pe oamenii ei, în preajma acestui nou început.

Școala noastră pornește azi spre țeluri pe care Conferința Națională i le-a conturat și îi le-a lîmpezit. Sarcina încredințată, de a pregăti forțe de muncă necesare, cere, așa cum preciza tovarășul Nicolae Ceaușescu, „să aducem în continuare perfecționări întregului sistem de pregătire a cadrelor”. Primele semne se pot constata în

VIRGIL TEODORESCU

timpan

Ale simțirii umbre își caută un flaut
Iluminat de degete subțiri.
Cum caută mireasma un vraf de trandafiri
Și cum în gerul alb din nori te caut.

Timpan al unui cîntec în el sortit să zacă,
Virtej ucis și-mormintat în pinză,
Harpon înfipt în rînceda osînză
Ca-ntr-o pupilă verde și opacă.

Ce nume vor primi eu nu pot spune
Ale simțirii umbre rămase sub umbrare.
Însă oricum vor străluci mai tare
Ca cicatricea brună de cărbune.

VALOAREA COGNITIVĂ A ARTEI

Discuția despre valoarea cognitivă a artei presupune dintr-un început o distincție între „obiectul artei” și „obiectul artistic”: primul definind motivul original al operei de artă împreună cu procesul de creație (pretins de metamorfozarea lui artistică), cel de al doilea — opera de artă ca atare. De la un gen artistic la altul și de la o modalitate de expresie la alta obiectul artistic (opera de artă) poate fi uneori „transparent”, alteori „opac” față de obiectul artei (situație în care de obicei problema unui corelat real al imaginii artistice nu se mai pune). La nivelul cel mai general al raportului dintre existența socială și conștiința socială, arta (ca parte integrantă a acesteia) apare ca imagine specifică a unei existențe culturale și istoric-determinate în diversitatea relațiilor și condiționărilor ei.

Desigur, nu doar prin „reflectarea” aspectelor concrete ale acesteia în simboluri cu finalitate gnosologică sau orientativă directă, ci prin aspirațiile umaniste, prin idealurile și gusturile estetice ale societății, epocii, națiunii sau culturii respective, acestea avînd ele însele, în mare măsură, o origine și o condiționare artistică tradițională. O operă de artă nu vine doar să satisfacă anumite gusturi, anumite preferințe și idealuri estetice existente, ci ea are capacitatea de a genera, prin ea însăși, gusturi și idealuri estetice noi, originale, prin care își definește atît specificul valorii sale, cit și al criteriilor necesare evaluării acestei valori. Continuitatea valorică a operelor de știință se referă la rămînerea informațiilor pe care le oferă în sfera aceluiași semnificații, la reprezentarea, numirea sau interpretarea univocă a „obiectului” lor. În acest sens, continuitatea valorii științifice, ca formă a conștiinței social-culturale apare ca o dovadă spirituală a continuității existenței pe care ea o exprimă, a

ADRIAN RĂDULESCU

(Continuare în pag. 4)

măsurile de perfecționare a rețelei școlare în sensul creării unor unități noi sau transformării celor existente în unități care să asigure o oarecare pregătire, ajutîndu-i pe tineri să se integreze rapid în producție.

Dar acesta impune nu numai o mai hotărîtă orientare practică a procesului de învățămînt, ci examinarea cu atenție a planurilor și programelor și eliminarea cu curaj a întregului balast de cunoștințe învechite care consumă și timp și energie și care îngreunează orizontul tinerilor noștri. Operația nu-i prea ușoară. Avem de luptat cu prejudecăți, cu concepții și metode care ne țin în loc. Am vrea să oferim elevilor tot ce știm noi, fără să observăm că multe din cite le știm și-au pierdut valoarea. Le cerem uneori elevilor să citească mult și multe, dar pierdem din vedere că nu cititul cantitativ, ci un studiu sistematic, făcut cu răbdare și migală, fără grabă, stă la baza uneia din deprinderile fundamentale cu care trebuie să-i înarmăm: **deprinderea de autoinstruire.**

ION BĂDICĂ

(Continuare în pag. 10)

În geografia afectivă a acestui drum pînă de poezie care este faleza Constanței, Farul Genovez ocupă un loc aparte. Modest și puțin- tel la trup, micuțul de piatră și-a stins de mult vîlvătaia călăuzitoare. De sus, din vîrful lui, nu mai pornesc peste valuri, odată cu căderea nopții, săgețile luminoase destinate a semnală navigatorilor prezența tărîmului — recompensă odihnitoare a tuturor asprimilor u-nor călătorii pe mări nu întotdeauna clemente. Înălțat în veacuri trecute de către meșteri veniți din Genova, farul de pe faleza Constanței se înscria și el în lanțul scînteietor al focurilor aprinse de oameni pentru oameni, de marinari pentru marinari. Astăzi nu mai este decît un obiect de muzeu care parcă își

Farul

cere scuze că dăinuie cu cenusia și nostalgică lui făptură printre atîtea frumuseți și străluciri noi. Dar brazda luminoasă ce țîșnea pe vremuri din fruntea lui de sticlă, ca o chemare la optimism și ca o încurajare pentru navigatorul încercat de năpraznice vîrtejuri, își păstrează semnificația gravă și profundă și după ștergerea ei în negura veacurilor. De parte, în zare, Constanța modernă profilează silueta nobilă și îndrăzneată a noului far înălțat pe bolta pastelizată în șute de nuanțe, cu splendidele lui culori de alb și bleu. De la micuțul far genovez la noul și mîndrul far modern, distanța poate părea mare și în spațiu și mai ales în timp. Dar, între ele există o corespondență ca o preluare de ștafetă. Căci dovezi palpabile ale evoluției lucrurilor, ale progresului cunoașterii omenești, amîndouă farurile rămîn deopotrivă vibrante mărturii ale statorniciei peste generații a simțămîntului de solidaritate umană ce a înflorit din cele mai vechi timpuri.

L. SĂRĂȚEANU

AVRAM IANCU — patriot revoluționar și luptător înflăcărat

Clocotul revoluționar de la 1848 răscolește adînc și suflul tineretului din Transilvania, în frunte cu înflăcăratul patriot Avram Iancu. Libertatea și dreptatea socială, frăția și egalitatea — aceste principii ale revoluției burghezo-democratice — îi sint mai scumpe decît viața.

Conducătorul revoluției transilvănene își exprimă hotărîrea lui intrinsingentă pentru apărarea acestor principii revoluționare: „Libertate, egalitate, frățietate. Principiile acestea sint deviza noastră, tezaurul scump și obiectul cel mai sfînt. Trăim cu ele și pentru ele... Despuiați însă de aceste principii, sintem hotărîți dintru început, cu cea mai bărbătească seriozitate, a ne vărsa singele pînă la cel din urmă român.”

Aceste prețioase idei ale revoluționarului transilvănean conțin un întreg program politic, care constă în eliberarea socială de sub asuprirea feudală și recunoașterea dreptului legitim al naționalității române transilvănene.

Libertatea și egalitatea aveau pentru fruntașul revoluționar ardelean un conținut concret constînd, în primul rînd, în dreptul moșilor de a fi stăpîni pîdurilor și pășunilor ce le fusese răpîte în mod samavolnic. „Că-s ale noastre — ălasigură el pe S. Bărnăușu — avem drept firesc, drept pozitiv și drept istoric...”

În programul revoluționar al lui Avram Iancu erau foarte limpede precizate nu numai revendicările poporului român oprimat de veacuri sub jugul social și național, nu numai caracterul concret al libertății și dreptății sociale, ci și modalitatea de înlăptuire a unui astfel de program revoluționar.

Pentru ca poporul român să-și spună vrerea, trebuia consultat în masă. În acest sens, adunarea de la Blaj din 15—17 mai 1848 — al cărei suflet mobilizator au fost Iancu și intelectuali grupai în jurul său — este cea mai puternică manifestare politică din veacul trecut. Cei peste 40.000 români aflați pe Cîmpia Libertății din Blaj și-au formulat cu fermitate revendicările politice, sociale și economice, printre altele și hotărîrea de a se uni cu Țara Românească și Mol-

dova, Armata lui Iancu a fost o oaste țărănească, luptătoare pentru nimicirea puterii nobilimii, pentru eliberarea socială și națională a românilor din Transilvania. Ea a rămas singura armată revoluționară liberă a perioadei respective, din întregul imperiu habsburgic și din întreaga Romînie. Conducătorul oastei țărănești era ferm convins de importanța luptei comune a maselor populare asuprite împotriva aceluiași inamic, era conștient de forța organizării și unității lor în revoluție.

Într-o scrisoare publică adresată lui Simoffy, unul dintre comandanții armatei revoluționare maghiare, care lansase o proclamație către români, și Iancu, înflăcăratul patriot român, face fierbinte chemare la salvarea revoluției comune a maghiarilor și românilor, vorbind cu deplină convingere despre existența de fapt și de drept, împreună, frățește a celor două popoare: „Fraților credeți-ne nouă că noi prea luminat vedem și prea hotărît credem, că în aceste două patrii surori, maghiarul de existență (de azi) și viitor nu poate vorbi fără român, nici românii fără maghiari.”

Din întreg felul de a fi al lui Iancu se degaja interesul arzător pentru om, încrederea în valoarea lui, în posibilitățile ființei umane de a se realiza, de a fi demnă.

Într-adevăr Avram Iancu a fost unul dintre iluștrii noștri înaintași, care și-a închinat toată energia slujirii devotate a intereselor poporului. Acum, cînd se împlinește un secol de la încetarea din viață a conducătorului revoluționar din Ardeal, cînd visul lui s-a împlinit, cînd națiunea noastră socialistă se află în plin proces de înflorire, cînd poporul nostru a devenit stăpînul propriului său destin, nu putem să nu aducem un pios omagiu memoriei aceluia care prin energia, elanul, spiritul său de sacrificiu, dragostea fierbinte pentru oameni, a luptat neobosit pentru eliberarea socială și națională a maselor asuprite din Transilvania.

AL. SUCIU

popas sub gorunul lui horea

În ziua de 10 septembrie 1872, „craiul munților” a fost găsit fără suflare sub strașina unei clăi de fin din ograda brutarului Ioan Stupină din Baia de Criș. Era capitolul final al unei mărețe dar tragice epopei.

El, care a condus mulțimile, a obținut biruință, a fost purtător de cuvînt și comandant de oaste țărănească, patriot în adevăratul înțeles al cuvîntului, care prin testamentul din 20 XII 1850 își lăsase întreaga avere pentru înființarea unei „academii de drepturi” crezînd că astfel va putea obține dreptate pentru ai săi, a murit nu bocit de copii și babe, ci mîngîiat de suflarea rece a munților, de foșnetul molcom al brazilor, de susurul izvoarelor, sărutat de reveneala pămîntului și plîns de bolta cerească din miile ei ochi stelari, înseilați cu lacrimi de mîrgăritare.

Așa a murit Avram Iancu în cetatea lui de munte, ocolind oamenii, ferindu-se de mării, desnădăjduit că nu și-a putut vedea împlinit idealul pentru care luptase.

La început, după cum informează Traian Mager în monografia „Ținutul Hălmeagului” a fost tăcere și durere de piatră. Apoi curierii au sărit în șea ca să vestească văilor și piscurilor că „Iancu nu mai este printre cei vii și că tot natul să poștească la înmormîntare”.

Fără contenire, trei zile și trei nopți, clopotele și-au strigat durerea peste creste de munți, în vreme ce preoții români, douăzeci și trei la număr, au săvîrșit prohodul care nu era al unui om, ci al unui întreg capitol de istorie națională. Locul de veșnică odihnă a fost ales la Tebea, sub gorunul lui Horea.

S-au tras atunci clopotele mai dureros ca oricînd, drumul a fost stropit din belșug cu lacrimi, taraful de lăutari, adus de la Deva, cînta sfîșietor „Marșul Iancului”, „Deșteaptă-te române” și alte cîntece, dragi moșilor. Ultimul salut, poate cel mai impresionant, a pornit din gurile de foc ale tunurilor de cireș cu care Avram Iancu apărase munții.

Mulțimile s-au împrăștiat ducînd de la Tebea svon de legendă care de atunci a crescut, constituind o prețioasă merinde sufletească.

Iancu a fost declarat „mort al națiunii”, funeraliile lui au fost naționale, ceea ce înseamnă că toate cheltuielile au fost suportate din fonduri publice fiindcă asupra lui nu s-au gă-

sit bani iar vreme de tăgadă nu era.

Erau în schimb de față moșii, cu bunăcuviința lor legendară, cu sufletul însetat după omenie, cînte și dreptate. Iancu era doar al lor și trecerea lui dincolo de pragul vieții nu putea fi lăsată, sub nici un preț, în sarcina altora. De aceea, la cîteva zile după funeralsii, doi țărani au bătut la ușa prefectului comitatului. Așezîndu-și căciulile și bitele după ușă, s-au interesat cu-viincioși de cheltuieli, apoi desfăcîndu-și chimirurile au pus suma pe masă și au ieșit, fără să-și spună numele, fără să ceară vreo atestare.

Deși mulțimilor de la Tebea li se svîntase lacrimile, plînsul a continuat prin coloanele presei române de pe ambii versanți ai Carpaților.

Într-adevăr, „Românul” din București vestea că „plînge tot omul, de la munte pînă la mare”; „Familia” publică o odă intitulată „La mormîntul Iancului” iar „Gazeta Transilvaniei” se exprimă astfel: „Martir al națiunii române! Du-te la masa cea pompoasă unde, cu eroi ca Ștefan cel Mare și Mihai, mișcați zeii ca să nu fie tîrziu a împrăștia norii ce vor a întuneca orizontul vieții naționale și politice a fraților și nepoților noștri români din Transilvania care vă divinizează.”

Înmormîntarea Iancului nu are pereche în istoria poporului nostru.

De mult se svîntaseră bulgării mormîntului de la Tebea, flămurile și cununile se pulverizaseră de mult, iarna își întînăsesse, din pisc în pisc, hlamida-i imaculată dar pelerinajul moșilor nu mai contenea. Unii veneau pentru că în satul lor vestea morții sosise tîrziu; alții ca să mai vadă o dată mormîntul și să ducă cu ei un pumn de țărînă; alții să afle, la fața locului, cum a fost aveau înmormîntarea. În ziua de 3 noiembrie 1872, mulțimile moșteni s-au bulucit iarăși în jurul mormîntului de la Tebea, cînd s-a declamat poemul lui Iosif Vulcan: „Gorunul lui Horea”.

Nu cinstire de rînd, ci de rege dac și împărat roman a avut Avram Iancu din partea neînfrișărilor lui tovarăși de biruitoare lupte.

Astăzi, ca și în trecut, ca și în viitor, sufletul poporului românesc se înclină în fața lespedei de piatră de la Tebea, cîstînd astfel, după cuviință, pe cel care a fost „regele munților”.

CORNELIU ALBU

În împrejurările actuale, avîndu-se în vedere adeziunea popoarelor la ideile păcii și securității internaționale, sint excluse monopoliurile privind elaborarea și aplicarea soluțiilor. Viața reclamă tot mai intens participarea directă și activă a tuturor țărilor, indiferent de mărimea și sistemul lor politic, economic și social. Țările mici și mijlocii se afirmă prin contribuție constructivă originală și prin adeziune voluntară la realizarea reglementărilor politice internaționale.

În ce privește Europa, s-au făcut multe încercări, elaborîndu-se nenumărate planuri, scheme, modele pentru ca raporturile intereuropene să se clădească pe temeiul principiilor colaborării și bunei vecinătăți. Este cunoscut că în Europa și-au avut originea două războaie mondiale pustiitoare și că mai persistă și în prezent probleme nerezolvate ce frînează evoluția mondială. Astăzi, pe continentul european, au apărut, prin colaborarea pașnică dintre state, condiții calitativ noi care oferă șanse sporite pentru statornicirea securității. De o excepțională însemnătate

principală și practică sint, în acest sens, propunerile concrete adresate comunității mondiale de la tribuna Conferinței Naționale a P.C.R. de tovarășul Nicolae Ceaușescu, privitoare la necesitatea afirmării și respectării depline a principiilor și normelor democratice în raporturile între toate statele lumii.

România socotește că, pentru înlăptuirea securității europene

în condițiile nou create în Europa, statele socialiste au formulat propuneri constructive pentru realizări practice. Declarația de la București, adoptată în iulie 1966 de statele participante la Tratatul de la Varșovia, a oferit un plan coerent de acțiune, a lansat ideea convocării unei conferințe pentru securitate și colaborare în Europa. Astfel, ideea securității europene a cîștigat tot

CADRAN POLITIC

ne, trebuie să primeze respectarea riguroasă a egalității în drepturi a tuturor statelor, a independenței și suveranității fiecărei națiuni, neamestecul în treburile interne, avantajul reciproc.

Militînd activ pentru înlăptuirea securității europene, este necesară adoptarea unui acord comun, sub formă juridică corespunzătoare, prin care fiecare stat să se angajeze că renunță la amenințarea cu forța în relațiile cu celelalte țări.

mai mult teren, devenind tema dominantă a dialogului politic dintre statele continentului. Țările socialiste au adresat tuturor statelor europene chemarea de a urgenta pregătirea și organizarea conferinței pentru securitate și colaborare, au concretizat sugestii pentru ordinea de zi și procedura de funcționalitate a conferinței, în cadrul unei reuniuni multilaterale. Hotărîrea statelor socialiste și-a găsit expresia în declarații, comunicate, unde se

subliniază necesitatea de a se trece la faza multilaterală.

Inițiativa valoroasă a guvernului Finlandei de a găzdui conferința paneuropeană a contribuit la activizarea preocupărilor în acest sens. Întrunesc o tot mai mare adeziune propunerile ca la conferință să fie abordate probleme care privesc înlăptuirea securității europene și eliminarea forței sau a amenințării cu forța în raporturile reciprocity interstatuale; lărgirea relațiilor de cooperare multilaterală, pe baza egalității în drepturi, în scopul dezvoltării colaborării politice între statele din Europa, precum și examinarea oportunității de a se crea un organism permanent pentru problemele menținerii păcii pe plan european. În toate fazele pregătirii, ca și la conferință, se impune participarea fără excepție a tuturor statelor interesate. Există înțelegerea ca la conferință să participe toate statele europene — inclusiv R.F.G. și R.D.G. — în condiții de egalitate atît între ele, cit și cu celelalte state — inclusiv S.U.A. și Canada.

Înalta răspundere a tineretului Europei pentru soarta continentului nostru s-a evidențiat și la recenta Conferință de la Helsinki, pentru securitate și coo-

perare europeană, unde au participat 26 de țări, reuniune în al cărei document, se subliniază necesitatea respectării independenței și suveranității internaționale, a egalității tuturor statelor europene, a respectării drepturilor democratice, a coexistenței pașnice și bunei vecinătăți în relațiile dintre țările tuturor continentelor.

Se evidențiază, de asemenea, necesitatea reducerii tuturor forțelor militare, retragerii trupelor străine în limitele frontierelor naționale, lichidării divizării Europei în alianțe militare opuse, a unor măsuri de dezangajare militară, al căror scop final trebuie să fie dezarmarea generală și în primul rînd cea nucleară.

România promovează în mod activ ideile securității europene în cadrul diferitelor organisme internaționale. A inițiat împreună cu alte state rezoluția „Acțiuni pe plan regional, în vederea îmbunătățirii relațiilor de bună vecinătate între state europene avînd sisteme social-politice diferite”, adoptată în unanimitate de Adunarea Generală a O.N.U., în 1965. Țara noastră

NICOLAE ȚĂRANU

(Continuare în pag. 15)

După ce la editura Eminescu a apărut nu de mult **Copacul-animal**, editura Cartea Românească a preluat sarcina de a prezenta publicului o nouă secvență din evoluția liricii lui Gellu Naum. Este vorba de un amplu „pohem” autobiografic, dispus în versete și conținând comentarii asupra unor evenimente păstrate dezordonat în memorie. În concepția autorului, dezordinea este însă doar aparentă reprezentând consecințele pe plan practic ale unei ordini interioare, dictate de subconștient.

Cu ate cuvinte, chiar dacă faptele selectate par lipsite de importanță în mentalitatea comună, caracterul lor obsesiv le acordă o importanță artistică.

Perpetuată de promotorii suprarerealismului, ideea ascunde

GELLU NAUM:

tatăl meu obosit

o irezolvabilă cotradicție. Subconștientul nu se poate exprima prin cuvinte decât renunțând la condiția de subconștient. În straturile insondabile ale spiritului se depozitează cel mult automatisme verbale care degajează astfel gândirea și o lasă liberă pentru inițiative. Tot ceea ce a fost explorat și verificat devine un bun curent de care spiritul uzează, ori de câte ori se ivește ocazia, fără a mai recurge la alte verificări. În privința aceasta, un poet al locurilor comune este mai aproape de suprarrealism decât unul al limbajului insolit. Revelarea subconștientului este un act de cunoaștere desfășurat de conștiință, o aventură spirituală care își alege ca spațiu propria sa origine.

Subconștientul nu poate produce literatură pentru că nu furnizează decât automatisme. Abia constituirea sa ca obiect de cunoaștere în raport cu conștiința — aptă să surprindă și să traducă unicitatea — intră în sfera literaturii. De altfel, suprarrealismul românesc, mizând pe ironie, rămâne argumentul principal al unor asemenea afirmații.

În **Tatăl meu obosit**, ca și în versurile publicate anterior, Gellu Naum reușește uneori să amuze tocmai printr-o atitudine ironică față de valorile consacrate. Ironia sa, rece și elegantă, se exprimă cu predilecție prin neologisme și are în general scopul de a reabilita viața subiectivă: „Cînd mă trezeam aveam un puls la fel de orb și de obscur / În timp ce studenții inteligenți dobîndeau cunoștințe temeinice în cadrul unui program exigent”. Schematismul este detectat (și subminat) nu numai în activitatea cotidiană, ci și în stilul romanelor („Îți mulțumesc domnule îmi spunea o tinăra

fată cu un zîmbet fermecător Fără dumneavoastră nu știu ce m-aș fi făcut”), al instrucțiunilor tehnice („Un disc impregnat cu substanțe revitalizante aplicat pe fiecare sîn dimineața făcea ca sînii să-i crească sau să i se micșoreze după dorință cu o rapiditate extraordinară”), al referatelor de serviciu („Era cu siguranță cea mai capabilă și singura care conducea un birou de studii în contact direct cu”) sau al demonstrațiilor din geometrie.

Din nefericire, cu excepția acestui amuzament intelectual care, pe parcursul a 70 de pagini, își atenuează efectul, poemul lui Gellu Naum nu se mai susține și prin alte implicații estetice. Enunțurile sentențioase, suspendate asemi unor adevăruri profetice, se pulverizează la prima atingere. Autorul a clădit ris-

cant abstracțiuni peste abstracțiuni în momente de grandilocvență, fără a observa că și un asemenea stil se pretează parodierii. Astfel, printre laconice persiflări ale bombasticismului, sînt înserate fraze autentice bombastice: „De fapt totul se reduce la un fel de exorcism al spaimei. Importantă era doar trecerea de cealaltă parte a gesticulației”; „O copie nu corespunde cu amintirea ei absolut simultană”; „Ochiul cu care vedea nu era cel uman”. Mult mai frecvente sînt însă cazurile cînd elemente trimițînd la împliniri pe care cititorul nu le cunoaște își expun, în absența umorului, concretețea impudică. Nici o stare lirică nu emană din enumerarea unor detalii grupate incoerent, chiar dacă acestea ar avea pentru autor o valoare sentimentală: „Cinci ani mai tîrziu ea se înscrisa la cursurile de fizică și de matematici Trăia într-o mansardă și se hrănea cu lapte și fructe”; „Locuiesc pe lîngă cazărmi i-am răspuns și te voi zări adesea trecînd pe acolo pentru treburile dumitale Te voi striga Maloy”; „La 22 martie închiriam trei camere mobilate mari și confortabile situate pe o stradă la marginea orașului” etc. Meritul lui Gellu Naum este de a experimenta cu obstinație o manieră, de a o aplica celor mai diverse situații pentru a răvăși și fertiliza limbajul. Limitele acestui merit se configurează însă clar acolo unde începe convingerea că literatura de genul acesta se adresează exclusiv criticii. Marele public nu va gusta niciodată o carte ca **Tatăl meu obosit** pentru că dramatismul ei, artificial și exasperant, se consumă pe hîrtie, departe de freamătul existenței.

ALEX. ȘTEFĂNESCU

G. G. URSU

hai-kai-uri japoneze

Sînt biet călător,
M-agăț de-o creangă de-azur:
Încerc să nu mor.

Am fost un sfios,
Sîni au rămas neatînși
Și fructele, pe jos.

Așa mi-a fost scris:
Pîn-la sfîrșit ca să ard
Pe ruguri de vis.

și aurul destinelor

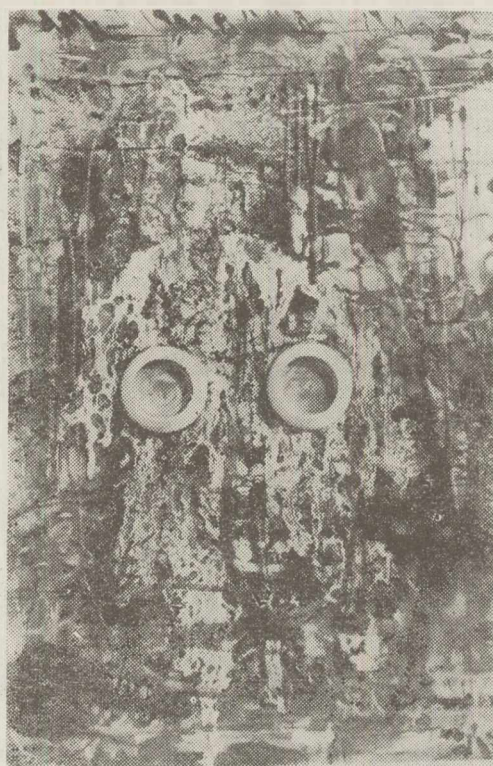
Cad frunzele ca-ngălbenite plicuri,
Cad frunzele ca veștede scrisori,
Noi le privim cu ochi-n calde picuri,
Cum le-am privit, de mult, de-atîtea ori.

Dar niciodată ca acum n-am vrut,
Să adunăm ca jarul din cenușă,
Din plicurile roase de trecut,
Iubirea altădată jucăușă.

Și amîndoi cu-azurul printre gene,
Cuprinși de vraja infinitei mile.
Cătăm în vraful galbenelor file
Și aurul destinelor perene.

așteptarea

Să așteptăm
Fiorul amurgului,
Cînd printre arbori
Parfumu-i greu,
Va plînge-n frunze
Umbra părinților,
Veniți să-nlesnească
Sfîrșitul meu.

Măști maramureșene

Și-n timp ce voi trece
În altă zare,
Cu-aripile toate
Ce le-am zburat,
Va crește-o floare
Din visele triste
Ce nu le-am visat.

balada pădăiei

Pădăii — puzderii
De galben, de soare,
Toiagul mă duce
Spre vechi primăveri,
Mă ține în parcuri
Zeîta speranței,
Pe-aleea iubirii
Și azi, ca și ieri.

Pădăii — puzderii
De galben, de soare,
Ce glorie tristă,
Ce jucăușă,
Cînd afli culoarea
Metamorfozei:
Pierdute în iară,
Scufii de cenușă.

Aduceți mirezme
Deșartele cupe,
Le-om umple cu galben
De noi pădăii.
Tu cea de-altădată,
Zeîta speranței
Pe-aleea durerii
Etern să revii.

NICOLAE G. IONESCU

senin

Același drum șerpuitor prin grîne.
Nestrăbătut de nimeni, se va pierde
Depart, precum ieri — și azi, și
mîine,
Spre satul cu salcîmi și umbră
verde.

Același cer albastru-al dimineții
Se va brăzda cu zor de ciocîrliei
Și lîngă drum și-or îmboldi scaieții
Rotundul zmoc al florii viorii.

Aceiași maci vor sîngera răzoare
Și toropiți de arșiță-n amiezi,
Și-or dezveli petalele spre soare,
Lumina să le scalde negrii miezi.

Pe paiul crud, ingenunchiat alene
De adieri, tot gîze mici vor fi,
Și-n graiul delicatelor antene
Și-or da binețe cînd s-or întîlni.

Cînd vremea va fugi fără limanuri,
Cu-al anotimpurilor lung alai,
Tot rapiță va înflori în lanuri,
La fel de galbenă în luna mai.

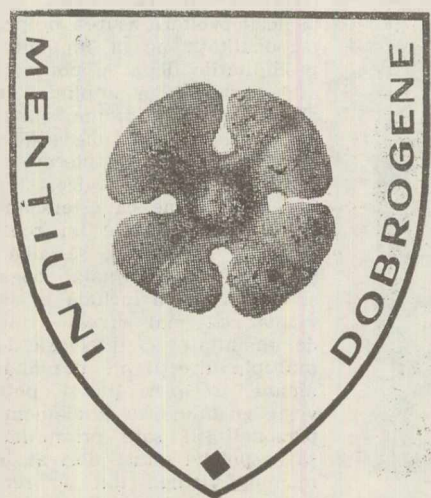
Alți ochi, privind la cele
ce-mpresoară,
Vor ațipi și vor sorbi odihnă;
Și — ca și-acum, ca și odinioară,
Va fi — mereu — tot farmec și tot
tihnă.

PRESTIGIOASE MANIFESTĂRI INTERNAȚIONALE LA CONSTANȚA

DE CURÎND au avut loc la Cazinoul din Constanța lucrările Grupei permanente pentru urbanism și sistematizare a C.A.E.R., fructuoasă întîlnire de lucru a unor reputeți specialiști. Cu acest prilej, tovarășul **Vasile Vîlcu**, prim-secretar al Comitetului Județean Constanța al P.C.R., a rostit o cuvîntare în care se spune: „Sîntem bucuroși să găzduim în municipiul Constanța lucrările ședinței la care iau parte reprezentanți de frunte pentru domeniul urbanismului și sistematizării teritoriului din țările prietene, membre ale C.A.E.R., ce își aduc contribuția la progresul social, economic, cultural al țărilor noastre... În țara noastră, conducerea de partid și de stat acordă o deosebită importanță urbanismului și sistematizării ca activitate științifică și practică pentru organizarea complexă a teritoriului”.

MAMAIA găzduiește lucrările celui de-al IX-lea Congres Internațional al Frontierelor Romane, reuniune științifică de înalt prestigiu, la care sînt prezenți peste 150 de specialiști — arheologi și istorici — din aproape 30 de țări. La ședința solemnă de deschidere, tovarășul **Vasile Vîlcu** a adresat participanților un cuvînt de salut, spunînd între altele: „Problemele pe care le studiați cu atîta competență nu vă împiedică, fără îndoială, să priviți viața care se dezvoltă în jur, să observați strădanile unei țări întregi, animată de idealul socialist de a construi pentru fiecare un viitor luminos. Dobrogea, deasemeni, locuitorii săi, angajați în multiple activități, își exprimă adeziunea pasionată la idealurile de pace și progres. Convins că veți remarca acest lucru, sperînd, în același timp, că vă veți simți bine în mijlocul acestor oameni care vă primesc cu cea mai deschisă prietenie, aș vrea, în încheiere, să urez deplin succes lucrărilor celui de-al IX-lea Congres Internațional al Limesului!”

ADRIAN MATEI

PAUL EVERAC:

POEME DISCURSIVE

Candid gestul acesta al lui Paul Everac de a se da legat pe mina cititorilor. Pentru că, orice s-ar spune, a-ți publica produsele lirice ale tinereții și altele pe lângă, de dată mai recentă, când lumea te ține de dramaturg, adică de „om serios“, presupune oarecare curaj, împreunat cu inocență. Presupune în fond o anumită ignorare de sine cel real, arătarea cea mai neprevenită în lumină. Dar oricât am admira fructele ingenuității, nu putem ignora că volumul există și că el pretinde să fie discutat cu alte măsuri decît cele cu care întîmpini o reacție temperamentală insolită, o încrucișare de floretă sau mai știu eu ce act de bravură. Sau de bravadă. Indiferent, dar, de motivele ce l-au împins pe autor să-și golească sertarele tinereții (îndemnat la aceasta și de nu puține gesturi similare ale unor confrăți doritori să se arate stăpîni pe cît mai multe domenii), o poruncă a meseriei impune criticului să judece cartea fără circumstanțe atenuante.

Iar rezultatele examenului nu sînt dintre cele mai făgăduitoare. Dacă autorul a urmărit să ne demonstreze că în 1949 și 1952, binișor trecut de vîrsta oricărui debut, putea versifica expert despre orice, despre Ahile și Hercule, despre dragoste și despre anotimpuri, i-am putea reaminti versuri mult mai bune ale acelei perioade, ele însele de mult perimate, trimise la muzeu. Într-adevăr, ce teribilă presumție să te înfățișezi publicului, în 1972, cu rime săltărețe și cu formații lexicale în genul:

„De mi-i gîndul cam zburdat
Cu aleanuri șugubețe
Să nu-ți fie cu bănat:
Scoală și ne dă binețe!“
Într-o lungă poezie-discurs, marele Ahile vorbește ca un retor de bară și robă, în acest chip:
„Ba, dacă e să spun adevărat
Mai răi decît Troienii sînt Aheii:
Și-aceia o femeie au furat —
Cu-ncuviințarea însăși a femeii.“

Pentru a preveni orice neînțelegere, dar poate și ca o provocare la adresa poeziei și a poeticii dominante azi, autorul și-a numit produsele **poeme discursive**.

Dar discursivitatea în poezie are și ea o măsură, pe care versuri precum cele citate n-o cunosc, de vreme ce, apucat pe panta retoricii ciceroniene, autorul dezvoltă veritabile lanțuri de argumente, după tot tipicul avocațial:

„Oare pentru silnicia de a ne ține înșine în miini nu merităm de a respinge altele?“
sau:

„Și acești oameni în care s-a petrecut ceva
Și acest ceva a fost viața lor, și în viața lor
au fost cuvinte adînci și în cuvinte
tîlcuri...“ etc, etc.

N-am să mai enumăr rătăcirile acestui nou Ulise pe tărîmurile neprielnice ale științei și eseului care au burdușit poemele mai ales erotice cu o terminologie din care nu lipsesc volutele, vectorii, glisoarele, metronomul, pirghiile, elevatoarele, cristalele și gemmele. Într-un singur punct poezia aceasta devine mai interesantă, rămînînd ca și pînă aici, expresia unui mare egoism de bărbat, a unei conștiințe foarte sigure de sine: în zona domesticului și a obiectelor din preajmă, peste care stăpînește — aproape invizi-

bilă, mereu invocată — ființa discretă a femeii. Poeziile acestea sînt toate de dată mai recentă și, dacă am înțeles bine, ele reprezintă — în cadrul formulei discursivului, care rămîne dominantă — o încercare timidă a sensibilității moderne de a-și strecura în cetatea strict fortificată, calul troian al acordării cu alt mod de glăsuire lirică. Pe linia unei poezii a empiriei se înscrie și tentativa — cea mai interesantă din volum, pîndită din păcate de aceeași primejdie: năvala de cuvinte — de a sesiza un suflet al lucrurilor, un ritm și o demonie a cotidianului modern, în cazul dat, ascultarea dramatică a zbaterii unor brațe de troleu sărite din șina lor:

„...e ca și cînd
din nervii de oțel ar podidi
o mare patimă declamatoare
ar agita în spații largi

vergelele
în reverențe de metal eliberat
cu mari balansuri, volte
zbîrniite:

profetice-apostrofe, — ca și
cînd
exasperate de orarul zilnic
aceste țije și-ar ieși din fire
și-ar recita cu semne

de-exclamare
un furibund poem placidei
toamne
și-ar trepida de-un patos
nepereche
zbătîndu-se, zmulgîndu-se-n
neștire...“

Curios acest poet! **Cuvîntul înainte** cu care se deschide volumul pare a voi să ne facă părtași unei experiențe unice, existențiale, avar păstrate pînă acum, comunicată cititorului mai mult dintr-un capriciu greu de explicat: iar una din poezii, singura închinată din volum, poartă în dedicație numele lui Paul Valéry — poetul esențelor decantate. Scrie Paul Everac: „Poezia, cîtă o avem și noi, am crezut că trebuia ferită, păstrată înlăuntrul, ca o stare, ca un aer, rostită rar, poate niciodată. Cînd o dai și pe ea, ce-ți mai rămîne? Și iată că o dau, mă mir și eu de ce.“

Citit volumul, îți dai seama cît de vane sînt aceste cuvinte, cum nu exprimă ele nimic. Vorbe o dată mai mult, într-o carte cu prea multe vorbe, și în care **starea, aerul** (lirice, fără îndoială) n-apucă să se înfiripe din pricina vacarmului... discursiv.

CORNEL REGMAN

(Urmare din pag. 1)

identității cu sine, prin timp, a acesteia, fie că este vorba de natură sau de societate, de lucruri sau de ființe, de relații economice sau culturale, etc. Dacă în știință continuitatea valorică este direct condiționată de permanența obiectului ei, dacă rațiunea de existență a operei științifice se află în existența și identitatea cu sine a obiectului său, în artă perenitatea valorică a unei opere se referă, în primul rînd, la capacitatea acesteia de a trezi reacții specifice, fără o legătură directă cu celelalte semnificații ce i se acordă și fără a presupune o rămînere în sfera sensurilor inițiale pe care artistul i le-a atribuit. Datorită acestui fapt opera de artă își are condițiile continuității valorice în ea însăși, în talentul pe care ea îl înglobează, cu tot universul de dimensiuni social-umaniste pe care condiția creatoare a talentului îl presupune. „Cîntarea cîntărilor“ poate reprezenta o valoare actuală, „adecvată“ universului interior al omului secolului nostru, în timp ce codul de legi juridice al lui Hamurabbi poate avea pentru noi doar o valoare istoric-informativă și nu una de numire a unui univers uman specific zilelor noastre.

Prin actul creației artistice, conștiința artistică, însumîndu-și orizontul de tehnică, de pasiune și energie al creației însăși, purtînd însemnele mijloacelor materializării ei și ale condițiilor social-culturale în care se desfășoară, se obiectivează simbolic în opera de artă, ca existență artistică. Din această perspectivă conștiința artistică precede existența artistică, existență ce nu reprezintă decît o materializare, o obiectivizare prin talent a acesteia.

Plăcerea estetică este subordonată în sfera mai largă a bucuriilor omenești, avînd însă specificul strict al dezvoltării spirituale totalitare. Cu alte cuvinte un western-artă ne bucură și ne dezvoltă, pe cînd un western mijlociu ne poate bucura uneori, fără emoția mai subtilă provenită din senzația dezvoltării. Limita incertă dintre artă și nonartă este însă teoretic foarte clară, depinzînd de existența ori absența frumosului artistic, conceput nu ca „izbiture estetică“ (iată un pleonasm) ci ca o emoție complexă, iradiată din senzația dezvoltării. O lucrare ori e artă pentru toată lumea, chiar dacă place numai unora, ori nu

valoarea cognitivă a artei

Spre deosebire de cunoaștere, trăirea presupusă de creația artistică, nu este doar o relație de constatare a specificului existenței realității, ci una de menținere vie a acesteia în conștiința artistului, ca fenomen excepțional al societății. Sentimentul acesta — al prezenței continue, vii, pe care imaginea artistică îl însuflă unor fapte trecute, dezvăluie în creația artistică o nostalgie a eternității, o încercare a omului de a-și „depăși“ existența reală prin crearea unei existențe imaginare, într-un orizont al dorinței, al gîndirii și trăirii sale individuale. Dintre toate imaginile posibile, singură imaginea artistică are posibilitatea de a păstra prin vreme gîndurile și sentimentele insului uman. Viziunea lui intimă asupra lumii.

În orizontul sentimentelor și dorințelor individuale propriu artei, lumea interiorizată de insul uman are ea însăși tendința de a se prezenta ca realitate de sine stătătoare, a dorinței și simțirii individuale. Aceasta nu este o simplă „reflectare denaturată“ a realității, ci o dimensiune (individual valabilă) a cunoașterii și trăirii omenești exprimată prin opera de artă. O imagine științifică asupra lumii se desființează ca valoare, prin dispariția realității de care ea se leagă (desigur în cazul

în care această situație este posibilă); o imagine artistică asupra lumii poate fi înlăturată doar prin înlăturarea operelor de artă ce au pus-o în circulație. Pentru ca ploile să se formeze și să cadă așa cum spun tratatele de meteorologie nu era nevoie de știința meteorologiei (care aduce doar o cunoaștere, o explicare și, poate, pe viitor o dirijare a fenomenului), dar pentru ca ploile să fie „triste“ nașterea lui Verlaine era indispensabilă. Dacă știința poate fi creatoare doar în măsura în care este cunoaștere autentică, arta poate avea o putere de cunoaștere doar în măsura în care este creație autentică. Din acest punct de vedere privită, crearea simbolurilor artistice are, inițial, o finalitate ontologică, existențială, spre deosebire de finalitatea gnoseologică, orientată spre exterior, a simbolurilor științifice. Desigur, datorită caracterului ei imaginar, simbolic, existența artistică se află, asemeni conștiinței artistice, în cadrul conștiinței sociale raportîndu-se la existența socială prin intermediul acesteia tot așa cum conștiința artistică nu poate fi raportată la conștiință și existența socială, decît prin intermediul existenței artistice. În măsura în care este creatoare (adică a artistului) conștiința artistică precede și creează existența artistică (opera de artă); în măsura în care este contemplatoare (adică a publicului) conștiința artistică este determinată de existența artistică.

Dar pentru a se putea constitui ca existență artistică, arta însăși trebuie să apară ca o exprimare a universului uman specific publicului său, fiindcă ea nu poate reprezenta decît o existență ideală pe care însăși conștiința artistică a acestui public și-o „caută“, domeniul „regăsirii“ și „desăvîrșirii“ de sine a acesteia.

A. RĂDULESCU

SILOGISMUL CRITICII

e artă pentru nimeni, chiar dacă place multora. Unicul criteriu care există este impulsul către dezvoltarea spirituală totalitară efectuată de frumosul artistic. Aparatele care detectează existența frumosului într-o creație umană sînt însă pur subiective, interioare și deci supuse greșelii. Criticul cîstit poate spune doar: „Asupra mea, opera își exercită acțiunea dezvoltării totalitare (emoția estetică). Eu sînt un om cu o mare luciditate în a analiza efectul acestei acțiuni. Deci tre-

buie să mă credeți cînd vă afirm existența frumosului ei artistic, așadar calitatea de capodoperă“. Dacă premisa sa minoră este parțial verificabilă, prin analize de laborator, caracterul asertoric al silogismului este conținut mai ales în premisa majoră, care este o judecată subiectivă: eu, criticul, mă pricep la detectarea frumosului. Dovada? aprecierea celorlalți, care este și ea subiectivă. Obiectivitatea, relativă, este stabilită treptat, printr-o permanență confruntare transversală și longitudinală a grupurilor de receptori. Ceea ce greșete o generație, corectează de obicei generațiile ulterioare. De unde provin însă greutățile în detectarea frumosului? De ce nonvaloarea poate fi adesea confundată, prin mimetism, cu frumosul autentic? Multitudinea direcțiilor de dezvoltare spirituală explică diversitatea gusturilor, și deci valabilitatea acestei judecăți: „nu-mi place, nu pentru că n-ar fi artă, ci pentru că nu mi se potrivește, pentru că nu mă împinge către sensul în care personalitatea mea simte nevoia să se amplifice“. Greșeală este atunci cînd, negînd unei opere forța de dezvoltare asupra propriei personalități, neagă implicit și posibilitățile de a se potrivi în altă parte, de a împinge pe alții către amplitudine spirituală. Această îngustime este unul din punctele de plecare ale controverselor axiologice, și de aceea se spune că esteticianul, criticul, trebuie să fie „un receptacol de existențe“, să aibă o personalitate spirituală bogată și complexă, să includă în sine virtual cit mai diverse tipuri de umanitate, să înțeleagă deci multiple direcții ale dezvoltării umane. Ceea ce nu se potrivește gustului său fundamental, personalității sale primordiale, se va potrivi totuși, derivat, oamenilor virtuali din el, recunoscînd deci frumosul și atunci

Pasărea Phoenix

AUREL DUMITRESCU

stea de jar

Primăveresc salut vestirii te-a trimis
Prea tinereasca, sfântă zodie de har
Că Păminteanul Inger te striga prea des,
Prea-i licăreau în răni potirele de-amar.

Auzi tu, stea de jar, far veghetor din anii
De singe ai impurpuratelor havuze,
Cum peste cenușii, lungi ore de litanii,
Cresc scumpii morți, altoi domnesc,
din dureri spuze

Că mai virtos se pleacă-n Soarele-răsare
Acuma veacul și-mplinirile adie
Și fruntea-și moaie gindu-n purele izvoare
De apă ne-ncepută, apă vie...

ION PETROVAI

COVOR

Esență de doine născută din fluier
Piriu de cînturi la dăcicul tulinic
Izvor nemărginit din ochii Mioarei
Vad mingiind voronețe amurguri
Trunchi însetat ce lăcrimează în basme

Fuioare de lumini vopsite
Jar de dragoste-mpietrită
Luceferi plutitori
Pe plaiul veșniciei noastre,
Țară...

GH. BULGĂR:

momentul eminescu în evoluția limbii române literare

Cercetător asiduu al creației eminesciene, Gh. Bulgăr s-a ocupat cu precădere de problemele tehnicii versificației marelui poet, unele studii mai vechi („Eminescu despre problemele limbii literare” — 1955, „De la cuvînt la metaforă”, 1964) ca și o largă serie de prelegeri universitare constituind meritorii inițieri în tainele laboratorului stilistic al lui Eminescu. Era însă vorba de exerciții pregătitoare pentru o lucrare de mai mari proporții: „Momentul Eminescu în evoluția limbii române literare” (Editura Minerva), sinteză care, după înseși cuvintele autorului, „o glindește rezultatele mai deosebite ale investigației literare și filologice din ultimul timp și fixează liniile majore ale modernizării și perfecționării limbajului literar”, proces care interesează nu doar creația literară ci întreaga cultură. Gheorghe Bulgăr studiază „Momentul Eminescu” în perspectiva largă a evoluției limbii române literare în perioada inițiată prin activitatea Școlii Ardelene („...demonstrația filologică și istorică, practica neologismelor romanice, complexitatea ideilor pe care Școala Ardeleană le-a profestat reprezentau un moment nou în evoluția culturii și a limbii naționale;... se impuneau reforme adînci în toate direcțiile iar limba trebuia să reflecte înnoirile generale”, p. 19), se referă pe larg la etapa cuprinsă între apariția gramaticii lui Heliade din 1828 și momentul revoluționar 1848, caracterizată prin simplificarea ortografiei, prin întărirea normelor gramaticale, printr-o accentuare a elasticității și bogăției de nuanțe ale sintaxei, prin precizarea unor direcții stilistice. Cum este și

firesc, însă, accentul de greutate al cărții cade pe lucrarea lui Eminescu întru desăvirșirea instrumentelor de expresie și adecvarea acestora la nevoia de a întruhipa cele mai fine nuanțe ale gândului ori ale sentimentului. Gh. Bulgăr cercetează sursele și compunerea lexicului poeziilor lui Eminescu, insistînd asupra termenilor proveniți din întinsele lecturi cu caracter istoric ale poetului și asupra ideilor lui Eminescu în materie de „readucere la viață a fondului istoric al limbii, a cuvintelor vechi, dar specifice romanității orientale”; capitolul „Sursele populare ale limbajului poetic” studiază propensiunea poetului către folclor și apelul la termenii și construcții ale acestuia, urmarea stînd în faptul înnoibilării creației populare — „rafinată, asociată cu spiritul inventiv, regenerator al poetului, pentru a se întrupa în final într-o supremă creație poetică, sinteză a capacității limbii române de a exprima simbolic, metaforic ideile înalte ale poetului filozof” (p. 108). Gh. Bulgăr nu-și încheie cercetarea fără să fi urmărit, într-un capitol special, tendințele estetice posteminesciene în limbajul literar, relevînd imensa influență exercitată de poet și din acest punct de vedere asupra posterității. Intemeiată pe cercetarea minuțioasă a unei bibliografii vaste, concepută ca o sinteză a tot ceea ce s-a spus relativ la tema enunțată în titlu, fapt care nu anulează, însă, contribuția originală, solid argumentată, scrisă cu căldura venerației față de Eminescu, lucrarea prof. univ. Gh. Bulgăr întregeste în chip fericit bibliografia eminescologică.

M. A.

principii critice

CITEVA CLARIFICARI CRITICE

Ca formă a literaturii, așa cum e indeobște acceptată azi, critica nu se poate excepta de la condiția unei expresii sensibile. De o variabilitate în funcție de factorii individualizatori, acestea se impune cu mai multă ori mai puțină forță, dar practic e totdeauna prezentă. Căci e de neînchipuit un autentic text critic redus la un grad nul al expresivității literare. Talentul criticului e cu atât mai vădit cu cit izbutește a investi mai multe mijloace „literare” într-o înțelegere care doar aparent este a conștiinței pure. A convinge înseamnă în critică de fapt a „emoționa”, adică a stîrni un un fior coercitiv al voluptății literare. „ O impresie, arată E.

Lovinescu. e o afirmație, neavînd evidența adevărului științific, ea poate fi subliniată prin toate resursele artei ce sensibilizează ideile”. De aci decurge dreptul misterios al criticului de a fi crezut „pe cuvînt”. Odată probat talentul său, sintem obligați a-i lua în considerare propozițiile, existente într-un plan ideal, fie că sintem, fie că nu sintem de acord cu ele. Desigur, trebuie să ținem cont și de onestitatea autorului în cauză. Dar credem că ar fi mai nimerit s-o socotim drept o caracteristică a talentului și anume capacitatea acestuia de a se afirma fără a ceda conjuncturilor, intereselor minore, sensului lucrativ. Probitatea nu e, așa cum se crede de multe ori, exterioară capacității expresive, ci însăși forța propulsivă a acesteia, care îi acordă puțința de a fi identică cu sine. Literatura și, implicit, critica poartă în ea însăși spațiul etic de care au nevoie. Numai o lipsă de tensiune a capacității creatoare împinge la compromis. Iată de ce un compromis al conștiinței scriitorului e impar-donabil, aidoma unui compromis al creației sale.

Situația criticului „la zi”, care trebuie să-și dovedească sensibilitatea prin dificila sarcină a receptării directe, e grevată de cel puțin două prejudecăți. Mai întîi aceea că i se cer mai multe lucruri decît și-a propus să facă. Dacă scrie numai despre scriitori actuali, i se reproșează absența unor studii asupra clasicii. Dacă scrie și despre clasici, i se cere o istorie literară, compactă. Dacă emite judecăți negative despre cîțiva scriitori bine cotați de critica momentului, i se încredințează „estetica latentă”, „neîncrederea” justificată mai mult prin intuiție decît doctrinar. Deci... studii de estetică ori cel puțin o teorie a criticii. Lucruri, nici vorbă, însemnate, dar care cer o viață de om! Și încă o viață structurată pe o anume vocație speculativ-construcțivă, pe care n-o pot ilustra toți criticii. Activitatea unuia dintre ei nu e drept să fie pusă sub semnul unui context ideal, ci privită în propria sa substanță. Criticul actualității, cronicarul, trăiește în bună măsură din implicit. Sistemul său de valori se limpezește mai mult „intuitiv” decît teoretic, prin definiție. „Intuiția trebuie să filtreze, desigur, un gust format, o concepție asupra fenomenului literar pe tabloul ideologic al căruia să se poată fixa cu ușurință. Dar a-i cere cronicarului să reconstituie tot acest tablou e ca și cum ai pretinde pictorului să înalțe clădirea pe zidul căreia zugrăvește o frescă.

O a doua judecată discutabilă e cea după care critica așa-zisă „de stil”, „muzicală” nu e aptă de a impune sau contesta talente. Stilul de sugestivitate sporită, contaminat de magia poeziei asupra căreia se aplică, e în realitate (și cred că nimeni nu contestă acest fapt) modul cel mai potrivit pentru a impune o valoare. E o garanție a înțelegerii ei. Cele mai înalte și

deci mai exemplare momente ale exegezei consacrate marilor poeți se împartășesc din acest limbaj privilegiat al esenței ce se răsfrînge dinspre poezie înspre comentariu. Dar un critic nu poate jubila în fața oricărui produs literar, căci ar deveni caricatural. Fie că refuză unele cărți, fie că-și sugerează negația ignorîndu-le, se delimitează în mod fatal de o parte mai mult ori mai puțin întinsă din aria literară. „Dacă e artist — scrie Lovinescu — cu atît mai bine pentru critic: trebuie să fie însă cu orice preț o conștiință”. Critica de „esență muzicală”, tocmai prin finețea, prin rafinamentul, prin „fragilitatea” sa, e, credem, cu deosebire indicată pentru a tria valorile (în primul rînd pe cele lirice), căci impactul său cu mediocritatea e, în condiții firești, violent. Înzeestrată cu capacitatea de a „retrăi” poezia, această critică dispune de instrumentele cele mai fine pentru a o sesiza, pentru a-i evalua aerul propriu, pentru a o feri de confuzia cu nonpoezia. Prin urmare chiar din punctul de vedere al criticii amintite mai sus, negațiile sint gesturi necesare, grave, bazate pe reflexele „necondiționate” ale spiritului (și nu „mici teribilisme” cum consideră, aplicîndu-se, e drept asupra unui caz particular, un înzeestrat confrate). A le reduce semnificația la cea a unor accidente, înseamnă, în cel mai bun caz, a nu ține seama de complexitatea actului critic, a-l vedea liniar. „Opera oricărui scriitor-îl cităm din nou pe E. Lovinescu e, în genere, negația unui înaintaș; prin însăși existența ei tăgăduiește existența alteia. În acest înțeles lupta e firească și îngăduită; ea nu impune însă ura... Soldații sint o afirmație națională; ei se luptă totuși fără să se urască”. Criticul poate avea (ba chiar e normal să aibă) preferințe secrete, în funcție de structura serială a unor autori (fruști sau rafinați, ironici sau sentimentali ș.a.m.d.), dar a le urmări nu înseamnă altceva decît a-l descrie. Un critic există tocmai prin ceea ce răspunde unor impulsuri subterane, prin ceea ce îi dă o organicitate similiară artistică. Nu putem certa datele naturii. Dar putem încerca în acest moment încă o analogie între critic și artist. Alegîndu-și o modalitate, poetul le „neagă” pe celelalte, universul său, unicul în stare a fi susținut, reprezintă o dramatică respingere a tuturor celorlalte posibilități. Pe cît de restrînsă, pe atît de semnificativă ni se pare opțiunea sa din unghiul personalității. Opunînd nu-ul său unor lucrări în care nu poate recunoaște însemnul valorii, în care nu se poate recunoaște pe sine, criticul își mărginește propria sa lume. Necesară oricărei existențe artistice, această operație e fascinantă și tristă deopotrivă, ca orice supunere la un destin. Limbajul său fiind, oricum, mai îngust, codificat (deși permeabil la „universul” poeziei), criticul își orînduiește o lume a operelor pe care le poate contempla, procedînd decis, prin eliminare. Altfel nu se poate. Comprehensiunea nediferențiată, universală a criticului e doar o amabilă iluzie.

GH. GRIGURCU

cînd, în adîncuri, fiorul existențial al dezvoltării se întîmplă cu răsunet estompat prin ricoșeu. Actul critic afirmativ nu se poate realiza în urma cunoașterii numai intelectuale a operei, ci prin absorbție sinceră și spontană, autoanaliza oferind argumente că această imagine a operei este fundamentală, superioară multitudinii de imagini posibile, că această imagine cuprinde cel mai ridicat coeficient al resurselor de dezvoltare, că această imagine are virtuți catalizatoare pentru ceilalți receptori, influențîndu-le și corectîndu-le propriile reflectări. Desigur, fiecare ia ce-i place și ce i se potrivește dintr-o operă, care poate fi absorbită uneori fragmentar, uneori deformat.

Așa cum nu există identitate absolută între obiecte, nu poate exista suprapunere totală între mai multe reflectări individuale ale aceluiași fenomen artistic. Competiția spectaculoasă dintre opinii, școli, curente, are ca obiectiv tocmai impunerea imaginii proprii a unei anumite opere, iar dramatismul înțeleșărilor a determinat uneori o înțelegere darwinistă, greșită, în măsura în care nu era pur metaforică, a luptei dintre genuri, specii, capodopere. Există spațiu vital pentru orice fel de organisme artistice, a căror apariție și longevitate este însă condiționată de existența frumosului. Numai imitațiile de capodopere sint pieritoare, triumful, chiar tirziu, al bunului gust fiind o condiție și o verificare pentru mersul înainte al spiritualității umane. Sensurile acestui mers înainte nu pot fi însă deslucșite decît privind în urmă: emoția de ieri a fost estetică deoarece azi se vede că dezvoltarea s-a produs, emoția de azi vom ști miine dacă a fost estetică, după rezultatele ei. Din acest punct de vedere frumosul va rămîne veșnic o taină, fiind emanația unor individualități irepetabile, iar omul, oricît de stăpin ar deveni pe codul său genetic, niciodată nu va ajunge și zeu al întîmplării care hotărăște apariția și realizarea talentelor.

SILVIA BOGDAN

Acvariu

OCTAVIAN GEORGESCU

invocație

Și dacă mi-ar fi fost,
să nu mă nasc alături de tine
din ce tumult te-nchipuiam?
Și din ce zbor nutream o pasăre
să vină țărnul tău să-l bată
cu aripi de iubire?
Oricare ar fi fost destinul
tulpinii mele — fără de scăpare
aș fi purces ca arborii pe riuri
pină la tine.
Același puls ai fi rostit în mine
cu-aceeași ardere o, Mare.
Numește-mi briza fermecată care
mă readuce pururea la tine.

sirenele portului

Mai pură decît focul se arată
lucirea farului. Și iată:
bucuria navelor salută portul.
Cum briza poartă chiote în stoluri
tot astfel valurile-aduc săruturi

imbrățișări de maci.
Din arborii de piine ai iubirii
sirenele-și fac tulnice.
Radă a păcii.
Mai limpede mai dulce decît
prisaca cerului
o constelație răsare:
puls de aripi de inimi de zidiri
și caldă viscolire de ferestre.
Aer sublim al patriei.

rememorări

Se clătina acoperișul lumii
într-un coșmar din anii primi spre mine
dar fluturii erau aceeași fluturi
cașii înfloreau peste ruine.

Văzduhul zdrențuia batiste negre
și marea își purta letargic crinii
luna era o candelă de ceață —
dar ce neștiutori și blinzi delfinii.

Nu trageți în delfini — strigam — nu trageți
cocorii poposeau în cești de rouă
eu căutam în valuri o nălucă
un ied adulmeca o lună nouă.

Cum se jucau copilăroși delfinii
și eu strigam în somn printre explozii
un cer de greieri cobori de greieri
la țărnul potopit de flori și bozii.

hercinici

În munții cei mai bătrini
arbori cu frunțile aspre ies din văgăuni
martori ai unor timpuri uitate
acoperite o dată de Mare și încă o dată
de Noapte.

Dacă privești printre cețuri vezi
morile în care șed huhurezi
și fețe de iarbă încalcite cu fumul
și umeri de piatră ce ferecă drumul.

Cite odată vine aici Barbă Cot
într-un car tras de alți pitici mici de tot
și încing o horă împreună cu ieșii
pină în poienele după amiezii.

De cele mai multe ori
nimeni nu trece acest tărîm de fiori
doar liniștea calcă din piatră în piatră
și nici cățelul pămîntului nu o latră.

repere

SUGESTII NOI
ÎN EMINESCOLOGIE

Despre poetul național avem mereu impresia că s-a spus totul și că nimic nou nu s-ar mai putea adăuga. Dar la fel, de fiecare dată cînd apare un nou studiu, ne cuprinde senzația că teritoriul eminescian a rămas tot atît de enigmatic ca o planetă necunoscută. Marile opere se adîncesc în timp, oferind neîncetat alte sensuri la interpretare, astfel că exegeza rămîne inevitabil în urma operei. După Maiorescu, Ibrăileanu, D. Caracostea, T. Vianu, G. Călinescu, se pune întrebarea, legitimă dacă se mai pot găsi căi de abordare, alte metode mai fructuoase prin care eminescologii să progreseze. Ultimele studii asupra lui Eminescu, aparținînd lui Edgar Papu și Ion Dumitrescu demonstrează destul de pregnant această situație. Lucrarea lui Edgar Papu se revendică cu preponderență metodei structuraliste, hazardîndu-se pe alocuri în inventarea unor termeni imposibili pentru limba noastră, dar întrucît valoarea acestei întreprinderi este indiscutabilă, o vom cerceta mai pe îndelete, altădată. Ne oprim asupra studiului special de stilistică și poetică al lui Ion Dumitrescu intitulat „Metafora mării în poezia lui Eminescu” (Editura Minerva, seria „Universitas”, 1972).

Asemenea cercetare de amploare pe o singură chestiune, este deocamdată unică în exegeza eminesciană, deși la origine descinde din metoda genetică a lui D. Caracostea din „Creativitatea eminesciană”. La noi metodologiile au în general un caracter hibrid, în sensul că nu sînt adecvate totdeauna obiectivului sau nu sînt înțelese în modalitatea de aplicare, sau sînt aplicate fără nici un scop, sau pur și simplu nu există obiect. Vechiul dualism formă-fond, în general neînțeles în unitatea sa dinamică, ci doar ca dislocare a unor elemente lingvistice, a dus la rezultate dintre cele mai hazardate. Lingviștii s-au apucat la un moment dat să investigheze operele literare cu mijloace din cele mai pozitive, înregistrînd frecvența unor sintagme, natura sintaxei poetice, aspectele fonologice ale versurilor sau cantitatea materiei verbale, fără a se constata un scop în toată această preocupare. Lipsiți de intuiția întregului, ei nu descopereau nimic în ceea ce privește valoarea operei literare, întrucît nucleul viu al acesteia (nerevelabil prin procedeele investigării exterio-

oare) le scăpa. Numai o foloșire adecvată a procedeeelor stilistice spre demonstrarea unor intuiții fundamentale — în direcțiile urmate de pildă la noi de un D. Caracostea sau de un Tudor Vianu, nu va duce la devalorizarea metodei în sine. Excesul aplicării mijloacelor statistice, lingvistice, stilistice, matematice, structuraliste etc., fără discernămint și fără subordonarea procedeeelor față de specificitatea obiectului cercetat, are ca efect opacizarea lor. Chestiunea aceasta vizează deci, în primul rînd, rezultatele la care se ajunge. Cît de bine i se relevă structura unei opere literare după ce a fost traversată de lingviști, stilisticieni, structuraliști, matematicieni etc? Se adaugă ceva nou ca valoare sau se distruge orice semn în această direcție? Pină unde sau de unde anume, asemenea noi metode încep să fie profitabile pentru operă în sine sau pentru lectorul obișnuit? Teoreticește s-ar părea că e greu de avansat un răspuns precis. De aceea Ion Dumitrescu nici nu-l caută, rezumîndu-se la aplicarea excepțională a unor procedee ce țin de poetica sa stilistică asupra unei singure metafore, tocmai spre a întemeia niște intuiții esențiale legate de miezul operei eminesciene. Lucrarea sa nu va știrbi în nici un fel valoarea în sine a poeziei, ci dimpotrivă va încerca s-o dovedească și pe alte cîi decît cele cunoscute. Preocuparea permanentă a cercetătorului va urmări adecvarea cît mai stringentă a instrumentelor folosite la obiectul cercetat. Cît de altfel ni se înfățișează Eminescu privit prin prisma unei metafore obsedante, aceea a mării? Este aceasta una din „reveriile” (vezi Gaston Bachelard: „La poétique de la rêverie”) importante ce conturează cosmosul liric eminescian, și dacă este așa, cît de individualizatoare ni se prezintă această metaforă? Care sînt deci accepțiile fundamentale pe care le admite lirismul eminescian aici și cît de personal sînt ele încorporate în expresia acestui lirism? Cîtă intuiție spontană și cîtă cultură au participat la închegarea originală a „metaforei mării”? Unde a împrumutat Eminescu din alte culturi și cît de original a prelucrat? Cum e topită în acest caz, filosofia schopenhaueriană în plasma lirică? Iată întrebările fundamentale în legătură cu Eminescu pe care și le pune

din nou Ion Dumitrescu, plecînd de la metafora mării. „Scenă a istoriei, oglindă a omului și a vieții în zbaterea după fericire, simbol al eternității și al infinitului, metaforă a spațiilor morții, sugestie a haosului inițial premergător Genezei sau, în sfîrșit, expresie a voinței metafizice”, acestea ar fi „principalele sensuri” ce stau la „baza metaforei”, spune Ion Dumitrescu. Cam acestea sînt semnificațiile majore ale poeziei eminesciene, spunem noi, și chiar dacă cercetătorul nu descoperă ceva nou, încercarea sa are darul de a sistematiza și explica ceea ce nu prea s-a făcut înainte în toate cazurile. Mai mult, înzestrat cu capacitate sintetică, Ion Dumitrescu nu se lasă înrobît de detaliile nesemnificative, ci polemizează cu autorități contestabile (chiar cu mentorul său D. Caracostea) plecînd pentru adevăr și adecvare. Dezvoltarea sensurilor duce la sporierea valorii. Astfel în cel mai bun capitol al lucrării („Esența sintetică a imaginilor. Marea, complex metaforic”), cercetătorul face o analiză nouă „Luceafărului”, descoperînd, cu fine intuiții, funcția de profund rezonator a metaforei mării în arhitectura simfonică a poemei. Aici, puterea disociativă și originalitatea interpretării, se vădesc, mai ales cînd se delimitează de alții. Dacă D. Caracostea susține că „prezența mării în Luceafărul este creația spontană a poetului, crescută din aspirația intuiției spre expresie”, iar Bogdan Duică presupune „privitor la geneza imaginii un reflex sigur din mitologia greacă”, Ion Dumitrescu găsește just că ambele ipoteze sînt admisibile, împlinindu-se reciproc: „cînd poetul invocă marea ca element germinativ pentru o făptură stihinică, înseamnă că apele dețineau în conștiința lui virtuți prin care, pe plan alegoric, ele puteau premerge oricărei existențe. Dar dacă este așa, Eminescu, cunoscător al filozofiei grecești, nu-și va fi amintit, în momentul plămîuirii, de gînditorii ionieni pentru care apa e unul din elementele primordiale ale universului?” Propunîndu-și să identifice „structura eminesciană prin metafora mării”, Ion Dumitrescu formulează asemenea propoziții demne de reținut: „La nivelul ei cel mai adînc muzicalitatea structurii eminesciene

MARIN MINCU

(Continuare în pag. 15)

EUGENIA ZAIMU

trece riul

Tu taci atît de mult
încît pe chipul tău
am născocit eu singură surîsuri nevăzute
și am clădit din sunete
inexistente gînduri
pentru mine
și vorbe meșteșugite și bizare
din care
mă hrănesc trei zile și trei nopți
ca ielele. Treci riul
riul rece și aspru
în care s-a scaldat măcar odată Noaptea
și urcă din tăcere în tăcere
pină la Duhul Muntelui.
Acolo doarme
cu o pleoapă străvezie și lucidă
străbuna mea bătrînă
ce m-a vrăjit
și m-a trimis în lume pentru tine...

eroica

Iată, palmele mele-s pămînt
și ochii mei flori pe un plai
încă neștiut.
M-am strecurat sfioasă în arcade
pentru urmași
ei calcă nepăsători și veseli
peste bucuria mea blîndă —
— ce pași elastici,
ce zbor!
O, tu minune a neființei,
tăcută umbră
din care izvorăsc atîtea cîntece biruitoare,
nu plînge.
Urmașii sînt senini
și lacrimile tale de bucurie
i-ar întrista
umbrîndu-i pe nedrept!...

noapte

Cu viclenie și lacomă dorință
de floare carnivoră
noaptea absoarbe amurgul rătăcit
cînd zeii plîng
de neputință și incertitudini
și-și smulg veșmintele.
Un singur orologiu prinde-atunci de veste
și-n dangăt vînat
nehotărîrea zeilor o dăruiește nopții
cu patimi surde liniștea stricîndu-i.
Din cripte ies
lungi șirurile de iele otrăvite
cu forfot mort umplînd pierduta noapte
pină la poarta albă și neprefăcută
a dimineții mele.

Pentru mine unul, cel puțin, nu mai încapă îndoielă că scripetele de lemn, pe jumătate carbonizat, de o formă curioasă, aflat într-una din sălile muzeului de arheologie și pe care specialiștii îl socotesc piesă unică în istoria universală a navigației, face de drept și de fapt parte din mărturii înscrise în cronică vieții Șantierului Naval Constanța. Vechi de cind lumea, fiindcă veche de cind lumea este dragostea oamenilor de aici pentru Mare și spiritul acesteia, liber și cutezător, scripetele singular stă alături de ancore grele, mincate de rugină și de vreme, cu ghiare de fier peste care s-au abătut baroase minuite de închinătorii la Hephaistos sau la Vulcan, făuritori de corăbii aici, la țărnișurile Pontului. Încît imaginii cargoului de 1920 tdw care lua acum doi ani, în aprilie, apele mării în piept, primul născut din seria navelor maritime construite aici, i se adaugă cu necesitate imaginea cealaltă, a scripetelui devenit pe jumătate carbune, care-și doarme somnul milenar printre ancore mincate de rugină și de vreme. Oricît de paradoxală ar putea părea această afirmație...

Pentru că există și în istoria alcătuirii navelor aceeași tărie a continuității ca și în celelalte alcătuirii ale vieții materiale și spirituale de pe meleagurile noastre; în curgera anilor, pe drumurile de apă ce se răsfrîd de aici către toate zările lumii, au plecat trireme, au fost purtate în cîntecul vîntului zvelte veliere, au bătut valurile mării galioane cu trei catarge. Istoria modernă a șantierului începe însă în 1899, cînd lucrările de construcție a portului au trecut sub supravegherea inginerului inspector general Anghel Saligny care tocmai terminase podul de la Cernavodă. „S-a procedat la lichidarea ei (a întreprinderii străine care luase concesiunea lucrărilor portuare, n.n.) și, la 1 aprilie 1899, s-a trecut la munca în regie...” („Analele Dobrogei”, vol. I, an IX. 1928. Era vorba doar de niște modeste „ateliere de reparațiuni” cărora li se repartizase un chei „lung de 115,00 m., încă neexecutat” în 1928. Drept utilaje de ridicare, erau întrebuițate macaralele fixe „Titan” (mai mult numele de ele...), cu o forță de cca 40 tone. Iată tot ce se spunea în anul jubiliar 1928 despre șantierul naval: „Ateliere de reparațiuni. Portul posedă ateliere de reparațiuni cu 200 lucră-

tori și cu diferite secții ca ajustaj, montaj, strungărie, cazangerie, lăcătușerie, ară-mărie cu sudură autogenă, dulgherie navală... În aceste ateliere se execută și reparațiuni la instalațiunile portului, cum și la vapoare”. Se trecea însă sub tăcere faptul că, de la început, din primul deceniu al secolului, inițiativa organizării acțiunilor greviste a aparținut lucrătorilor de aici. În 1921, anul creării partidului comunist, strungarii Nicolae Costescu își îndruma tovarășii de muncă să lupte toți ca unul pentru pîine și condiții omenesti de lucru. Cu un an înainte, în timpul marilor greve, „senecistii” se alăturară hotărît celorlalți portuari la îndemnul: „Unire, muncitori, unire, sus fruntea proletară!” Volumul omagial nu avea, desigur, cum să menționeze că ziarul „Romă-

scurs în „Valea Piersicilor” de la Jilava, străjuiește azi strungul la care a lucrat: se apropia 23 August 1944, cheia de boltă a unui ev fundamental deosebit de tot ce însemnase istoria de pînă atunci a acestor locuri. Doar plopii piramidali, o fișie îngustă, subțire, înaltă ca un perete verde, pînă sub tîmpla cerului de sticlă, mai primesc, în frunzele tremurate, o undă de briză. Jos, căldura izbucnește ca din cupitor din paralelipede de beton ale molului, se răsfrînge în tăbliile cenușii ale navelor, pîlpii în lumina ascuțită și-n fumul cu miros de metal încins pe care îl degajă electrozii. Goi pînă la briu, oamenii par unși cu ulei, ca atleții Eladei. Stăruie dinspre silozuri un miros dulce de griu, perceptibil doar cînd se împrăște izul acru de fier incandescent. Întrepătrunderea celor două medii fundamentale: uscatul și a-

delung, căută probabil cuvintele, zîmbește). E greu să spun exact ce am simțit. Oricum, o bucurie imensă și, totodată, uimire. Nu știam nimic, am venit în seara următoare din străinătate și, firește, am luat toate ziarele cu lucrările Conferinței Naționale. Mi-am dat apoi seama că titlul acesta comportă o răspundere deosebită, că e, de fapt, un mandat și că nu-mi aparține mie, sau mie în primul rînd, nu e vorba de directorul Fuiorea, ci e de fapt o mare onoare făcută întregului colectiv, întregii organizații de partid a șantierului. E, dacă vrei, un titlu acordat muncii oamenilor de aici. Și încă ceva: mă simt. laolaltă cu întregul colectiv. și mai responsabil față de ceea ce ne revine ca sarcină... — Adică? — Adică realizarea programu-

cu efort fizic ridicat, și surplusul de decibeli. — Spuneți că tocmai ați sosit din străinătate. Călătorie profesională? — Da, am vizitat șantiere navale. Extinderea S.N.C. ne-a obligat să cunoaștem ultimele realizări în materie; am fost, un colectiv întreg, în Franța, la Saint Nazaire, la Belfast, în Irlanda, la O-saka, unde am rămas încințat de organizarea și disciplina japonezilor. Ei bine, pot afirma cu certitudine că, așa cum este conceput acum, și șantierul nostru constanțean va fi o întreprindere de performanță, comparabil cu cele mai bune din lume. Ca dovadă: docul uscat, acum în construcție, unde vom realiza în perspectiva anilor următori. navele de 150.000 tdw...

...O excavație imensă, despărțită de mare printr-un bar-tardou. Este un loc ținînd deopotrivă de Neptun și de Hephaistos, un gigantic creuzet în care omul va clădi, așa cum clădește cu sfînte-nie o casă, coloșii de mîine ai industriei navale românești. Din vinzoleala sutelor de oameni, din geometria elementară a locului, se încheagă imaginea docului uscat, așa cum va arăta peste un an. Sosită din laminarele Hune-dorei sau ale Galaților, „tabla” va fi depozitată în magazii înalte cît bolțile de la San Pietro. Tăiată cu foc, după tiparele tehnologiei de ultimă oră, bucățile vor în-truchipa tronsoanele de navă, alcătuite așa cum ai alcătui celulele de beton prefabricat ale unui bloc. Cînd vor fi gata, două macarale „capră” rulante, se vor apropia și, făcînd oasele pămîntului să geamă, vor înșfăca în ghiarele lor de Polifemi ai universului tehnic corpuri de navă de cite opt sute de tone (exact de 20 de ori mai mult decît „Titanii” de acum 40 de ani...). Vor fi atît de înalte încît, ieșind cu zeci de metri deasupra falezei care închide cazanul portului, nemăsurata lor opintire va fi văzută de la mari distanțe, așa cum vezi, ridicate pe piscuri, monumente triumfale. Cînd totul va fi gata, istoria cea nouă a șantierului se va apropia de început. Fiindcă începutul va însemna ceea ce partidul, secretarul său general, au prevăzut înțelept, clarvăzător: ieșirea, în ariile Mării Negre, a coloșilor făuririi de navalității constănțeni, în botezul șampaniei și în fierbinta vibrație a inimilor.

AL. MIHALCEA

ÎNCEPUT DE ISTORIE

nia muncitoare” atrăgea atenția asupra faptului că „Propaganda pentru crearea unei organizații de clasă prinde teren. Sediul sindicatelor este frecventat de un număr tot mai mare de muncitori”... Și — cronologic imposibil — n-avea cum să vorbească despre steagul roșu pus deasupra portului, pe serpentina care duce la poarta 3, în noiembrie 1940, de către doi muncitori de la S.N.C., despre turbarea poliției legionare, despre descinderea făcută la 17 noiembrie în port, cei arestați fiind în-carcerați în lagărul „Buna Vestire” de la Anadolchioi, unde au fost bătuți bestial cu rîngile, încît și azi, după 30 de ani, celor în cauză li se încrîncenează carnea povestind; și nici că, în timpul războiului, marangozii au spart doagele de gaiac pe care se învîrteau elicele vapoarelor de război, alți muncitori au defectat supapele siguranțelor de la cazanele distrugătoarelor „Mărăști” și „Mărășești”, au sabotat cu-zineții axei elici de la „Ferdinand” și „Maria”, au amestecat cu sodă caustică soluția de decrustare a cazanelor de la „Lola”, vas nemțesc de război. Era timpul de supremă înclăștare cu forțele negre ale fascismului, zodia morții eroice a lui Filimon Sîrbu, al cărui portret, drapat în pînză roșie ca singele

pa este aici extrem de ordonată, lipsită de capriciile hazardului, încît de după un gard din beton prefabricat țînesc, așa cum ar răsări într-o ogradă căpițele de fin, suprastructurile unui „1920” — adică ale unui cargou de 1920 tdw. aflat în construcție. Din teancurile de foi metalice imense, s-au tăiat, după „albumul de croire”, pereții navei, cusuți cu flacăra arcului electric, bastingajul, punțile cu mii de x-uri. ca să nu alunece, în jocul dement al furtunilor, piciorul, balustradele și înalta cabină a timonei, de acolo de unde ofițerul de serviciu, cu ochii pe cargoul girobusolei, va supraveghea mersul, în apele clocotite de la Mangalore sau sub recea lumină a Septentrionului...

Deocamdată, cargoul e un anonim embrionar, care răsună cu prelung ecou de tipătul bavurii tăiate cu dalta; pînă la sticla de șampanie mai e...

Reporterul: **Stimate tovarășe director, ziarele anunțau, cu cîteva săptămîni în urmă, alegerea de noi membri și membri supleanți în Comitetul Central al partidului. Printre ei — și numele dumneavoastră. Ce ați simțit la auzul veștii?**

Ing. Dumitru Fuiorea, directorul Șantierului Naval Constanța: — (Pauză. Își aprinde o țigară. Se gîndește în-

lui naval prioritar hotărît de conducerea superioară de partid. Pînă în '75 trebuie construit mineralierul de 55.000 tdw, lucrîndu-se în același timp și la seria cargourilor de 1920, din care o parte merg la export. Mineralierul înseamnă introducerea unor tehnologii noi, restructurarea unor meserii, chiar a modului în care concep oamenii o navă. dacă stăm și ne gîndim bine. Ca să nu mai vorbesc de goana după metal, de economisirea lui... Nu ne așteaptă zile ușoare!

— **Intr-adevăr. Cum veți asigura acest program, stabilitatea minii de lucru?**

— Prin aplicarea tehnologiilor noi și extinderea mecanizării. Sînt — știe toată lumea — sectoare cu muncă „murdară”, cum e vopsitoria. Ați văzut cum iese un om de acolo după opt ceasuri de muncă? Să nu mai vorbim despre zgomot... (Cînd treceam, cu o jumătate de oră mai devreme, pe lingă perdeaua de plopi, din corpul cenușiu al navei aflată în construcție răbufneau lovituri de baros, estompate de stivele de lemne și de caniculă. Înăuntru, în carapacea de metal, izbirtura marilor ciocane trebuie să nască un zgomot de clopot, mortificînd timpanele). Încît vom face tot ce ne stă în putință ca să înlăturăm și muncile „murdare”, și cele

GEORGE TĂRNEA

reflux

in carne de chefal botezul zării
nevîndecată sărbătoare a rugului părăsit
pupile brune călătorind pînă departe
spre asfințirea umbrelor

noi doi
pelerini rătăciți prin aceste fugare impresii de vară
sorbim îndelung din căușul palmelor
fluidele întinderi de liniște

țărnuț din față
odihnitoare pădure de ierburi în floare
foșnește duios sub atingerea gîndului de întoarcere
asemeni cantilenei

IOSIF ȘERB

semănatul soarelui

Soarele a căzut pe pămîntul fierbinte
Și fertilitatea scînteierilor topite.
S-a împlîntat în adîncuri...
Să se reverse marea de aur pe cîmpuri.

Incandescenti, oamenii ies pe ogoare,
Să secere spice din soare
Și se dăruie întreaga cîmpie
Brațelor pline de bărbăție.

Sărutul holdei umed, de fată,
Se scaldă pe cîmpuri vara toată.
Și valul marelui riu,
Leagănă-n apele soarelui, spice de griu.

Poleiul amezii suride
În freamătul brazdei fecunde
Fluviul elanului adună izvoare
Leagă-n apele soarelui, spice de griu.

MIHAI RĂDUCANU

de mult

De mult sînt doar paragini prin vechile orgolii,
Umbre dragi,
Rămase în fotolii,
Îmi urmăresc un drum ce-l cred al meu,
Cu presimțiri amirosind a molii...
Se-așteaptă,
Să revină dintre folii,
umbra mîhnită
A fostului meu zeu,
Deși sînt doar paragini prin vechile orgolii...

CORNEL UDREA

monolog

Și se va face ochiul stea polară
dacă în gheața de pe streșine privești
— întors cu buzele spre primăvară

săruți lumina și-o gîndești —
...o muzică de griu nemăcinat
îmbie griul la oftat
ohe, cit aur să ridici palate
din piinea primului cules
să le cunoști pînă în mieji pe toate
cum încă nimeni n-a deschis
cărare pentru umbre noi și roate
cu mîna pîn-la umăr, în abis
ca într-un sac cu spîni și oase
și suflète de cîini flămînzii
— ți-s răsplătite toate rările frumoase
în mai cînd încă munții sînt plîpînzii...

GHEORGHE LUPĂȘCU

cîntec

Nisipul pur viseză o femeie,
Se desenează-n templul ei elin,
Sideful cîntă-n carnea noastră lin
Să poarte viața-n conturata Gee.

De-aici din mal și primul veac începe,
Să botezăm pămîntul și pădurea
Și florile care ne-așteaptă-n stepe,
Dar lasă-mă-n Eden să-mi iau securea.

În gînduri și în singe-o voi ascunde,
Va lumina în ochi bănuitoare,
Auz de veghe îmi va fi oriunde

Tăișul ei ca steaua să mă-ndrume
Să prăvălesc pe ape răpitoare
Copacii care nu încap în nume.

IOAN ANGHEL

vîsliri peste timp

Sufletul cîntă...
Din fund de zare
Un greier picură
Doruri pămîntului
Și mina tremură pe
depărtare.

Trece prin lume
Fata Morgana
Cu snopi de aur vislind
sub tîmple...
Cînd viața-n taină își
pleacă geana.

Timpul tot lunecă...
Prundul de stele
Vremea-l întunecă
Și cad doar lacrimi —
șir de mărgele.

Priviri de ceață
Desfac chemările
Pinzele-ntinse
S-alerge mările.

Dar noaptea cade,
Ochiul se stinge...
Pe sub arcade
Sufletul plinge.

ANA FENOUGHEN

între ape

Aici între ape
sînt eu
Aici m-am început
nisip
și vînt
apă
și soare
și sînt
pește
și pasăre
pasăre
nufăr

Deci între ape
unde ziua cu buzele arse
se tăvălește în galben
și noaptea-i mireasmă
de solz și de baltă

A fost un noroc. Un mare și neașteptat noroc. Mai ales la vîrsta la care eram, de unde veneam, prin cite treceam și cite, mai ales, mi se întimplau la acea prestigioasă, altminteri, redacție unde lucram. Nu că ar fi fost ceva de capul meu și m-aș fi putut distinge între atîția eroi care se considereau (sau erau considerați) deștepți, talentați și culți (mai ales). Poate nu era nimic, poate n-aveam nimic de preț în afară de tinerețe, dacă tinerețea poate fi un capital în sine, dar persistența cu care eram convins că sînt incapabil să le dau o dovadă a potențelor mele, mă exaspera, mă învrăjbea cu ei și cu mine însumi. Eram, mai exact spus, dădăcit sistematic și prelucrat. Devenisem un caz, o obsesie m a l a d i v ă a redactorului-șef de pe atunci — filozof de meserie — primul filozof care voia să mă corecteze, formeze și determine să fac nu ceea ce aș fi vrut și mi-ar fi plăcut, ci ceea ce voia și-i convenea lui, încercînd în toate chipurile — spre interesul meu, îmi explica — să-mi scoată din cap „gărgăunii literaturii”, să mă convingă să mă apuc odată serios de gazetărie. Recunosc că făceam în silă tot ce făceam, sau aproape tot — lucram și la o secție păcătoasă, criticată în toate ședințele — dar ceea ce vreau să spun în rezumat e că-ntr-o atare ambianță, apăsător de neîncredere, avînd tu însuși neîncredere în tine — și la vîrsta aceea cîți au certitudini, mai ales într-un atît de rătăcitor și freatic sol al imponderabilelor! — mereu tratat de incapabil, chiar că sfîrșești prin a deveni prost și incapabil. Asta eram eu pe-atunci. Debutasem strălucit, ca să zic așa, în dulcele tîrg al Ieșilor și eșuasem — cînd firesc ar fi fost să-mi direcționez zborul — în acea redacție prestigioasă, altminteri, unde devenisem un caz: nătărăul abulic care visează cai verzi pe pereți, în loc să se apuce de-o treabă ca lumea, să-și cîștige piinea care-o mînîncă prin îngăduința noastră, că altfel o să se trezească într-o bună zi pe drumuri — ceea ce s-a și întimplat după doi ani, c-un alt redactor-șef (gazetar prin vocație) și care, la nici o săptămînă de la instalare, m-a chemat și mi-a spus „că regretă” dar n-are ce „face” cu mine și mi-a întins preavizul gata semnat. Iată de ce spun că a fost o

șansă, o mare și neașteptată șansă să mă împrejurară aceea, a sarcinilor speciale care reveneau redacției noastre în acel moment. S-a elaborat un întreg program, amănunțit discutat cu șeful de secție și-n materializarea căruia, în sfîrșit, mă făceam și eu util. Acea campanie, scondindu-se a fi de larg ecou, era bine să debuteze prin articolul de fond, din prima pagină, semnat de Mihail Sadoveanu. Obținerea și publicarea acelui articol asigura tot succesul campaniei. Dar cum să fie obținut acel articol, știindu-se că maestrul nu era în București, își petrecea concediul în Moldova. Și culmea-culmilor, articolul trebuia obținut și repede. Ei, cine să facă isprava asta? Așa că nu, că are cutare și cutare de făcut, ăla!alt că trebuie să scrie pentru număr, altul că-i „cap limpede”... Cine? Ghilia! Tot nu face nimic în redacție, nu-i bun de nimic: nu-l poți pune nici să scrie un articol de propagandă, nici să studieze care-i „veriga principală” a unui fenomen artistic, sau să trintească un articol solid, de analiză. Să se ducă el, tot c moldovean și dacă vrea să se reabiliteze în fața colectivului redacțional, să facă ce-o ști, il privește, dar îndărăt — și la timp! — fără articol, să nu se întoarcă!

Așa că, misia mea precizată, delegația fiind semnată și ștampilată, nu-mi rămînea decît să mă urc în primul tren și să mă las în voia hazardului. Poate că de data asta mă va ajuta. Prea îmi ieșiseră toate pe dos pînă atunci și pe urmă însăși alegerea mea o consideram de bun augur, căci putea oricine să se ridice și să conteste capacitatea mea intelectuală și politică de a obține într-un moment istoric atît de marcant, materialul cheie, materialul de bază al revistei.

În febra și emoția pregătirilor de plecare, le iertam tuturor celor care mă bușiseră prin ședințe ca pe hoții de cai, orice jignire, orice răutate și meschinărie, recunoscător fiindu-le pentru noblețea de-a-mi oferi acea șansă. Ce conta ce-a fost? Viitorul îmi suridea, succesul era în fața mea, vor vedea ei cît s-au înșelat, se vor convinge că sînt și eu bun de ceva. Mă și vedeam victorios, întors la redacție cu articolul în buzunar. „Bună ziua, tovarășe redactor-șef. Am adus. Poftiți!” „Cum ai făcut? Ești formidabil! L-ai cunoscut pe maestrul? Cum a fost? Povestește-ne și nouă,” îmi imaginam, în tren, reîntoarcerea la redacție, și nerăbdarea mă ardea ca o febră. Cînd am coborît, după o noapte de nesomn, la Piatra Neamț, chiar că aveam febră. Eram și

flămînd, dar ce-mi păsa! Nici nu m-am oprit să mîninc. „O să mîninc la maestrul Sadoveanu, îmi spuneam. Poate o să beau și un păhărel de Cotnar!” Poate-o să-i dau să-mi citească și nuvela pe care-o aveam pitită în buzunar. Dumnezeule, și dacă-i va plăcea...” Nu mergeam cu gîndul mai departe, îmi vijia capul și așa. În afară de manuscrisul acelei nuvele — pe care l-am rupt după aceea — de delegație, de periută și pasta de dinți pe care le țineam în buzunarul dinlăuntru al hainei cu legitimația de ziarist și de banii luați pentru deplasare două zile, nu mai aveam nimic.

Ar dura prea mult să istorisesc totul: cum am ajuns, pe unde am mers, tot ce mi s-a întimplat. Cînd vii dintre dealuri, și-ai umblat numai prin vîgăuni innoroite și-apoi pe asfalt, printre case de piatră, și te trezești pe neașteptate, între munți necunoscuți care urcă cu pădurile lor pînă la cer, te simți ca un condamnat analfabet închis într-o bibliotecă știind că, dacă nu-ți vei ispăși pedeapsa, să-ți lumineze mintea Dumnezeu și să-nțelegi ce scrie acolo în atîtea terfeloage n-o să ți se mai deschidă niciodată ușile și n-o să mai scapi la libertate. Cam așa era, cu adaosul că, imaginație avînd, har domnului, pînă am ieșit la locul luminat și deschis de unde am zărit ca pe-o fata morgana vila din deal, mi-am inchipuit toate jivinele și sălbătăciunile munților adunîndu-se grămadă, ca-n noaptea de Sfîntul Andrei, adulmecîndu-mi urmele și pîndind din fiecare tufiș, gata să mă sfirtece. Pe urmă, colac peste pupăză, dîncolo de Secu, m-a prins și-o furtună, o răpăială torentială, cu descărcări electrice și tunete, de-am murit de frică.

„Fagii bătrîni se cutremurau minioși, se aplecau prelung și iar se îndreptau, pe cînd printre ei, ca niște cărări ghețoașe, din inima codrului zvîcnea cu virtejuri, cu frunze spulberate, cu găteje, minia furtunii. Un zvon greu creștea între norii negri și poiana, frămîntată ca de spaimă, creștea ca o spaimă prelungă, chemînd spaima din zarea mohorîtă, înăbușită de pulberi răscolate...”

Cum mergeam, o explozie ghețoașă mi-a luat vederea. Cînd mi-am revenit, am văzut copacul din fața mea — un stejar bătrîn, uriaș — arzînd scrumit, negru, pînă la rădăcină. Sau poate numai mi s-a părut, poate nu așa ard copacii de trăznit, nu știu.

Mi s-a oprit inima, mi s-au tăiat picioarele, n-am mai știut ce fac, am rupt-o la fugă îndărăt, parcă îndărăt era mai bine, scăpam... de ce scăpam?

VOIEVODUL

Vijelia măcina peste tot. Pe urmă m-am oprit iar, mi-am adunat mințile, am ocolit pe departe stejarul trăznit, pe sub copitele ploii, cu toate că nu mai era nici un pericol, sau tocmai că pe același loc fulgerul nu cade de două ori și putea mai curînd să trăznească unul din copacii pe sub care mă strecuram acum, în sfîrșit, nu știu cum și cînd, am ieșit din pădure. Cum am dat de șosea, cum am dat de asfalt, odată parcă s-a luminat, parcă s-au restabilit ordine și liniștea universală: m-am luminat și m-am liniștit și eu.

Asta-i, pe scurt. Cînd am ajuns la Casa albă din deal, cu balconul ei înalt, vijelia trecuse, dar eu arătam ca un duh al ei, mai rău ca după o ședință de „prelucrare” de la redacție, mai rău decît orice rău care mi s-ar fi putut întimpla în viața cealaltă de asfalt și piatră, ud pînă la piele, clătănînd ca un strigo înainte de cîntatul cocoșilor Dumnezeu știe cum oi fi arătat I-am speriat pe toți. Mai ales că eram tînr și slab, atît de slab că Doamna Sadoveanu rîzînd, s-a mirat cum de nu m-a luat vîntul, cum de nu m-a luat vijelia pe sus!

— Cum să mă ia, am răspuns eu, bătos. (Îmi reveniseră de-acum, mă simțeam la adă post, stăpînit de liniștea aceea mare care te cuprinde după spaimă la fel de mare, după șocul care te-a paralizat, bîncă — auzi ce cabotinaj! mine! — atenția care mi se arăta și grija tuturor să nu răcesc, le consideram drept semn sigur ale reușitei mele.) Cum să mă ia — i-am spus Doamnei Sadoveanu — cînd e veneam la maestrul! Trebuie să ajung și-am ajuns. — Asta-i o notă bună pentru dumneata, m-a lăudat Mitru secretarul maestrului. O să povestesc, cînd s-o trezi, cu ai ajuns. Acum doarme. A primit începutul furtunii din balcon cînd a trăznit tare, și s-întins să se odihnească. Pîr se trezește te usuci... N-o intri așa la el... Mîninci ceva? Ai mîncat? Ce să mîninci? Hai repede să-ți înșeli foame să rezisti pînă la cîină. Duș asta, dacă vrei, te conduc, vom tot timpul, să vizitezi mînăstirea...

Am avut, într-adevăr, am avut timp să vizitez mînăstirea, cunosc locurile și, la întoarcere, pe inserat, am rămas balcon, în așteptare, și-am cîntat ce vedea și maestrul cînd ieșea și se oprea acolo. În stînga drumului, printre fulgerările țepoase ale brazilor dîncolo de ele, ca-ntr-un tîblou impresionant, se desfășrau coline „dulci ondulate”, dreapta, chiar lingă vilă o lîserică ascunsă între pomi, și față iazul cu o apă limpede

SANDA GHINEA

pămînt cu sonde

Primăvara pe-un pămînt de foc —
Verdele grădinilor mocnit
a erupt în nouri de soare
peste sondele intrate-n rit.

Se pitește-n floare, tainița naturii,
iadul strîns în suflet, sub un ochi de rai;
toată vatra asta neagră-n cerul gurii
răbufnește-n sonde și-n cireși de mai.

MIR

țara mea

Crescută în torente, în vo
Partidul printre aștri și-
Și-n pace muncă dăru,
Din singele țîșnit pe-a ta

Și sorb mărțu-i chip —
Și munți înalți, și codrii
Și sonde nesfîrșite ce sco
Și cerul azuriu, și soarele

Îmbrățișez chemarea ecou
Izvoarele-argintii și riur
Neprețuită-i stemă aș vre
Că ea îmi este mamă; et

Se contopește marea cu
Muite-n aur, holde, în
Oștiri ca brazi-ți stau d
Această este țara pe care

Bacanală

SADOVEANU

de ALECU IVAN GHILIA

ul serii ; o livadă de meri bă-
ni coborînd pînă pe malul ia-
ui și-n partea cealaltă un
oblu sprincenat de pădure
n depărtările albastre, sub
cer vast, drumul pe care-am
it, vâlle largi, nostalgice, ie-
e parcă din paginile cărților
Sadoveanu. Nu am nici o
oială în privința asta ; tot
am văzut atunci, tot ce m-a
onjurat o clipă a fost crea-
marelui vrăjitor. Nu mă
eram și nici nu mă extaziam
cale afară, pentru că, mol-
vean **totuși** fiind, și hoinar
sufletul, nu era prima dată
d mi se întimpla așa ceva ;
blind pe valea Siretului, pe
ut, pe valea Jijiei, rătăcind
n împrejurimile Iașului, o-
ndu-mă la mănăstiri în Bu-
rina și... ce să mai spun ?
unde m-am slobozit în toată
ldova pînă jos, în baltă —
aici și mai mult ! — peste
am avut senzația uluitoare
întîlnesc locuri desprins
a dreptul din paginile sado-
viene ; amurguri agonizînd
te bălți ; cite un clar de
ă ; o ploaie mocnită peste
uri și dealuri pleșuve și pă-
i bătrîne în care mă aș-
eam să aud răsunînd cornul
moș Anania și-n care —
o mirare ! — chiar în sat
mine, întîineam pădurari și
ători, frați și veri buni cu
cunoscuți din paginile po-
tirilor și romanelor voievo-
ui. Toată acea aură de le-
dă și poezie care scaldă de-
trivă Moldova și paginile
Toate personajele acelea
sterioase ieșite ca dintr-o
ură mitică pe scena scurtă
ieții să-și spună povestea și
urmă să dispară la fel de
sterios, toată lumea învrăj-
și aprigă, cu amintirile ei
eroase, îmi era extraordinar
familiară. Acolo însă, în cli-
precătoare cit am stat pe
șon, mai tulburător și mai
ca niciodată, tot ce-am vă-
tot ce m-a înconjurat,
ar și liota de flăminzi admi-
ori, vagi rude și prieteni
pătați, umplînd balconul în
tele meu și mișunînd pe
prin curte, amușinînd cu
urile-n vînt mirosurile de
bucătărie, totul și toate mi
păreau creația maestrului.
nișcat, topit de emoție, stă-
n ca-ntr-un miracol.
venit secretarul (zelosul meu
itor) și m-a smuls eu
dețe de-acolo.
m așteptat, mi-a șoptit. Cu-
!

ă pînă aici am fost atît de
regătit, actul și scena ur-
oare m-au găsit aruncat în
locul fantasmelor, ca pe un
ilar, în vîltoarea cea mare,
ins din toate părțile de șu-
ie, întrezărînd ca prin cea-
capul leonin tronînd într-un
liu larg de piele în fundul
i salon ; un salon care mi
părut fără sfîrșit ; atît de
t a durat pînă am ajuns
n-am salvat invăînd să dau

din picioare (și probabil și din
miini) dacă nu cumva stăteam
țeapăn și stîngaci și mă mișca
curentul din spate.

Nu era timp de analize ; to-
tul era să mă țin pe picioare
și m-am ținut bine, înfipt cu
pantofii mei scilciați în covorul
moale ca un frunziș de pădu-
re, toamna, și, stînd stingher și
neajutorat, cu singura spaimă
să nu cad, am auzit vocea pie-
rită a unui băiat, o voce mai
curînd de orfan rătăcit, tulbu-
rînd liniștea vastei încăperi și
meditația solemnă a uriașului
cu părul alb, frumos și rece în
măreția lui statuară, de voie-
vod, impietrit în fotoliul de
piele, somptuos și imens, pe
măsura lui.

— Bună seara, maestre.
Voievodul a ridicat capul, cu-
rios să vadă cine-l smintește
din ceasul de reculegere și cu-
getare. Dînd cu ochii de băie-
țul acela slăbuț și speriat, a
șchițat un zîmbet amuzat.
— De unde ești ? m-a între-
bat.

Adică de unde sînt **de loc** sau
de **unde vin**, cine m-a trimis.
Instinctul mi-a șoptit să merg
la sigur :
— Sînt moldovean, maestre.
Dintr-un sat de lingă Dorohoi.
— Atunci săzi, a vorbit maes-
trul cu vocea lui șoptită și us-
cată, deși moale pînă în a-
dîncurile sale, cu rezonanțe de
boltiri de pivniță. Mi-a pă-
truns în urechi ca un vînt tom-
natec, șuietînd prin aroma
frunzișului unei păduri de ste-
jari și mi s-a fixat în memo-
rie semnul lui ușor cu mina,
abia schițat, spre fotoliul de-a-
lături.

M-am așezat și-am tăcut.
M-am așezat cu senzația că
mă afund. M-am prins cu mi-
nile de marginea fotoliului
și-am rămas așa prăbușit, fe-
ricit, privind dintr-o latură în
sus uriașul blind, cu ochi al-
baștri și părul arzînd ca o
flăcăruie albă, ca un foc rece,
de zăpadă, strălucitor ca ar-
gintul.

Timpul s-a oprit.
Voievodul m-a uitat în fotoliu.
Ochii încărcăți de experiență
și stăpînire de sine, nu știu
dacă pe deplin de mulțumiți
dar liniștiți, împăcați cu între-
bările fundamentale, cărora le
găsise de mult răspunsul, cu-
rați și olimpieni, citeodată
reci, cînd părea că mă obser-
vă și contrariați, ușor ironici,
se inseninau din nou, privind

pe deasupra mea, privind în-
tr-adevăr pe deasupra mea și
prin mine, pentru că priveau
dincolo de ce se vedea obișnu-
it, în zonele obscure, interzise
celor din jurul lui, departe,
cum privește Ceahlăul din pis-
curile sale cele mai înalte Mol-
dova întregă pînă la Dunăre,
dînd la o parte ceturile și a-
mănuntele secundare, detaliile
de prisos și cernînd numai e-
sența, lumina, soarele, elemen-
tele vii reduse la expresia lor
nudă. Dar nu spun bine. Si-
gur că nu, deoarece fascinația
pornea din tot, din întreaga lui
ținută **și din tăcere**, din noble-
țea misterioasă cu care tăcea,
care nu avea nimic agresiv
(cum au alții cînd tac), fiind
nici sumbră, nici plină de ci-
noșenie, cum sînt acele tăceri
de vulcan înainte de erupție,
nici silnică, deci impusă, păs-
trînd o mască, sau fiind plină
de aroganță și orgoliu. Impe-
netrabil, măreț în tăcerea lui
(nimeni nu putea pătrunde în
magia cercului vrăjit), simplu și
elementar ca un voievod după
o zi de arșiță și de bălăie is-
tovitoare, fără rigiditate, con-
centrat numai în sine sau des-
chis în așa fel în afară, incit
cei din jur nu băgau de sea-
mă, cum a fost povestea că-
lătoriei cu plutele pe Bistrița,
cînd tot timpul a tăcut jucînd
șah și ceilalți săreau în sus ca
țîntarii și biziau electrizați de
peisajele care li se derulau
prin fața ochilor, nedumeriți de
muțenia și insensibilitatea sa
la natură (el care trecea drept
marele ei tălmăci), și, acasă,
cînd s-au pus pe treabă, și el a
descriș acea călătorie și pe ei pe
toți cu toate reacțiile lor, s-a
dovedit că nu i-a scăpat nimic,
nici un amănunt, și-a descriș
totul cum n-a putut-o face
nici unul dintre ei.

— Ia spune : cum ai ajuns pi-
nă la mine ? am tresărit pe
neasteptate, auzindu-l.

— Bine, maestre, am îngăimat.
Cred că v-a povestit tovarășul
Mitru.

— Lasă, a zis. Vreau să aud
din gura dumitale. Da ia spu-
ne, a aruncat o privire piezișă
spre mine : Ce vă face, bre,
acolo, la redacția ceea ? Cîte
kile ai ?

— Cinzeci și trei, am răspuns
cuminte, ca la școală. Încă nu
mi-am luat concediu. Mă in-
graș cînd mă duc la mama, a-
casă.

— Ia spune, de ce-ai venit, că
n-ai venit numai așa. Să mă
vezi.

— Ba am venit să vă văd, da
am venit și c-o treabă. Un ar-
ticol, maestre. Un articol de
fond. O să apară pe prima pa-
gină, m-am trezit turuînd e-
moționat, știînd bine că nu-l
pot incînta pe Sadoveanu cu
tîmpeniile astea. Ceva frumos,
maestre, cum numai dumnea-
voastră puteți scrie. Un poem
în proză, am adăugat de la
mine, să îndulcesc termenul
atît de nedigerabil : „articol de
fond“.

Sadoveanu a avut o scurtă
tresărire, ca un șoc :

— A, nu, m-a corectat el. Eu
nu scriu poem în proză. Geo
Bogza scrie poem în proză. E
adevărat, proza mea conține
poezie, dar eu nu scriu poem
în proză. Du-te la Geo Bogza.
L-am supărat, s-a supărat, mi-
sia mea (și prin asta și eu)
era la pămînt. Eram pierdut.
Cum mă întorc fără articol ?
— Bine, bine, m-a liniștit ma-
estrul, parcă mi-ar fi citit în
suflet. Lasă, mai vorbim... Să
stăm la masă, să ne odîhnim...
Nici n-am văzut ziarele...

— Le am cu mine.

— Lasă, m-a potolit el. Le-oi
citi, m-oi gîndi și-o să văd eu.
Nu se poate scrie așa cum
vreți voi, bătînd din palme.
Scrisul are și el merchezul lui.
Trebuie să umbli, să vezi, să
deschizi bine urechile, să aduni,
să tot pui deoparte, ca-ntr-o
cămară, și dacă te-a mișcat ce-
va și impresiile dospesc bine,
scrisul vine și el. Nu așa bă-
tînd din palme, nu, nu. Da
hai că ne cheamă la masă. Om
mai vorbi miine dimineață. Un
sfaț însă să-l ții minte de la
mine. Ți-l spun pe nemîncate.
S-o iei domol, ușurel, ușurel și
temeinic, fără grijă c-o să mi-
nii pe unul și pe altul, și să
nu-ți pierzi firea chiar cînd vii
la mine să mă pui să scriu un
articol... și-ncă de fond, cum ai
zis ? pînă miine, dacă nu cum-
va, izbucni în ris, să ți-l pun
în mînă chiar în minutul ăsta.

Iubirea mea dintîi și de pe ur-
mă, pămînt al Crivățului și
Soarelui, pămînt al neliniștei
și credinței, pămînt al doru-
rilor, deschis în fața eternită-
ții cu fruntea rezemată pe ari-
pa de argint a Mioriței, pă-
mînt în care și din care în-
colțesc basmele, ca grînele de
aur, și cresc și se duc în lu-
mea largă, ca Făt-Frumos.

ORELE PATRIEI

MIHAI PĂCURARU

ora gîndului liber

Se face noapte peste ape,
și dungile cu solzi de șarpe
ne strălucesc singele cu flori de cireș.
Dansul focului, între ore,
ne cere pe drum și în somn,
corăbiile noastre se întorc
obosite de rod.

Cumpăna miezului ne roagă
timpul, mîinile opresc, ochii sărută,
omul acela trece prin noi —
bătrînul ce nu vrea ofrande.
Corăbiile noastre se întorc
obosite de rod, și
copilul se naște între două lumini,
aduse de bătrînul ce trece prin noi.
Se face noapte peste ape,
și dungile cu solzi de șarpe
ne strălucesc singele cu flori de cireș —
între oglinzi lăsate de muncă,

ora cunoașterii

În curtea aceasta am auzit cocoșii —
trîmbițe infernale de dans.
Aici am stors strugurii dulci
și am golit cupa de rege.
Forma de cerc a lumii mă
străbate pustiu visat deasupra mării.
Alergam cai ieșiți din păduri,
și iarba se desprindea din pămînt.
Mă ascundeam de ochi iscoditori
prin șanțuri de case,
umplute astăzi cu temelii de vise.
Aici am ridicat clădirea înaltă,
pe ziduri s-au scurs gînduri
și lucrurile îmi umpleau ochii,
mîinile de dor strîngeau.
În curtea aceasta am auzit cocoșii,
și munții dansau în jur.
Noapte și zi printre oameni —
eram poetul Curții.

oră între vis și sfîrșit

Motto :

...cînd mă trezeam asudat
pe salteaua plină de

praf.“

Grigore Hagiu

Casa noastră plutise în moartea
fierbinte

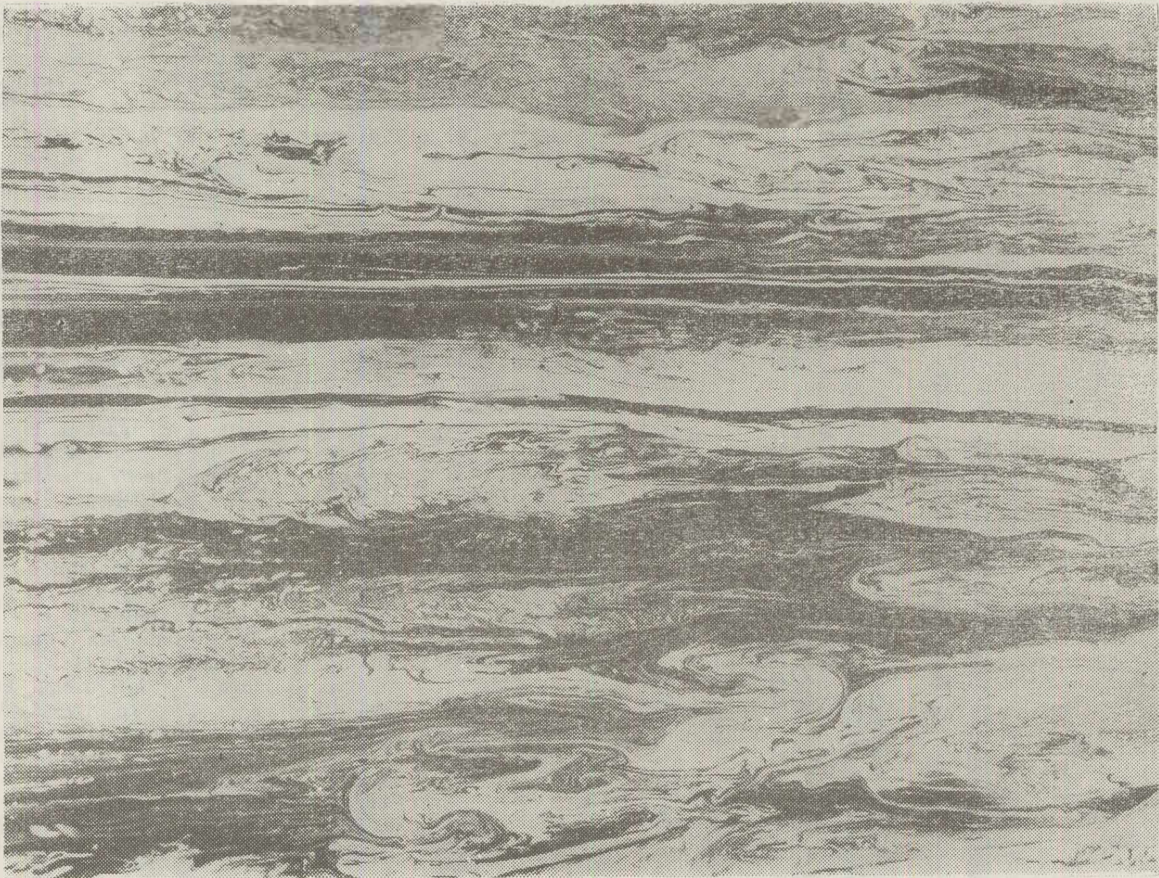
a unui anotimp de mijloc.
Copiii îmbătrîniseră cu pistoale de
apă: bărbajii se loveau de
gratii cu ultima suflare setoasă.
Cuvîntul se cioplise de miini
și de trupuri, devenise hrană
și greutate de echilibru în noapte.
Riurile secase de otrăvuri aruncate,
și pe maluri, lingă salcia
pustie, se sculptase oameni
cu nume desprins din Coloană.
Casa noastră plutise în noaptea

fierbinte,

tinăr creșteam, mai înalt ca
un zîmbet, stringînd lingă tîmple
ceasul oprit.
Ora se dezvelea din mine.
Aruncam semințele secunde
în pămîntul zdrobit.
Floarea de la ferigă strălucea la
pieptul soldaților
din anotimpul de mijloc.

ora păn întului tricolor

Piecasem, fericițl copil născut
între copaci, cu gînd nebun
spre dimineață, să string
cu rouă feriga munților mei.
Tata coborise spre alfabetul
pămîntului, în peștera albă
explodată de carbid.
Am căutat locurile vechi
trenate în dansul florii,
dar alte drumuri, alți mineri
mă salutau prin tata.
Piecasem, fericițl copil născut
între copaci, cu gînd nebun
spre dimineață, să string
cu rouă feriga munților mei.
De acolo, am văzut pămîntul
tricolor, pămîntul descîntat
de mine, înflorit
în primăvara nouă.

Marină

DE VORBA CU UN DRAMATURG AL SATULUI

La Teatrul de dramă și comedie din Constanța a avut loc de curind premiera pe țară a comediei **Nu vă jucați cu... oltencele** de Gheorghe Vlad, comedie inspirată din viața satului socialist, având ca temă promovarea femeilor în munci de răspundere. L-am rugat pe autorul piesei, prezent la una din repetiții, să ne răspundă la câteva întrebări:

— Cărui fapt îi datorati consacra unei teme unice, satul?

— Poate fiindcă este o temă ce oferă dramaturgului nelimitate posibilități de investigație a psihologiei omenești, poate fiindcă și eu sint țăran și, deși sint trei decenii de cind am părăsit satul, continui să fiu aproape de problemele sale.

— Este satul contemporan o problemă efervescentă pentru creatorul dramatic?

— Absolut. De altfel, satul nu a oferit scriitorului o tematică mai vastă. Nu e greu de observat că mentalitatea țăranelui, orizontul său de cunoștințe multilaterale sint într-o permanentă evoluție. Firește e mai ușor să observi aceste transformări și cu mult mai greu să le redai în imagini artistice. De aici incumbă datoria de bază a unui scriitor și anume de a cunoaște în profunzime viața satului, de astăzi, complexitatea spirituală a țăranelui contemporan.

— Dar toate aceste transformări creează o sursă generatoare de conflict?

— Nimeni nu-și poate închipui că drumul parcurs de țărănimea noastră de la inaugurarea primelor cooperative agricole și pînă astăzi, a fost bătătorit ca-n palmă. Se știe că toată această marea transformare a agriculturii noastre s-a desfășurat cu eforturi imense și din care, bineînțeles, nici conflictele nu au lipsit. Așa cum nu lipsesc nici astăzi.

— Care sint satisfacțiile dramaturgului ce se consacră oglindirii unei singure lumi?

— În speță, care sint mulțumi-

— Lumea satului, pentru un scriitor, e de necuprins, iar temele pe care ți le oferă aș zice că sint infinite. Din păcate, puterile noastre sint prea mici pentru a le cuprinde, pentru a le aborda în toată complexitatea. Cît privește satisfacția la care te referi, cred că e în funcție de ceea ce ai realizat, de măsura în care ai izbutit să sesizezi esențialul vieții oamenilor pe care ți-ai propus să-l zugrăvești. Satisfacție mai poate fi și aceea — pentru mine personal cel puțin — că am izbutit să înving unele prejudecăți instaurate de vreo cîțiva ani încoace de anumiți supersteți — prejudecăți privit căroră „țărani” aduși pe scenă nu prezintă inte-

res și pentru publicul spectator de la oară. Or toate piesele mele, fără excepție, începînd cu „Îndrăzneala” — piesă de debut — au înfirmat această părere.

— Cum s-a născut comedia „Nu vă jucați cu... oltencele”?

— Colindînd țara în lung și-n lat, evident că am luat contact cu anumite inechități, cu unele rămășițe ale mentalității din trecut, cînd femeia era considerată un fel de „anexă” a bărbatului. În trecut asemenea stări de lucruri, prin tradiție, prin realitățile social-economice, păreau firești. Astăzi însă situația este cu totul alta. În foarte multe cooperative agricole, femeile au cuvîntul hotărîtor în dezvoltarea și bunul mers al unităților respective. Ei bine, în ultima mea comedie, „Nu vă jucați cu... oltencele”, am căutat să surprind și aceste rețineri și să oglindesc (nu știu cît am izbutit) capacitatea femeii de a conduce. A nu se uita însă că este o comedie! — Cum vedeți această primă colaborare cu instituția noastră?

— Din partea teatrului m-am bucurat de foarte multă soliditate și înțelegere. Sper într-o realizare valoroasă, cu atît mai mult, cu cît piesa se va reprezenta aici în premieră pe țară.

— Proiecte?

— O comedie cu... marinari. Călătoria pe mare, marinarii, mă obsedează încă din copilărie... Dar va fi doar un intermezzo, pentru că, totuși, tema mea predilectă rămîne satul cu oamenii și problemele sale complexe.

R. P.

despre muzeul de artă constănțean și nu numai despre el

Poate fiindcă nimeni nu-i profet în țara lui, Muzeul de artă din Constanța, păstrătorul unui patrimoniu important și delectabil, e neglijat de publicul local. Oare e nevoie să ne constituim în turiști ca să acedem la revelația fagăduită de piese ce ar putea trage atenția oricărui amator de artă asupra particularităților și seducțiilor caracteristice artei românești a secolului XX? Indiferența aceasta e reflexul îndepărtat al crizei muzeelor, care a început incendiar o dată cu vitejiile dadaismului și continuă evoluind prin accese teoretice de negativism frondeur și de proiecte utopice, dar și prin tentative de revoluționare. Rigiditatea regimului contemplativ și pios pe care-l impune muzeul, conservatorismul pe care-l implică, uzura pe care o provoacă operelor, excesul expunerilor prin care se anulează acuitatea impactului revelator asupra opere — sint doar o parte, academică, din obiecțiile contradictorii dar la fel de îndreptățite care indică uzura instituției muzeale. Dar la noi, unde sarcina ei educativă e de parte de a se fi epuizat, trebuie să ajutăm muzeele să trăiască. Așadar, să le restituim farmecul pe care l-au pierdut dintr-un fel de nebagare de seamă. Puțină ingeniozitate în amenajarea și popularizarea lor nu-i o propunere frivolă, ci o măsură de improspătare care ar putea actualiza ofrandele dispărute ale muzeelor. În treacăt fie spus, înființarea unor mici unități muzeale ici și colo, deși candid ingenioasă, nu pare a servi cauzei.

O oră de microsociologie aplicată ar scoate la iveală ineficiența acestui demers, ce are aerul desăvîrșitei acțiuni de interes obștesc, dar nu ține seama de interesul real al obștei pe care vrea să o servească, lăsînd să se resimtă lipsa unui principiu care ar putea fi enunțat în formula „muzeul potrivit la locul potrivit”. Pînă la votarea unui asemenea slogan, instituțiile care răspund de eficacitatea muzeelor, ar putea încuraja un sistem de fructificare educativă a patrimoniilor locale. Se știe cîtă importanță are, pentru o piesă de artă, soclul sau rama — (rudiment dintr-un mediu spațial mai vast pe care amenajarea urbanistică și arhitectura secolului nostru nu-l mai asigură, fie din orgoliul de a-și ajunge, fie din economie, fie din lipsă — accidentală sau simptomatică — de sentiment al necesității). E nevoie de socluri și rame imaginare, inventate de spiritul teoretic, de spiritul critic, de spiritul propagandistic, de spiritul pedagogic și de spi-

ritul neliniștit mai ales, cel mai inventiv.

Muzeul din Constanța e vast, luminos și gospodărit cu simț selectiv și gravitate profesională (profesiunea de muzeograf, să ne amintim, e una din cele mai ascetice, fiindcă pretinde o putere de cercetare și de înțelegere antrenată, dar nu oferă satisfacțiile cu surle și scîlpiri ale unor moduri mai spectaculoase și mai puțin angajate, de indolentnici cu arta. Aceea de croniciar în presă, de pildă). Aceste virtuți reale care administrează un muzeu „pus la punct” cum e cel de care e vorba, determină sobrietatea intimidantă a locului, unde puțină regie a surprizei ar avea poate un efect mai tonifiant asupra interesului public. Știu, în moravurile muzeelor și expozițiilor noastre nu intră procedeul șocului vizual, dar poate nu-i inutil să ne aducem aminte că interesul public este bombardat de film, televiziune, spectacole sportive mai ales și că sensibilității astfel suprasolicitate expunerea academică nu-i răspunde adecvat. Însăși mușenia protocolară a muzeului poate deveni o experiență atractivă pentru public, dacă este regizată cu deplină conștiință despre miracolul naturii culturale a omului civilizat — miracolul comuniunii mute între un obiect și un om. Dacă, de pildă, s-ar amenaja în muzeu o încăperă a revelației (cu funcție de soclu ori de rampă) în care pe rînd să ia loc, din rîndul egalitar al simezei, cite unul din excepționalele lucruri aflate în zestre proprie, ori găzduit. Sau dacă, pentru unele tablouri „cu istorie”, s-ar compune o introducere spațială de tip conceptual, reconstituind geneza ori destinul unui tablou. Dacă s-ar iniția expunerii comparatiste, sau expunerii reconstituind un mediu generator de stil ori de temă ori de consecințe artistice sau altfel. Dacă etc., etc.

L-am auzit pe pictorul Paul Gherasim schiînd în eter proiectul utopic al unui muzeu sever funcțional, în care lucrările ar sta ascunse, sălile ar fi albe și oamenii ar cere să li se expună Opera-de-care-au-nevoie, pentru un timp necesar de contemplare. Spre a împiedica banalizarea, cruda uitare care se întimplă cînd lucrurile ne sint prea aproape, o uitare mai distrugătoare și mai ireparabilă decît aceea care lovește în lucrurile absente. Exact nu știu ce s-ar putea întreprinde pentru ca publicul din Constanța și celălalt să știe, să consimtă a ști, că au la îndemină: două ta-

ANCA ARGHIR

(Continuare în pag. 15)

Născut în 1935 la Mangalia, Traian Marinescu a îndrăgit pictura de timpuriu. În 1953 conducea, la Casa ofițerilor din orașul natal, cercul de artă plastică și participa, cu câteva marine, la o expoziție colectivă. Trei ani mai tîrziu trimitea la Festivalul Mondial al tineretului, ținut la Moscova, o compoziție care-i fusese premiată în țară. De-abia în 1958, însă, avea să deschidă o expoziție personală, în jurnalul căreia Eugen Jebeleanu scrie: „Te felicit, ești îndrăgostit de frumos și ți-ai impus să-l găsești prin perseverență și muncă”. Peste doi ani — o altă expoziție personală: pictură, afiș, scenografie. Între timp, își continua meseria în atelierele de decoratiuni, atent, perseverent pe această linie de activitate. Rezultate: în 1963, obține un premiu special pe țară pentru grafică, în cadrul unui concurs de vitrine, după un an — premiul al doilea pentru un afiș și tot atunci, schimb de lucrări cu graficianul american John Ross. Anii '65, '66, '67: scenografia unor spectacole de music-hall, decorarea unor baruri — Continental, Cazinou, mozaicuri — la Costinești, Eforie, premiul II la

un pictor:

traian

marinescu

concursul național de vitrine organizat în cîntea celei de a XX-a aniversări a Republicii... În tot acest timp, artistul a lucrat cu rîvnă, la tablourile sale și, mai ales, la prepararea unor culori mai puțin obișnuite... Dar despre acestea, puțin mai încolo... Căci dacă pictura, pentru Traian Marines-

cu „violon d'Ingres” (și, cutezăm a spune, poate mai mult decît atît) a fost practică în orele de răgaz, obligațiile de serviciu i-au cerut execuția unor lucrări dintre care nu puține sint cu adevărat notabile. Astfel: un candelabru urias în fier forjat (holul Complexului U.G.S.R., la Eforie Nord), câteva vitralii (pe litoral și în alte părți, la Brașov, Bacău, Tîrgu-Mureș), embleme, panouri decorative în metal și sticlă... Circumscrișă la aria acestor preocupări, personalitatea artistică a lui Traian Marinescu este îndeplinită, realizată. Omul a vrut însă mult mai mult. Și — ceea ce este esențial — a putut, cu prețul unor strădanii care i-au solicitat intens voința.

Subjugat de fascinația culorilor, Marinescu a creat pinze de o frumusețe aparte, încărcate de sensuri și de poezie. Desprindere din nebulos, dintr-un virtej involburat, „Pasărea Phoenix”. (una dintre cele mai bune lucrări din expoziția recent deschisă la Mamaia), este structurată ca o metaforă exprimînd renașterea care urmează chinurilor legate de geneza opere de artă. „Pasărea” are, în viziunea pictorului, un sens integrator,

S. M.

(Continuare în pag. 15)

Acest număr a fost ilustrat cu lucrări aparținînd pictorului amator TRAIAN MARINESCU.

să îndrăznim mai mult

(Urmare din pag. 1)

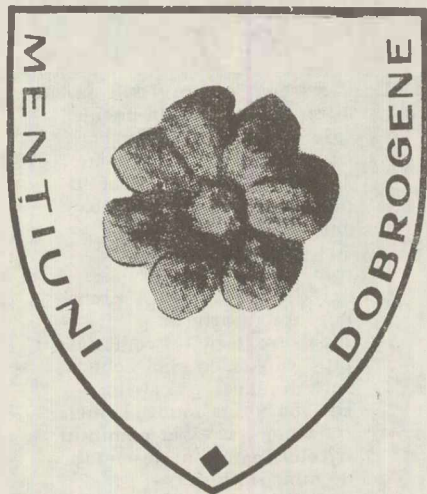
Incontestabil, dezvoltarea rețelei de ateliere și laboratoare școlare este salutară. Dar trebuie să adăugăm ceva: elevii să fie puși — de școală și familie — să facă orice — după puterile lor. Să fie deprinși cu munca.

De aceea, o problemă pe care va trebui s-o rezolvăm este aceea a raportului corect, a echilibrului între învățatură și munca practică, productivă. Și ajungem iar la necesitatea analizei atente și a echilibrării și mai atente a programelor școlare, dar și a programului de studiu al elevilor.

Și mai e ceva. Este vorba tot de înnoire. De data aceasta ne referim la metode. De mai mulți ani se experimentează o seamă de metode moderne și se demonstrează gradul crescut al eficienței lor. De ce, dacă rezultatele s-a constatat că sint bune, nu se trece la mai rapidă și masivă introducere a lor în activitatea cu elevii? Se vorbește și se scrie despre instruirea programată, despre

problematică, s-au organizat sesiuni pe plan județean și național — unde metodele s-au prezentat tot teoretic — dar la clasă, cu elevii, continuăm să lucrăm ca acum 20—30 și chiar mai mulți ani. A apărut recent o nouă ediție a metodicii pentru predarea citirii și gramaticii la clasele I—IV, ca manual pentru elevii liceelor pedagogice. N-am găsit în ea nici una din noutățile despre care atît de convingător ne relatează publicațiile pedagogice. Manualele, și ele, reflectă prea timid și prea lent acest proces de înnoire metodologică. Institutul de Științe Pedagogice a tipărit anul trecut **Puncte de sprijin pentru perfecționarea procesului de învățămînt**. Foarte interesantă, iar pentru mulți deosebit de utilă. Cititorii au aflat ce este problematizarea, ce este învățarea prin descoperire — dar prea puțin și prea la modul general și cum anume să introducă în practica lor zilnică aceste noi orientări în metodică.

În fiecare județ s-au înființat și funcționează case ale corpului didactic. Cred că și-ar face un punct de mare prestigiu din preocuparea mai susținută pentru introducerea atentă, sistematică în munca profesorilor, a învățătorilor, a educatoarelor, a noilor metode de lucru. Atunci, dezieratele Conferinței Naționale în domeniul învățămîntului vor fi cuprinse și realizate în totalitatea lor. Pentru asta însă, trebuie să îndrăznim mai mult.

dinu cocea

I. FIȘA PERSONALĂ DE CREAȚIE

● Data și locul nașterii : 22 septembrie 1929, București.

● A făcut liceul la Lazăr și, între 1950—1954, Facultatea de regie de film a Institutului de artă teatrală și cinematografică. A avut profesori pe Jean Mihail, Jean Georgescu, Marietta Sado-va și pe titularul catedrei, regretatul Victor Iliu. Dintre colegii de clasă la institut, Elisabeta Bostan.

● A absolvit IATC cu filmul de diplomă **Pui de șoim**, un documentar despre aviația sportivă, un eseu al entuziasmului naiv și pur și al curajului și forței specifice eroilor înălțimilor.

● 1954 : este repartizat la Comitetul de stat pentru cultură și artă, unde câteva luni îndeplinește funcția de consilier al ministrului pentru problemele cinematografiei.

„Nu mi-a plăcut să fiu coordonator artistic. Mă sufoca lipsa activității practice pe platou pentru care mă pregătisem. Am preferat să fiu asistent de regie și regizor secund la circa 20 de filme. La unele dintre acestea, cum a fost „Tudor”, am lucrat cu reală pasiune”.

● 1962 : Filmul **Tudor**. Dinu Cocea semnează pentru ultima oară ca regizor secund. Se emite ideea ca recuzita și costumele filmului Tudor să fie folosite într-un film despre epoca 1821. Astfel s-a ajuns la scenariul **Haiducilor**, scris de Eugen Barbu în colaborare cu Mihai Oprea și Nicolae Mihail și regizat de Dinu Cocea.

● 1966 : Filmul **Haiducii** obține Premiul pentru prima operă la Festivalul de la Mamaia. Dinu Cocea n-a participat la festivitate deoarece se afla în Spania, la San Sebastian, unde prezenta același film în fața unui public care se manifestă zgomotos și violent cînd e nemulțumit de vreo peliculă (aruncă în ecran cu pietre, roșii, ouă...). **Haiducii** au plăcut și — rara avis ! — s-a cerut o nouă reprezentare a filmului, a doua zi.

„Cînd lucram **HAIDUCII**, nu mă gîndeam la serialul care a urmat. Nu știam nici dacă îl voi termina. Au fost rezerve ale unor persoane din conducerea cinematografiei față de posibilitățile mele de a realiza un film independent.

Rezultatul este astăzi cunoscut. **Haiducii** a fost unanim recunoscut ca un film frumos, cu indiscutabile valențe educative, patriotice. Adresat tuturor vîrștelor, dar mai cu seamă tineretului, primul film al lui Dinu Cocea aducea un cald elogiu curajului și spiritului de sacrificiu al acelor bărbați viteji și demni, care într-o perioadă tristă a istoriei noastre întrebunau nestins focul sacru al spiritualității românești.

● 1967—1970 : Colectivul de creație condus de Dinu Cocea realizează alte cinci filme cu haiducii : **Răpirea fecioarelor**, **Răzbuarea haiducilor**, **Haiducii lui Șaptecai**, **Zestrea domniței Ralu**, **Săptămîna nebunilor**.

Toate filmele au fost achiziționate pentru exploatare mondială. Din ultimele cinci, regizorul a creat o formulă de serial, în 14 episoade, care s-a difuzat pe canalele televiziunii din Franța, S.U.A. și alte țări.

● 1972 : În iunie, Dinu Cocea trage primul tur de manivelă la noul său film, **Parașutiștii**. În iulie și august, cartierul general al echipei se mută la Constanța, unde se filmează zi și noapte, într-un ritm febril.

De la haiduci la parașutiști, de la veacul al 18-lea la anul 1972, saltul poate părea ciudat, spectaculos și riscant. Mi-am amintit însă de filmul de diplomă, **Pui de șoim**, și am înțeles că trebuie să existe o „cheie” a interesului lui Dinu Cocea pentru aviație și parașutism.

„În liceu, la Lazăr, aveam un profesor de geografie care ne fascina la fiecare lecție : explicații documentate, proiecții cu

diapozitive, colecții de ilustra-te... Ni s-a deschis tuturor apetitul pentru corespondență prin ilustrate cu elevi de pretutindenii. Doream să cunosc lumea, locurile, oamenii, obiceiurile lor, structurile naționale ale unor popoare. Singura soluție posibilă în mintea mea de atunci, era să devin pilot. Astfel am ajuns aviator, nu din vocație militară sau sportivă, ci din pasiunea călătoriilor. La 14 ani am intrat în aviația sportivă falsificînd consimțămîntul tatălui meu. Vara, în loc să fiu în taberele școlare, unde mă știau părinții, făceam planorism, zbor cu motor, parașutism”...

II. DIALOG FĂRĂ SFÎRSIT... — Cum ai ajuns Dinu Cocea la regia de film ?

— Literatura și arta le-am descoperit în casă. În 1920, mama a creat la Satu Mare un teatru de amatori, la care mai tîrziu, în vacanțe, participam și eu, nu numai ca interpret al unor roluri mai mici sau mai mari, ci și ca executant al decorurilor și costumelor.

...Cînd a sosit ora marei hotărîri, am oplat pentru regie, deoarece am simțit nevoia de a lucra cu ansamblul, de a dirija un colectiv. În anii de liceu, urmasem paralel și cursurile Conservatorului de artă dramatică, sub conducerea actriței Mariora Voiculescu. Eram coleg cu Mihai Berechet, Carmen Stănescu ș.a. În 1950, la IATC s-a înființat clasa de regie de film, altfel aș fi făcut regie de teatru. Pasiunea pentru film e ve-

● Am ajuns pilot, nu din vocație militară sau sportivă, ci din pasiunea călătoriilor.

● Poate și structura mea mai dinamică m-a dus la întîlnirea cu filmul.

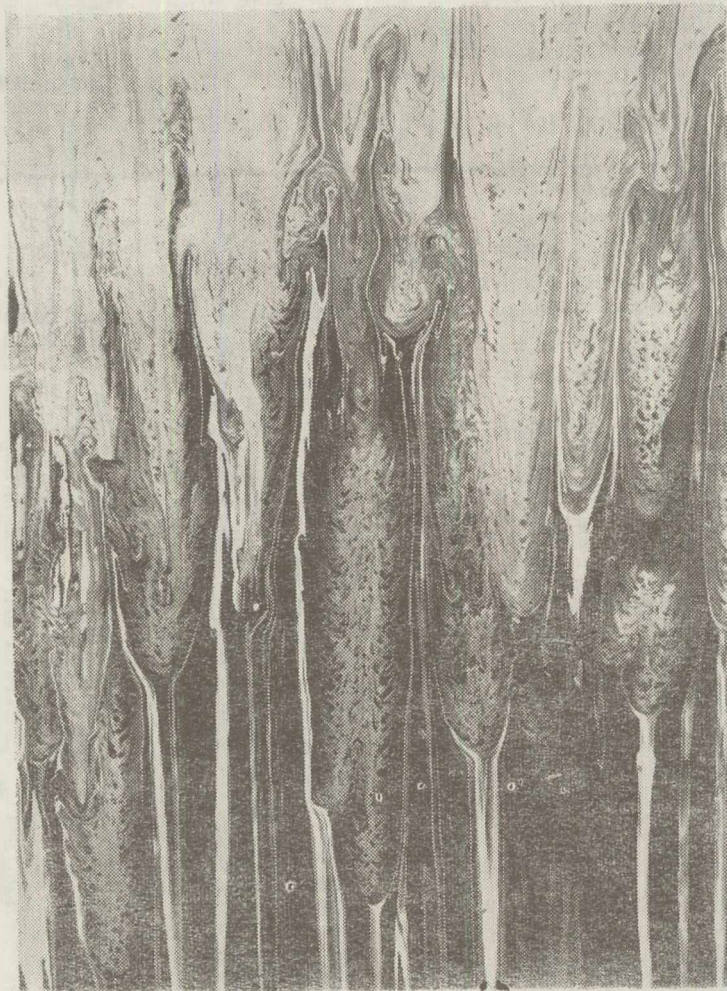
● Un producător de film trebuie să fie un vizionar.

● Dacă îmbătrînești spiritualicește, opera ta devine sterilă.

che, din copilărie : vedeam cîte două-trei filme pe zi. Filmul e mai aproape de viață, de realitate, imi dă posibilitatea să mă manifest public. M-a preocupat dintotdeauna eficiența socială a actului artistic... Poate și structura mea mai dinamică m-a dus la întîlnirea cu filmul...

JEAN BADEA

(Continuare în pag. 15)

Stuf înflorit

POVESTESC ILEGALIȘTII (II)

Continuăm, în acest număr, publicarea unor fragmente din amintirile comuniștilor constănțeni, membri de partid din ilegalitate. Așa cum am anunțat în nota introductivă (din numărul 11/10 august 1972), avem în vedere o acțiune continuă ; nădăjduim, astfel, să prezentăm publicului file deosebit de interesante din istoria mișcării muncitorești în Dobrogea, într-o perioadă care cuprinde mai bine de o jumătate de secol. În acest număr se adresează cititorilor, prin intermediul redacției, tovarășii Ilie Sidor și Vasile Bohîlțeanu.

AL. M.

ILIE SIDOR

Prin '34 — '36, în Constanța, Comitetul județean de partid, în fruntea căruia se găsea tovarășul V. Vilcu și din care făceau parte Tănase Iordan, Oancea și alții, a făcut totul pentru ca Liga muncii, această organizație de masă a partidului, să ia viață. Tineri înțelegători au răspuns la apelul lansat de partid, au alergat din atelier în atelier, au atras tineretul constănțean... S-au înscris cu atît mai mult, cu cît oamenii și-au dat seama că, datorită fondurilor strînses cu ajutorul acestei organizații, pot fi ajutați cei care zăceau în închisoare pentru cauza comunismului ; unul dintre activiștii care ne-au sprijinit mereu, Bohîlțeanu, ca și alții, a căutat cele mai potrivite localuri pentru întruniri. Așa au fost găsite : localul de pe str. Miron Costin, apoi de pe Mangaliei. Într-atît de multă audiență au găsit ideile noastre, încît localurile erau arhipline. Era o probă limpede a atitudinii antirăzboinice și antilegionare a imensei majorități a tineretului... Fiindcă Siguranța începuse să se intereseze de activitățile noastre, ne-am „mutat” la țară. Mergeam prin sate cu un activ de tineri, dădeam reuniuni, se luau și alte inițiative. De pildă cînd monarhia a consimțit la ruperea Ardealului de nord, am trecut la o masivă propagandă în rîndurile armatei. Eram concentrat, se vedea limpede că se pregătea războiul. Ostașii erau de acord cu linia partidului... În 1939—40, mi-aduc aminte că se vorbea de reorganizarea tinere-

o ușă și introduce niște tovarăși de-ai mei, să mă recunoască : Nicolae Cioroiu, Maria... — „Uitați-vă ! E comunist de-al vostru ! Bine l-ați mai instruit !” Cioroiu i-a răspuns imediat : „Cu asta vă lăudați ? Chinuiți oameni nevinovați !” Curajul său mi-a dat putere, m-a îmbărbătat. De dat drumul nu mi-au dat ; după o săptămînă, luam drumul lagărului de la Tg. Jiu, unde am fost întîmpinat de tovarășul Maurer, de Vasile Popa, de Tudorică Nicolau. Am fost repartizat la un cerc de studii...

VASILE BOHÎLȚEANU

Din 1938, am avut sarcina de „tehnic” al regionalei P.C.R. Dobrogea. Nu aveam tipografie aici... În '39, cînd l-au ucis legionarii pe Armand Călinescu, mă aflam la București și trebuia să aduc manifeste la Constanța. Se știa, aveam instrucțiuni : să nu fii pe peron cu mai mult de două minute înainte de plecarea trenului, să te ferești de razie ! Eu m-am dus direct la un plutonier de jandarmi cu pachetele de manifeste sub brațe, o mare cantitate, vreo zece mii, că se tipărea pe foiță, și l-am întrebat care este trenul de Constanța. Parcă eu nu știam !? — Uite-l, zice, du-te repede, să nu-l pierzi ! Asta a fost doar un episod... Manifestele infierau cedarea Ardealului de nord, tîrîrea României în război... Am avut legături de partid cu instructori ai Comitetului Central ca Ștefan, un tovarăș împușcat de legionari, Ivanca Rudenco, Nicolau, C. Pirvulescu, D. Colin. În atribuțiile mele intra și cazarea tovarășilor care veneau de la București. Conștiința ne obliga să răspundem de viața lor ! Plecînd în concentrare la arsenalul marinei din Galați, am găsit un puternic spirit antifascist, un bun teren pentru propagandă comunistă. Mi-au căzut în mînă registrele arsenalului și am văzut cu cît se cumpără alimentele, cum sînt planificate permisile etc. Am ieșit în fața companiei și am cerut să ni se dea un concediu. Faptul că vorbeam în numele a 250 de oameni i-a făcut pe comandanți să mă rețină două săptămîni la arest ; am fost cercetat de directorul adjunct al arsenalului și de alți ofițeri... Am fost mutat la Constanța, unde am lucrat la Șantierul Mobil, pe la sfîrșitul lui '43. Era un șantier militar, pentru reparații de nave. Aici am reușit să încetinesc lucrul, să sabotăm plecarea vaselor. Postul de radio „România liberă” era ascultat de toți ostașii în emițătorul din Casa marinarilor (de la depozitul de petrol). Nimeni nu a spus o vorbă... Ar fi multe de spus, dacă ar fi să ne depănăm amintirile...

Interviurile noastre prezintă publicului cinci păreri venite din cinci domenii de specialitate diferite. Îndrăznim să credem că ele vor fi de folos cititorilor noștri în a-i îndemna ca, oriunde s-ar găsi, să protejeze acest bun comun prin care trăim și care este al nostru, al tuturor: mediul înconjurător.

— *Ce gândiți, ca cetățean al lumii, despre problema poluării și degradării mediului?*

Prof. EMANUEL MERDINGER (vice-președinte al Academiei de Științe din Illinois U.S.A. — biochimist): — Poluarea este un fenomen care nu cunoaște granițe, este o problemă a întregului glob. Apele murdare, aerul plin de gaze toxice, solul împovărat de reziduuri nocive — iată tot atâtea pericole pentru viața de pe Terra. Prejudiciile aduse plantelor, animalelor și oamenilor sînt adesea evidente și pot fi recunoscute cu ușurință; altădată însă — și sînt cazurile cele mai numeroase — ele acționează insidios, pe nesimțite... Datorită dinamismului și energiei caracteristice poporului american precum și grație marilor resurse naturale cu care a fost hărăzită ara noastră, Statele Unite au născut încă din secolul trecut o exuberantă expansiune industrială. Din Noua Anglie în California și de la Mariile Lacuri la Rio Grande del Norte, s-au dezvoltat imense cetăți industriale de care, ca americani, sîntem mîndri dar care, din păcate, au denaturat condițiile de existență și au provocat nenumărate victime. Dimensiunile acestui fenomen și dinamica lui sînt ilustrate elocvent de procesul de despădurire. O dată cu acest fenomen au survenit modificări însemnate în fauna țării, din care au dispărut ireversibil elemente foarte interesante și pitorești. Un exemplu caracteristic este acela al porumbelului american migrator: în 1914, la 1 septembrie, ultimul reprezentant al speciei a murit în grădina zoologică din Cincinnati (Ohio). Cumplita degradare a cîmpiilor din centrul Statelor Unite, atît de sugestiv redată de scriitorul John Steinbeck în „Fructele mîinii”, este un alt exemplu trist.

— *Ați fost oaspete al Academiei noastre un timp îndelungat și ați avut astfel posibilitatea să cunoașteți situația mediului din România. Ce părere aveți?*

— Desigur că, dacă în comparație cu marile orașe-țară ca New York, Londra sau Tokyo, România poate fi considerată ca o insulă de verdeață neîntinată de noxe, în valoare absolută pericolul poluării se face totuși simțit în această țară

ROMÂNIA ȘI PROBLEMELE MEDIULUI

anchetă realizată de dr. AL. IONESCU

și se conturează și mai distinct în viitor, judecînd după ritmul ei de dezvoltare industrială. În acest context, am fost plăcut impresionat de preocupările oamenilor de știință români și în primul rînd de ale biologilor, de grija lor de a valorifica unele bogate și interesante regiuni al țării ca Delta Dunării sau lunca inundabilă a marelui fluviu și bălțile sale conexe în așa fel încît această acțiune să țină seama de întregul complex de factori implicați și de vocația naturală a acestor regiuni care reclamă un anumit tip de punere în valoare și nu unul oarecare. Pentru că natura este ceva asemănător cu găina cu ouă de aur din frumosul basm românesc pe care-l voi istorisi în Statele Unite și care ar putea fi un motto al tuturor cărților scrise în vederea ocrotirii naturii și omului, inclusiv al cărții dv. despre „Efectele biologice ale poluării” pe care dorim s-o coedităm cu Ed. Academiei, pentru țara noastră. — *Cum apreciați faptul că O.N.U. a organizat o Conferință mondială pentru protecția mediului?*

— Sînt bucuros că o astfel de adunare a avut loc deși nu putem încă aprecia exact ceea ce a realizat ea într-un domeniu atît de important și atît de vast. Este însă bine că s-a ținut; trebuie să facem tot ce depinde de noi (și depinde mult!) ca mediul să fie prezervat. Și în acest context aș cita pe președintele dv., Excelența Sa Nicolae Ceaușescu care, vorbind despre puritatea apelor, spunea: „trebuie să le păstrăm curate pentru noi și pentru generațiile care vin...”

Cred mai mult ca oricînd că este timpul ca ceea ce caracterizează o mare națiune să nu mai fie formula rece a economiștilor „venitul național brut” ci „cantitatea de fericire a poporului” în care se includ bunurile spirituale, libertatea și o natură prosperă.

— *Vă cunoaștem lucrările publicate încă în 1930 și știm din ele că ați fost printre primii naturaliști care au avertizat asupra pericolului poluării. Care credeți că este situația mediului astăzi, (patru decenii mai tîrziu), în țara noastră?*

Prof. C. MOTĂȘ (om de știință emerit, biolog de renume mondial): Cred că și la noi distrugerea echilibrului natural prin degradarea biosferei de către *Homo economicus* a atins un grad destul de înalt și de aceea, ca naturalist și cetățean, salut cu tot entuziasmul hotărîrile Partidului și guvernului de a înscrie în programul de activitate studiul protecției mediului și, în cadrul acestuia, în primul rînd, problema purificării apelor.

Problema mediului este o problemă foarte delicată și-mi este greu s-o înfățișez în cîteva cuvinte. Să încerc să vă dau un exemplu: secarea bălților și regiunilor umede fără discernămint și fără studii serioase pentru cîștigarea de teren agricol, este o acțiune antropogenă negativă asupra căreia a atras atenția încă de mult (1910) marele nostru hidrolog Grigore Antipa; aceasta — deoarece bălțile, încă mai mult decît pădurile, moderează clima, mențin umezeala solului, sînt rezervoare de retenție a apelor în timpul ploilor mari și neîntrerupte, micșorînd astfel efectele dezastruoase ale inundațiilor.

— *Ce socotiți că este necesar să facem pentru ca mediul să rămînă întotdeauna curat la noi?*

— Pretutindeni, acolo unde lucrăm, unde trăim, unde ne petrecem timpul liber să luptăm contra poluării de tot felul. Împotriva primejdioaselor deversări de substanțe toxice din aer sau apă, pentru curățenia locurilor pe care le vizităm în excursiile noastre, pentru păstrarea florilor din ronduri și din poiene. Să sprijinim toți factorii de răspundere în a proteja natura.

— *Pentru dubla dv. calitate, de funcționar al Organizației Națiunilor Unite și de cetățean român, avem două întrebări: 1. Ce înțelegeți să întreprindeți, inclusiv prin intermediul Centrului pentru protecția mediului din România în problema protecției mediului? (Întrebarea vă lasă și posibilitatea de a spune ce inițiative și realizări personale aveți. Completarea o fac pentru a vă reaminti că nu ne sînt străine preocupările dv. de a organiza o campanie de pro-*

tecție a plantelor în rîndul pionierilor. 2) Ce face Organizația Mondială pentru Terra, casa noastră a tuturor?

LIVIU BOTA (director adjunct al Centrului București al O.N.U.): — 1. Centrul de Informare al Organizației Națiunilor Unite la București contribuie, în cadrul funcțiilor sale generale, la menținerea vigilenței în scopul protecției mediului de viață. Sub acest aspect, noi punem la dispoziția tuturor celor interesați, inclusiv mijloacelor de informare în masă, variate studii, rapoarte și materiale audio-vizuale în materie.

Organizarea unei mișcări internaționale a copiilor, în special a celor de vîrstă școlară, pentru apărarea mediului ne preocupă, o socotim foarte utilă; sperăm să o putem realiza.

— 2. Organizația Națiunilor Unite, colaborînd strîns cu instituțiile sale specializate și cu toate forurile preocupate de protecția mediului, a luat cîteva măsuri pentru organizarea unei colaborări internaționale în acest domeniu. Prima acțiune de anvergură este recent încheiata Conferință de la Stockholm.

— *Ați participat, în Scandinavia, la cea mai mare conferință despre mediu. Cu ce impresie majoră vă întoarceți?*

Prof. G. BĂRĂNESCU (membru coresp. al Academiei, președintele Comisiei pentru Combaterea poluării mediului a Academiei R.S. România): — „Un singur Pămînt” a fost devisa conferinței. Altădată, acțiunile omului față de mediu nici nu erau de luat în seamă. Astăzi însă sîntem în stare să transformăm mediul înconjurător în nenumărate moduri și într-o măsură uriașă, inclusiv în direcții nefaste. Această împrejurare a determinat convingerea că protecția și îmbunătățirea mediului care ne asigură existența fizică și oferă posibilitatea dezvoltării intelectuale, morale sociale și spirituale constituie o datorie pentru generațiile prezente și viitoare.

— *Ce credeți că a realizat această Conferință?*

— S-au elaborat recomandări concrete în vederea asigurării calității mediului, în relație cu

determinarea poluanților de importanță internațională și cu lupta împotriva lor. S-a adoptat, de asemenea, „Declarația asupra mediului”, document de importanță istorică prin care se stabilesc concepția și principiile ce vor inspira și îndruma eforturile depuse de popoarele lumii în vederea salvagădării și îmbunătățirii mediului ambiant.

— *Ați făcut parte din delegația română la Conferința de la Stockholm. Care socotiți că au fost principalele contribuții românești?*

Dr. BERNARD BARHAD (director științific al Institutului de Igienă și Sănătate Publică, București): — În primul rînd o contribuție de seamă promovînd ideea că acțiunile întreprinse în acest domeniu, ca și în alte probleme de cooperare internațională, trebuie să se desfășoare în strictă conformitate cu principiile fundamentale ale dreptului internațional, pe baza respectării suveranității naționale a tuturor statelor, a dreptului inalienabil al fiecărei țări de a utiliza resursele naturale în interesele ei proprii, fără a aduce prejudicii altor state.

Împreună cu țările în curs de dezvoltare, delegația română a contribuit la crearea curentului de opinie potrivit căruia abordarea problemelor de bază legate de politica conservării și protecției mediului înconjurător trebuie să pornească de la teza fundamentală care preconizează că lichidarea subdezvoltării economice, eforturile coordonate în vederea industrializării economiei naționale din fiecare țară sînt în întregime compatibile cu apărarea calității mediului înconjurător.

Potrivit concepției țării noastre și a altor țări, ne-am adus contribuția la stabilirea principiului ca normele de poluanți, concentrațiile maxime admisibile în mediul ambiant (aer, apă, sol...) să aibă un caracter național, potrivit particularităților geografice, biologice și sociale ale fiecărei țări. Normele internaționale avînd un caracter orientativ și folosind ca termen de comparație și referință.

— *Ca medic, ce gândiți despre viitorul mediului uman?*

— Sînt optimist în ceea ce privește viitorul. Sînt însă necesare un studiu atent al tuturor circumstanțelor care duc la poluarea mediului, creșterea responsabilității nu numai a conducătorilor proceselor de producție dar și a edililor, precum și formarea unei puternice opinii de masă antipoluante care să reacționeze prompt în toate ocaziile.

p. diaconu și d. vilceanu :

păciul lui soare —

cetate bizantină I

Monografia arheologică pe care o prezentăm, se înscrie pe linia punerii în valoare a rezultatelor cercetărilor intense efectuate în vechile așezări de pe teritoriul Dobrogei, oferind o privire de ansamblu asupra obiectivului studiat și punînd în discuție cele mai însemnate probleme ridicate de descoperirile respective, fără a epuiza însă subiectul, deăurece săpăturile continuă, ca și în celelalte cetăți dobroge-ne de pe Dunăre, ale căror prime volume de monografii au apărut („Capidava — I” în 1958 și „Dinogetia — I” în 1967). Spre deosebire însă de acestea din urmă, care se ocupă de perioada feudală timpurie (secolele IX—XII) oarecum fortuit, pentru că cercetările tind și spre cunoașterea fazelor mai vechi de existență, din timpul romanilor,

care, datorită suprapunerilor tîrzii, nu au fost cercetate decît parțial, la Păciul lui Soare, unde cetatea a fost ridicată pentru prima dată abia către sfîrșitul veacului al X-lea, obiectivul inițial și principal al cercetării l-a constituit tocmai studierea acestor vremuri de la începutul feudalismului, în primul volum fiind tratate materialele și problemele istorice ce aparțin secolelor X—XI.

În afară de cei doi autori principali, în monografia „Păciul lui Soare”, unele părți, mai ales cu caracter tehnic-descriptiv, sînt semnate de Radu Popa („Poarta cetății” — p. 29—36), Radu Harhoiu („Ceramica nisipoasă” și „Ceramica cu linii lustruite” — p. 71—85), Bucur Mitrea („Monede antice și bizantine descoperite la Păciul lui Soare” — p. 181—212).

Capitolele semnate de Dumitru Vilceanu au și ele, în cea mai mare parte, același caracter tehnic-descriptiv („Locuințele din așezarea feudală timpurie” — p. 59—69, „Ceramica smălțuită” și „Ceramica de factură superioară” — p. 89—119). O mențiune specială facem pentru capitolul „Activități economice” (p. 163—179), unde autorul, selectînd cu multă atenție doar acele documente materiale care constituiau dovezi certe ale practicării unor anumite meșteșuguri în așezarea de la Păciul lui Soare, reușește să facă o prezentare clară și concretă a numeroase aspecte de viață și muncă, caracteristice acelor timpuri. Petre Diaconu, în afară de acele capitole tehnico-descriptive, cum sînt „Zidurile cetății și portul” (p. 27—20 și 36—46), „Observații stratigrafice” (p. 47—58), „Ceramica din humă albă decorată cu vopsea roșie” (p. 85—89), „Obiecte de podoabă” (p. 137—162), semnează capitolele cu o situație „privilegiată” în economia lucrării („Introducere” — p. 9—22, „Rolul cetății de la

Păciul lui Soare” — p. 23—25, „Problema originii ceramicii Dridu” — p. 121—129, „Mărcile de olar” — p. 131—136), adică acele pagini care stîrnesc un interes mai mare printre cititori, chiar nespecialiști. Se constată originalitatea teoriilor și ipotezelor susținute de Petre Diaconu, ceea ce argumentează ineditul monografiei, uneori fiind respinse convingător idei false care mai circula în istoriografia actuală (mai ales în „Introducere”), altele fiind emise pînă la urmă, poate doar pe baze conjecturale, dar, oricum, demne de luat în considerație pentru studiile viitoare („Originea ceramicii Dridu”) I-am putea reproșa autorului faptul că folosește exagerat „autocitarea”, mai ales că adesea ar fi fost necesară reluarea argumentării mai ample în text pentru susținerea ipotezelor sale. În aceeași ordine de idei, remarcăm că sînt citate chiar și unele „eseuri” mai puțin convingătoare ale autorului („În căutarea Dafinei” sau „Despre localizarea Vicinei”), dar lipsesc, în mod inexplicabil, din bibliografie contribuțiile cercetătorilor con-

stăneni la cunoașterea colțului de sud-vest al Dobrogei (M. Irimia și C. Cîrjan, în „Pontice” I — 1968 și II — 1969). Trebuie subliniat, în legătură cu întreaga monografie, limbajul folosit de autori, care este ușor accesibil nu numai specialiștilor, ci tuturor cititorilor cu o cultură medie. Această remarcă este valabilă, prin stilul avîntat, adesea polemic, în special pentru capitolele (semnate de P. Diaconu) ce se adresează unui număr mai mare de oameni dornici să cunoască trecutul zbuciumat al acestor meleaguri, uneori surprinzător prin existența monumentelor unice în ce privește construirea, însemnătățile și rolul lor, cum este și cetatea de la Păciul lui Soare. Monografia „Păciul lui Soare” merită o atenție deosebită din partea celor ce se interesează de istoria Dobrogei și o recomandăm cu căldură, pentru ineditul obiectivului studiat și pentru strădania autorilor de a realiza o lucrare de înaltă ținută științifică scrisă pe înțelesul tuturor.

ANDREI ARICESCU

I.D. IONESCU și ZAHARIA BURIENESCU IN PRIMELE VERI TEATRALE

Printre primii actori care au venit să joace la Constanța în stagiunile estivale de la sfârșitul secolului trecut se afla și cunoscutul cupletist I.D. Ionescu, pe care Caragiale l-a imortalizat în comedia „O noapte furtunoasă”, fixind mobilul declanșator al conflictului, aflat în relația primelor replici ale lui Jupin Dumitrache la „comedii de le joacă Ionescu” în grădina Junion.

I.D. Ionescu, care cunoscuse vogă nu numai în Capitală ci și peste hotare la Budapesta, Viena, Paris, Constanța, era în același timp poate actorul care a jucat cel mai mult și pe scenele de provincie ale țării, după cum afirmă Ioan Masoff în volumul monografic „I.D. Ionescu la grădina Junion”. Că este unul dintre primii reprezentanți ai teatrului românesc în Dobrogea, ne să mărturie o informație apărută în ziarul „Farul” din 18 iulie 1882, din care deducem că el era destul de cunoscut și că obișnuia să vină aici verile încă mai de mult: „Dl. I.D. Ionescu, simpaticul artist comediant român, va veni în curând la Constanța cu trupa sa ca să dea câteva reprezentațiuni. Dl. I.D. Ionescu fiind destul de cunoscut publicului, anunțăm cu deosebită plăcere venirea sa la Constanța.” Continuitatea turneelor sale estivale o întâlnim înserată în presa locală și peste 10 ani când în luna iunie ziarul „Constanța” scria despre spectacolele trupei sale „arhicunoscute” la Kursaal (sala de teatru a primului Cazinou ce fusese construit în 1883 lângă Farul Genovez) cu piesele „La balamuc”, „Beleaua din casă”, și „Șapte capete într-un corp”.

Asemeni lui Millo și I.D. Ionescu a bătut drumurile Dobrogei până în spre sfârșitul vieții, jucând nu numai vara ci și în tot restul anului deopotrivă la Constanța ca și la Tulcea sau Sulina, ultima sa cerere de a i se permite să dea spectacole într-un salon particular, la Capato, datînd din anul 1898 — cu un an înaintea morții.

Deseori acest suflet generos avea obiceiul să doneze rețeta cîte unuia din spectacole pentru opere de binefacere. Într-o asemenea împrejurare, I. D. Ionescu a prezentat la Constanța în anul 1887 un spectacol cu piesa „Tigrul din Bengal”, canțonete și cuplete de actualitate în beneficiul marelui poet aflat în cruntă suferință, Eminescu.

Datorită unei scrisori aflată în manuscris la Biblioteca Academiei, prin care Eminescu îi cerea lui Vlahuță să răspundă lui I.D. Ionescu că n-a primit nici un ban, s-a crezut că suma de 175 de lei depusă Primăriei din Constanța în acest sens n-a ajuns la destinație. Recent însă, cercetătorii de la Arhivele Statului din Constanța au găsit într-un dosar cu acte justificative pentru diverse cheltuieli ale Primăriei, o scrisoare a primarului din Botoșani către cel din Constanța, prin care se comunică: „Domnule primar, suma de 175 lei trimisă de dvs. crezându-se pentru incendiații din acest oraș, însă în urmă informându-ne că este pentru dl. Eminescu, i s-a dat în primire d-sale pentru care luîndu-se chitanța convenită subscrise atît de domnia sa cît și de sora d-sale, am onoarea a vă înainta cu aceasta spre cei din partivă regulă”. Și alăturat chitanța: „Am primit de la dl. primar Gh. Hasnaș suma de 175 lei, bani trimiși de la un concert din Constanța, pentru care am dat aceasta. Botoșani, 7 februarie 1888. Mihail Eminescu, Henriette Eminescu”.

În cadrul turneelor sale la Constanța, I.D. Ionescu îl face cunoscut publicului și pe un alt artist popular al genului, Zaharia Burienescu, „bravul și voiosul” — cum îl denumea Caragiale în cronicile sale. Alături de el și-a sărbătorit la începutul verii anului 1894 jubileul artistic de 25 de ani, prezentînd piesele „Piatra din casă” și „Coadă dracului”, operetele „Fadeta” și „Vrăjitoarele satului”, cuplete, canțonete. Entuziasmul sălilor creștea la emoționantele doine cîntate de Burienescu din frunză sau din coajă de mesteacăn și ajungea la paroxism cu cupletele finale pline de patos patriotic rostite de I. D. Ionescu.

Nelimitîndu-și laudele aduse acestor artiști „care de un șir de ani aleargă spre a dezvolta gustul de teatru în poporul din provincie”, un cronicar local conchidea în ziarul „Santinelă Dobrogei”: „Teatrul cu drept cuvînt e școala poporului, căci el deșteaptă anumite simțăminte și biciuiește societatea pentru a o moraliza. Reprezentația dată ne-a confirmat cu prisosință importanța teatrelor, mai cu seamă în provincie unde necesitatea lor e simțită.”

ROMEO PROFIT

Înfrățite în numele destinului strălucitului poet al „Artei de a iubi”, „Metamorfozelor” și „Ponticelor”, Constanța și Sulmona, orașul românesc de la Marea Neagră și orașul italian din Abruzzi, au consfințit, prin simbolicul act din 1968, vechi legături de prietenie și dorință comună de pace, de colaborare rodnică. Născut la Sulmona și încredințat gliciei la Tomis, Ovidiu a lăsat umanității o „expresie reprezentativă a înaltelor culmi atinse de spiritualitatea latină”, după cum se subliniază în mesajul adresat primului Congres „Ovidianum” (Constanța, august 1972) de către președintele Consiliului de Miniștri al Republicii Socialiste România, Ion Gheorghe Maurer. În legătură cu posteritatea spirituală a lui Ovidiu în cele două orașe înfrățite, am pus domnilor: Paolo di Bartolomeo, primarul Sulmonei, dr. Valerio Cianfarani, directorul Muzeului de Antichități din Chieti, Dante Maggi, șef al departamentului regional de turism Abruzzi, Mario Marccone, directorul Bibliotecii „Publius Ovidius Naso” din Sulmona și Angelo Mario Scalzitti, directorul revistei „Circolo Letterario” — membri ai delegației sulmoneze — următoarele întrebări:

1. Care este ecoul lui Ovidiu — omul și poetul — în conștiința locuitorilor din Sulmona?
 2. Ce cred sulmonezii despre chipul în care se petuează memoria poetului la Constanța?
 3. Cum apreciați evoluția relațiilor culturale dintre cele două țări și orașe ale noastre în perspectiva posterității spirituale ovidiene?
- Le mulțumim și pe această cale pentru amabilitatea cu care au răspuns.

ÎN MEMORIA POETULUI

PAOLO
DI BARTOLOMEO:

1. După ce a constituit, multe secole de-a rîndul, obiectul unei lungi și respectabile tradiții de studiu, traversînd o milenară serie de împrejurări istorice, numele, opera, moștenirea istorică și culturală a marelui poet latin au sfîrșit prin a reprezenta, pentru conștiința contemporană a sulmonezilor, un element decisiv de autoidentificare colectivă.
2. Pentru cetățenii sulmonezi, este vie conștiința faptului că prezența lui Ovidiu înseamnă, pentru marele oraș Constanța, și pentru România, în general un element hotărîtor în procesul de construire a unei culturi naționale. Ne exprimăm profunda convingere că moștenirea spirituală a lui Ovidiu reprezintă pentru cultura română o solidă legătură cu cele mai bune tradiții ale latinității clasice și cu spiritul umanismului civic.
3. Tradiția și valorile legate de destinul lui Ovidiu reprezintă, în lumea modernă, una din căile fundamentale de răspîndire, în sinul celor două popoare ale noastre, a mesajului de colaborare și de pace. Credem că strădaniile bilaterale ale celor două orașe ale noastre vor sluji, cu modestie și curaj, la întărirea cauzei păcii și înfrățirii tuturor popoarelor.

Dr. VALERIO
CIANFARANI:

Trăiesc în Abruzzi de peste 25 de ani, timp în care am studiat o serie de probleme abordate și în tematica conventului „Ovidianum”. Astfel, să-

pînd în împrejurimile Sulmonei, am descoperit un monument grandios, de mare însemnătate, într-un loc unde tradiția situa vila lui Ovidiu. În Evul Mediu, sulmonezii credeau că poetul a fost un mag care-și făcea filtrele de dragoste printre acele ruine pe care le numeau „laboratorul lui Ovidiu”. Săpăturile au relevat însă că e vorba de un grandios sanctuar al lui Hercule, numit „Curinus” („Curino”), în trei terase, cu o deschidere de 80 m la fațadă. Pe terasa din mijloc s-a descoperit un portic, sub care se odihneau pelerinii devotați memoriei lui Ovidiu. Pe ziduri, aceștia scriau, în cinstea lui Dumnezeu, fraze; unele aveau însă și caracter extrareligios. O coloană, de pildă, era acoperită cu o sumedenie de inscripții zgîrlite. Un studiu atent a descoperit, printre acestea, o serie de 12 versuri, cu un evident caracter ovidian. Deasupra lor, mina unui îndrăgostit de poezia marelui liric a scris: „Sint de Naso”. Aceasta este singura amintire autentică rămasă de la Ovidiu în patria lui. Interesant e faptul că în cărțile poetului nu apar. Sint deci inedite.

2. Părerea mea, foarte veche, este că afecțiunea față de omul și poetul Ovidiu este o demonstrație a apartenenței la cultura care vine de la moștenirea Romei, într-un moment de confluență a civilizațiilor celor mai influente din lume (slavă, orientală, bizantină). Aici, la Pontul Euxin, era un centru care voia să mențină intact sufletul său roman și deci, în epoca relativ antică, a fost luat, ca simbol al acestei romanități — și ca dovadă a existenței ei, Ovidiu.

3. Cultura nu trebuie să aibă frontiere. Legăturile care se string tot mai mult între Sulmona și Constanța, în numele lui Ovidiu, vor să fie o anticipare a unui spirit care să poată întruni culturile lumii civilizate.

DANTE MAGGI:

1. Aș zice că, la Constanța, Ovidiu este poate cîstît mai mult decît la Sulmona. Considerăm cu plăcere aprecierea de care se bucură, reținem afecțiunea românilor pentru Italia și Sulmona. Cred că e necesar a stabili contacte și mai accentuate; vrem să realizăm în Abruzzi, la Sulmona, al II-lea Congres Mondial „Ovidianum”. Ca reprezentant al turismului, aș vrea să se pună la punct o serie de spectacole de teatru cu tematică ovidiană, conferințe, asocîndu-ne frumoasei manifestări de valoare artistică, pe care am apreciat-o în teatrul dum-

neavoastră, la spectacolele de folclor. Sint convins că memoria lui Ovidiu, care a descris atît de bine costumele și caracterul poporului de aici, merită orice efort pentru realizarea de contacte de prietenie între popoarele noastre.

2. Sint convins că acest mare poet, atît de apreciat în România ca și în Italia, atît de iubit, se va bucura, în perspectiva viitorului, de o și mai profundă stimă din partea popoarelor noastre. Asemenea legături de prietenie între popoare duc către pace, către o societate dreaptă, și mai umană.

MARIO MARCONE:

1. Ovidiu este personajul cel mai popular, chipul său găsindu-se în toate școlile. De sărbători, la monumentul său, replică sulmoneză la cel constanțean, amîndouă — creația lui Ettore Ferrari, este un adevărat pelerinaj, i se depun coroane. La căsătorii, mirii îl invocă, cerîndu-i fericire, noroc, sănătate.

2. Spiritul ovidian unește Occidentul cu Orientul. Congresul „Ovidianum” de la Constanța a celebrat nu numai memoria lui Ovidiu ci a făcut cunoscute și mai mult frumusețile țărilor și orașelor noastre, prezentîndu-le unor oaspeți din întreaga lume. Am remarcat asemănările de tradiție culturală și de civilizație materială dintre Sulmona și Constanța. Și de asemenea am remarcat cu plăcere inspiratul omagiu adus, în numărul special al frumoasei reviste „Tomis”, poetului născut la Sulmona.

3. Tradiția ovidiană trebuie să fie un punct de referință, un reper în relațiile noastre viitoare: schimburi de vizite, schimburi de studenți, contacte cît mai strînse. Sintem latini și unii și alții, ospitalitatea ne e sfîntă și unora și altora. Romani — Români — „idem verbum”.

ANGELO

MARIO SCALZITTI:

1. Ovidiu a fost mereu prezent în spiritul sulmonezilor, în legende și basmele lor, interes deosebit suscitînd mai ales situarea casei, considerată a fi fost într-o localitate numită Fonte d'Amore (Izvorul dragostei). În Italia, și mai ales în Valea Pelignilor, există un fel de adorație pentru marile concetățeni al sulmonezilor, cu toate că programele analitice liceale nu prevăd un studiu amănunțit al operei sale, unele poezii erotice nefiînd indicate iar altele, din „Metamorfoze”, de pildă, fiind considerate dificile.

2. Vin pentru prima dată în România. Mi-am dat însă repede seama de adîncimea venerației constanțenilor — și românilor în general — față de Ovidiu. Localități și întreprinderi îi poartă numele: un sat, o centrală electrică; există un cînaclu „Ovidius”. Iată fapte care atestă cît de legată este această populație de latinitate.

3. Există legături strînse între Italia și România, în virtutea matricei comune: civilizația Romei. Fraternitatea dezvoltată în ultimii ani se încadrează nu numai în raporturi politice și comerciale, ci, în ceea ce privește orașele noastre, într-o nouă formă de colaborare. Îmi amintesc că exministrul de externe Amintore Fanfani, vorbind cu primul ministru român Maurer, s-a referit la raporturile dintre țările noastre, invocînd numele lui Ovidiu, și și-a exprimat dorința de a vedea înfrățite orașele Constanța și Sulmona. În anii următori acest deziderat s-a realizat. S-au stabilit raporturi deosebit de afectuoase, simțim din plin căldura sentimentelor pe care le au românii față de noi și de Italia, întrevădem enorme perspective deschise colaborării, într-un cuvînt, ne simțim printre frați.

Interviu consemnat
de AL. MIHALCEA

Grupul oaspeților sulmonezi.

AL VII-lea CONGRES INTERNAȚIONAL DE ESTETICĂ

Două mari evenimente culturale au marcat acest început al toamnei pe meleagurile noastre. E vorba de primul Congres internațional de studii ovidiene, inaugurat în ultima săptămână din august la Constanța și cel de al VII-lea Congres internațional de estetică, ce și-a desfășurat lucrările între 28 august — 2 septembrie la București.

Sub înaltul patronaj de onoare al tovarășului Nicolae Ceaușescu, președintele Consiliului de Stat al R.S.R., Congresul a așezat în centrul dezbaterilor sale o temă de înaltă însemnătate teoretică, socială și umanistă: **Estetica, arta și condiția umană contemporană**. Prin participarea unui număr mare de specialiști și cercetători din țară și de peste hotare, această elevată manifestare a spiritului a devenit, prin prisma problemelor abordate privind complexitatea raporturilor dintre artă și viață, un moment cultural cu implicații în toate domeniile de activitate. Numeroasele probleme legate de destinul actual al artei, de mutațiile survenite în conștiința și sensibilitatea omului contemporan, de evoluția internă a artei și căile ei de acces în mase, au constituit obiectul unor ample și profunde analize, a că-

ror ultimă semnificație se referă la chiar esența umană a actului creator. E de la sine înțeles că pentru omul revoluției tehnico-științifice, o atare dezbatere dobândește sensuri vitale. Cercetarea valorilor artistice în raport cu evoluția tuturor formelor de exprimare ale civilizației moderne a stat în centrul celor peste patru sute de comunicări și referate expuse. Examinarea noilor forme ale artei și metodelor de judecată a operelor artistice, ale raporturilor dintre istorie și estetică, ale funcționalității artei în cadrul ansamblului economic și industrial, reprezentată, în fond, o fertilă aprofundare a conceptului de umanism, în stadiul actual de dezvoltare a societății. Chiar și o simplă trecere în revistă a unor teme dezvoltate de participanți la acest congres, poate fi edificatoare: „Umanismul — criteriul de valorizare al artei contemporane” (Zoe Dumitrescu-Buşu-lenga), „Aspecte realiste — caractere permanente ale artei contemporane” (Al. Dima), „Formarea sensibilității artistice a omului contemporan” (M. Brezu) etc.

Pe linia tradițiilor sale estetice progresiste, România a adus o contribuție majoră la elucidarea întrebărilor fundamentale ce s-au examinat în aceste zile. De pe pozițiile

înaintate ale filozofiei marxiste, reprezentanții artei și culturii românești s-au străduit nu numai să lege semnificațiile complexe ale debaterilor de bogatul patrimoniu al spiritualității noastre, ci să aducă și contribuții eficiente la înțelegerea și reglementarea raporturilor indisolubile dintre teorie și practică, dintre frumosul artistic și frumosul util. Fiindcă, așa cum arăta tovarășul Nicolae Ceaușescu în mesajul adresat participanților la cel de al VII-lea Congres internațional de estetică, **„După părerea noastră, frumosul artistic nu există în sine, ca o categorie absolută, ci este expresia unor condiții istorice date, a concepției despre viață, a reprezentărilor filozofice ale diferitelor epoci și categorii sociale. În zilele noastre, datorită supremă a tuturor slujitorilor științei și artei, inclusiv ai esteticii, este de a milita pentru făurirea unei culturi care să servească cauza libertății și dreptății sociale, progresul uman, să contribuie la lărgirea orizontului de cunoaștere și înțelegere al oamenilor, la prietenie, colaborare și pace între națiuni”**. Sub semnul acestor îndrumări convingeri, schimbul de păreri ce a avut loc în zilele congresului se înscrie ca o remarcabilă realizare a omului contemporan în efortul său de a deschide noi orizonturi cercetării estetice, de a găsi cele mai valoroase soluții de integrare a frumosului necesar în viața și munca sa de zi cu zi.

A. D.

la început de an școlar

Între bucuriile toamnei, clopoțelul din curțile școlilor ne stărnește o mereu proaspătă emoție: începe un nou an școlar! Ne-am obișnuit să înregistrăm în aceste zile o atmosferă de pregătiri febrile, de preocupări și gânduri innoitoare privind instrucția și educația tinerelor generații. Cu gândul unor sporite semnificații ne-am adresat tovarășului inspector general Florea Leonida și prima noastră întrebare a fost „ce e nou în noul an de învățământ?” în județul Constanța.

— Ideile călăuzitoare rostite de secretarul general al partidului nostru, Nicolae Ceaușescu, în înaltul for al Conferinței Naționale din iulie a.c., privind sarcinile care stau în fața școlii, polarizează toate strădanile noastre. Astfel, în cadrul consfătuirilor cadrelor didactice care se vor desfășura pe cinci centre, vom dezbate cu spirit de răspundere, împreună, măsurile de perfecționare a pregătirii practice a elevilor din învăț-

că va trebui totuși să combatem tendința de gigantism ca și monocultura. Trecerea la mai multe culturi este necesară. De asemenea, va trebui să accentuăm latura educativă. Inspectoratul nostru a elaborat atît un regulament al atelierelor-școală cit și un regulament al fermelor școlare în care sînt prevăzute atribuțiile școlilor, cit și formele de colaborare cu unitățile economice — și, această inițiativă a fost preluată de numeroase alte județe. Sîntem gata să venim în acest an, cu propuneri concrete privind perfecționarea colaborării dintre unitățile școlare și unitățile productive. În dorința realizării unei instrucții practice cit mai temeinice a elevilor.

— **Ce forme de activitate veți desfășura în vederea perfecționării pregătirii cadrelor didactice, a îmbunătățirii continue a procesului de învățământ?**

— În vederea studierii desfășurării procesului de învățământ,

INTERVIUL NOSTRU

mîntul general și liceal. Un accent deosebit vom pune în noul an școlar pe orientarea profesională a elevilor, pe pregătirea lor practică, pe educarea lor în spiritul dragostei față de muncă, față de idealurile nobile ale întregului nostru popor. Desigur, vom cere cadrelor didactice o muncă mai susținută în acest sens. Anul acesta încă 200 profesori cu pregătire superioară vor lucra în județul nostru. Sprijiniți îndeaproape de Comitetul județean de partid, de Consiliul popular județean, sîntem siguri că vom reuși să antrenăm tinerii pedagogi și alături de ei pe toți colegii din județ la realizarea sarcinilor care ne stau în față, la perfecționarea continuă a procesului de învățământ.

— **V-am ruga să ne dați cîteva exemple privind mijloacele și formele de realizare a instruirii practice a elevilor.**

— În județul nostru avem pînă în prezent un număr de 232 ateliere școlare. La sfîrșitul acestui an calendaristic vom avea 263. Trebuie subliniat că majoritatea înzestrărilor de care dispunem sînt realizate prin autodotare. În atelierele de lăcătușerie, tîmplărie și croitorie s-au realizat trusele de scule pentru necesitățile curente, mobilier pentru învățămîntul prescolar, cazarmamentul pentru internate etc. Prin valorificarea produselor realizate în atelierele școlare am obținut anul acesta 550.000 lei. Pe baza contractelor cu unitățile productive s-a obținut suma de 1.200.000 lei. Anul acesta vom extinde metoda contractelor dintre școli și unitățile economice, cu un accent mai mare față de unitățile cu pondere în economia județului ca: U.S.A.S. Năvodari, Santerul naval Constanța, Fabrica de ciment Medgidia, și altele. Pentru clasele IX-X ale școlilor generale și anii I-IV ai liceelor care au o zi pe săptămînă instrucție practică vrem să realizăm, acolo unde procesul tehnologic permite, ca elevii să fie încadrați efectiv în producție, în echipele de lucru existente. În ceea ce privește fermele școlare din mediul rural numărul lor se ridică la 142 însumînd o suprafață de 804 hectare. Unele rezultate satisfăcătoare au fost înregistrate și aici. Majoritatea școlilor își îndeplinesc contractele cu U.J.C.A.P., s-a lucrat cu spor toată vara. Opinia noastră este

a nivelului calitativ al lecțiilor, vom extinde o metodă introdusă practic anul trecut și care s-a dovedit eficientă: sondajele scrise și orale în rîndul elevilor. Se știe că pregătirea și conștiințiozitatea cadrelor didactice rezultă din însuși nivelul de pregătire al elevilor. În acest sens, nu ne poate fi de loc indiferentă atitudinea cadrului didactic, spiritul său de răspundere, nivelul său de conștiință și de probitate profesională. O contribuție eficientă la sporirea spiritului de răspundere al cadrelor didactice o vor avea desigur acele expuneri, convorbiri și debateri organizate cu sprijinul Comitetului județean de partid la nivelul comunelor, încă în lunile septembrie și octombrie. Prin tematica abordată, prin buna lor organizare și desfășurare aceste acțiuni vor trebui să fie tribune ale principiilor noastre comuniste, forme de afirmare a multipleurilor noastre răspunderi. O vie preocupare vom avea și pentru buna desfășurare a adunărilor generale ale salariaților din școli, la toate comunele. În ce privește ridicarea nivelului profesional al cadrelor didactice vom organiza, în tot cursul anului școlar, consfătuiri pe specialități. Astfel, chiar în cadrul tradiționalelor consfătuiri de început de an vom organiza modele de lecții pe specialități, desfășurate în chip concret, la clasă, cu elevii. Între consfătuirile planificate pentru primul trimestru vor fi: o consfătuire cu tinerele cadre didactice, o alta cu maeștrii instructori, o a treia cu directorii de școli. De asemenea, vom organiza cursuri de instruire cu bibliotecarii școlari, cu laboranții etc. O activitate mai susținută va desfășura Casa corpului didactic. Preconizăm cel puțin o acțiune la fiecare comună, mai multe acțiuni în centrele mari, constînd în invitarea unor cadre didactice din învățămîntul superior, de specialiști în diferite domenii care să influențeze cadrele didactice în introducerea noului în școală, în specialitățile la care predau. Experimental, dorim să organizăm zile metodice pe specialități la Casa corpului didactic pentru cadrele didactice din municipiu. Desigur că în realizarea acestor forme de activitate vom colabora îndeaproape cu Centrul de perfecționare a cadrelor didactice, cu Institutul pedagogic din Constanța, cu alte instituții.

G. OCTAVIAN

Dacă ne uităm îndărăt (și asta o putem face lesne, citînd paginile de istorie a omenirii) observăm că am moștenit multe cuvinte care au ajuns la noi compromise. Dar nu le-am refuzat. Dimpotrivă, le-am primit, pentru că unele dintre ele erau rezultatul unor eforturi pe care generațiile dinaintea noastră le-au făcut din nobila dorință de a da nume acțiunilor și gesturilor omeniești. Și cred că fiecare generație a fost pusă în situația să reînnoieze unele cuvinte. Este și cazul cuvîntului „campanie”, care amintește acțiunile de cucerire întreprinse de orgolioșii ce-și părăseau vatra și plecau să tulbure liniștea și gîndul la fericire ale altor neamuri. Unii își apărau grădina, pe care alții o vroiau trecută prin foc. Și așa, multe eforturi de civilizare umană erau repede îngropate. Dar ele nu au fost și uitate. Pentru că s-au găsit oameni care au înțeles că nimic nu trebuie pierdut. Că tot ceea ce se cheamă efort spiritual trebuie păstrat. Și acești oameni — arheologii — au pornit marile campanii de recitigare a unor pagini de istorie despre care se crede că sînt pentru totdeauna pierdute...

Răscolitoare gînduri m-au ajuns într-o dimineață, cînd mergeam în virful picioarelor printre cioburile și pietrele atinse cîndva de mina omenescă și aduse acum, din noaptea pămîntului, parcă spre a fi arătate soarelui. Aceluiași soare care le mai văzuse mai înainte cu mii de ani, iar acum le privea cu dor împlinit.

Cu cîțiva ani în urmă, niște oameni s-au aplecat, cu mințea și sufletul încărcate de respect, și au făcut ziua să pătrundă în templul lui Zeus, al Afroditei și în cite al-

tare mai erau pe pămîntul Istriei. S-au mirat înaintea perfecțiunii cucerită de artiștii greci cu multe milenii mai devreme. Și, atunci, au hotărît să citească și șoapta celui mai mic ciob de lut. Și au săpat. Mai întii cu mințea, nu cumva să rupă cu firnăcopul vreun vas pe care buzele însetate îl atinseseră cu mai bine de două mii de ani înainte de noi. Și, nea-uzînd tot ceea ce bănuiau că trebuie să afle, ei au reluat anul acesta marea campanie de cucerire a tăcerilor grecești, pentru că demnitatea cercetătorului, contemporan cu icarii ajunși pe lună, le cerea să citească pînă la

arheologul— acest mare poet

ultima silabă istoria scrisă în pietrele Istriei. Și, pietrele și-au deschis pleoapele, și buzele lor au șoptit de distrugătorul atac al regelui get, Burebista, care umilise cu vitejia lui, în anul 50 î.e.n., multe orașe de pe coasta apuseană a Mării Negre, minat de orgoliul de a-și întinde regatul din dreapta Dunării. Deși citiseră întreaga istorie săvîrșită de la începutul lumii, cercetătorii Istriei s-au aflat, în această vară, înaintea unor pagini, din dosarul neînchis al cetății, pe care abia le bănuiau. Străzi, pavate cu grija de a nu compromite numele meseriașului antic, au fost scoase la lumină, îmbogățind cu un element nou arheolo-

gia românească. Și s-au mai ivit un zid de apărare, pentru care cine știe cite sute de sclavi cărau pietre acum 2.700 de ani, și al doilea rînd de terme romane (dincolo de cetate) ale căror importanță și spectaculozitate sînt cu totul deosebite. Și, începînd din această vară, se știe cu certitudine că în greaca veche se comunica nu numai în spațiul cuprins între zidurile Istriei, ci și dincolo de acestea. Uneia dintre cele mai bogate arhive epigrafice ale orașelor Greciei antice (cea de la Istria) i s-au adăugat pagini noi. Și ele se cheamă: stela funerară din veacul I î.e.n., și inscripția tîrzie, pomenind de un aziarhos (om politic) al veacului II-III e.n. Fără îndoială că citirea definitivă a acestor urme și descifrarea băilor ivite în afara orașului (care modifică datele cronologice știute pînă acum) nu au fost făcute. Pentru că acești poeți — arheologii — se mai află încă sub soarele Istriei și mîinile lor mai umblă pe cioburile de lut, pe pietrele sacre ce nu mai fuseseră atinse de mîngiere omenească vreme de 2.500 de ani. Înainte de a pleca din această lume, care nu ne-a spus toate tainele, cercetătorul **Petre Alexandrescu**, de la Institutul de arheologie din București, m-a rugat să notez că Direcția monumentelor istorice a destinat fonduri substanțiale restaurării valoroaselor monumente descoperite la Istria. Și, ceea ce, din modestie, nu mi-a spus ghidul meu, este faptul că aceste fonduri reprezintă o dovadă a stimei pe care statul nostru o acordă arheologilor. Acestor oameni pe care atît de mult îmi place să-i consider poeți...

SICĂ POPESCU

După o întârziere fortuită pentru care cerem scuze cititorilor noștri, întârziere datorată între alte motive și manifestărilor prilejuite de primul Congres al Asociației științifice internaționale „Ovidianum”, lucrări cărora le-a fost rezervat în întregime spațiul revistei, iată ediția a 5-a a clasamentului celor mai îndrăgite melodii pe litoral.

Secția română : 1. — Hei mare (G. Grigoriu) — M. Mihai ; 2. — Anilor (Petre Magdin) — Dida Drăgan ; 3. — În rîndul 4 ! (T. Popa) — Anda Călugăreanu ; 4. — Un fluture, o pasă (Fl. Bogardo) — A. Andreescu ; 5. — Ia-ți mireasă ziua bună (G. Grigoriu) — M. Constantinescu ; 6. — Mamă, mamă (N. Covaci) — Phoenix ; 8. — Pădurea (P. Magdin) — Modern Grup ; 9. — Nunta (N. Covaci) — Phoenix ; 10. — Noapte de catifea (V. Grigorescu) — C. Constantiniu ; 11. — Iubirea (M. Teicu) — Ol. Panciu + M. Teicu ; 12. — Replici (L. Profeta) — Luki Marinescu + C. Constantiniu ; 13. — Un om, o viață (Fl. Bogardo) — Stela Enache + Fl. Bogardo ; 14. — Fata morgana (G. Grigoriu) — A. Andreescu ; 15. — Rostul vieții (M. Pislaru) — M. Pislaru ;

Secția străină : 1. — Întîlnirea mamei și a copilului (Mother and Child Reunion) — Paul Simon ; 2. — Pappa Joe — The Sweet ; 3. — Ochiul diavolului (Demon's eye) — Deep Purple ; 4. — Fiu al tatălui meu (Son of My Father) — Chicory Tip ; 5. (Softly Whispering I Love you) — Congregation ; 6. — Uitasem că trandafirii sint trandafirii (J'avais oublié que les roses

sont roses) — S. Adamo ; 7. — Virtejul dragostei (Gira l'amore) — Gigliola Cinquetti ; 8. — Duhul metalului (Metal guru) — T. Rex ; 9. — Serafina Dino Garcia ; 10. — Iată ce-ai făcut (Look wat you Dune) — Slade ; 11. — Privește-te (Look at your self) — Uriah Heep ; 12. — Duminică minunată (Beautiful Sunday) — Daniel Boone ; 13. — Pentru că te iubesc (Coz I Love you) — Slade ; 14. — Călimara (Inkpot) — Shocking Blue ; 15. — Ce faci ? (How Do You Do) — Mouth & Mac Neal.

Prima noutate, deci, „Top Litoral 10” a devenit „Top Litoral 15” ; motivația apare simplă dacă amintim că revista noastră apare bilunar și, firesc, consemnând mai multe piese, putem să oglindim mai exact preferințele cititorilor : **ideea ne-a fost sugerată și de mulți corespondenți.** Timpul scurs de la ultima apariție a Topului, numărul mare de scrisori sosite între timp, hotărîrea de a mări numărul melodiilor aflate în competiție, noile cîntece difuzate pe litoral de Radio Vacanța au „revoluționat” Topul, așa încît astăzi configurația sa este cu totul alta. La ediția a 5-a notăm : în secția română din vechiul top au dispărut „Singurătatea mea” și „Dac-aș spune da”. Au apărut numeroase alte piese, în frunte aflîndu-se noutățile lansate de Concursul național de muzică ușoară — 1972 ! Cu totul și cu totul schimbată arată secția străină. Aici, din vechiul Top-10 a rămas în competiție, e drept pe primul loc, doar „Mother and Child Reunion”.

O. IORDĂCHESCU

olimpiada

În ziua cînd aceste cuvinte vor ieși din plumb, seul flăcării va fi de mult terminat, lacrimile ca și autografele zvîntate după eterna lege a papirusului, iar căutătorii de aur, scufundați în marsupiul cangurului pe care Shane Gould l-a mîngîiat cu atîta foc între două victorii asupra apei. Dar ceea ce se petrece acum, cînd scriu cu capul vîjîind de televizor, de radio, de ziare și de Topescu, este de-a dreptul ireal. Cum altfel să numești pe acei fantastici japonezi, coboriți parcă din farfurii sburătoare direct pe funia rece de oțel, numită **bară** ? Cum să nu rămii înmărmurit, cînd vezi ingerul acela de fată, singur pe covorul fermecat, zis **sol**, clătîind parcă aștri într-o apă de cleștar ? Magnifică și ireală școlărița sovietică, Olga Korbut ! Dar ce, parcă despre Mark Spitz poți crede că e tot unul ca noi care trece strada numai prin locuri marcate, mînîncă la „expres” și se gîndește la primejdiile poluării ? Doamne ferește, din apă să se fi născut, în fîntină să fi crescut, și tot nu ar fi privit cu atîta indulgență, de-acolo, din bazin, la noi tereștrii. Tulburător și incredibil basmul erei cosmice, această Olimpiadă cu zine și monștri, cu computere și gladiole, al cărei desnodămint e încă timpuriu să-l gîndim.

Cîteva lucruri, de astă dată mai tehnico-sportive, se vîd însă cu claritate. Din păcate, nu toate ne fericesc la fel. Primul este tot un amănunt omenesc, **vîrsta**, cuvînt de romanță și stare civilă, care ne duce cu gîndul la ogîndă, însă și la pista de tartan. Iertat să fiu, dar tare cred că Viorica Viscopoleanu nu i-a pus la timp întrebarea oracolului cibernetic, Golym, fiindcă în burta lui zăcea și răspunsul :.... locul 7.

Ceea ce s-a petrecut la München și ceea ce se va petrece de aici încolo, se numește intransigența tinereții. Numai cine nu a văzut liniile de start la natație, gimnastică, atletism etc., mai poate crede că aurul **ducează** 4 ani, atît cît trec, de obicei, de la o olimpiadă la alta. Orice finală olimpică de 7 culuare insumează în jur de 100 de ani. Oricare alți 7 sportivi luați la un loc fac cel puțin 200 de primăveri. N-am curajul să adun anii întregii noastre delegații, dar cred că aș găsi o potecă spre un record. Cu antecedente olimpice sau fără, la momentul potrivit, bătrîni trebuie înlocuiți prin **tineri** mai buni ca ei. E legea după care la München au biruit fetele cu mame tinere și păpuși în brațe.

Al doilea paragraf olimpic este cel al lucidității. A mai crede astăzi că un campion balcanic la tir, un campion european la box sau un fost suveran olimpic la disc, este un proprietar sigur de podium, e o utopie, dacă nu chiar o obtuzitate. Azi, campionii, ca și norii, vin de pe toate continentele. Am numit într-un fel starea de romantică mulțumire a selecției efectuate de noi în vederea Jocurilor de la München. Căci, dacă nu sintem nici pe departe un lot de primă mină, sintem cu siguranță cea mai romantică alcătuire. Din romanticism canotorii, marii noștri canotori, s-au zbatut în recalificări, minunați că invingătorii lor de ieri nu erau alții decît învinșii de alaltăieri. Din romanticism, Năstac a căzut la primul pumn, din romanticism am pierdut la polo în fața echipei S.U.A., pe care o țineam deunăzi la respect, tot din romanticism am cîștigat și prima medalie de argint, prin fiul salinei din Tg. Ocna, Dan Iuga. Dar ce nu ni se mai poate întîmpla oare din romanticism ? Să sperăm că Gruia și Gațu nu mai sint romantici. Ei sint bătrîni.

GOLGETER

un pictor

(Urmare din pag. 10)

unificator, exprimînd totodată un credo și o biografie artistică. În „Roșu vertical” elementul primordial este culoarea — roșu singeriu, comentat de registre de aur bizantin într-un fin echilibru cromatic. Vastă, ampla perspectivă din „Cîmp dobrogean” sugerează desfășurarea spațiilor imense, telurice. Dar lucrările în care pictorul s-a exprimat cel mai bine rămîn, după opinia noastră, marinele, o serie care celebrează marea, înțeleasă ca mit. Dincolo de căutarea înverșunată a tonurilor și valorilor cromatice, marea din aceste pinze este o îndrăzneală și reușită încercare de descifrare a unor sensuri adinci, o stare de spirit, imaginația plastică a lui T. Marinescu fiind de esență romantică. „Marea e o ființă ciudată”, îi place să spună, o vietate proteică la sinul căreia se adăpostesc, ca într-un sens rimbaldian, bizare fapte plătind. În șirul marinelor există o tensiune progresivă, cu punctul inițial în meduzele ca niște „trîști înecați extatici”, cum spunea Rimbaud, ajungînd treptat la zbuciumul furtunii. Chipurile mării sint reflexul unor transgresii sufletești, cînvintele lui Carl — Henning Pedersen exprimînd foarte adecvat acest lucru. „Orice operă de artă nu este decît o parte, un colț dintr-un vîl ridicat ca un presentiment... Trebuie să fii un obsedat pentru a putea pătrunde acolo unde se creează arta”. Obesia aceasta, a căutării de sensuri în valențele culorilor, este vădită și în „Vitalitate”, în vigoarea tușei, și în „Bacanală”, unde roșul are funcția de simbol, și în „Geneză”, concepută ca o structură al cărei nucleu este elementul de unitate și echilibru — încît ultimele lucrări ale lui T. Marinescu certifică o vocație împlinită.

cadran politic

(Urmare din pag. 2)

a stimulat lansarea unor măsuri pe plan neguvernamental, contactele și schimburile de vederi pe linia organizațiilor politice și obștești, a parlamentelor, a sindicatelor și a altor organizații profesionale de tineret, femei etc.

La București s-au ținut colocvii științifice internaționale consacrate securității europene, la care se adaugă și participarea activă a oamenilor de știință români la simpozioanele similare din străinătate. Guvernul român a acționat cu perseverență pentru dezvoltarea unor relații cu adevărat normale, bazate pe principiile bunei vecinătăți, între statele din Peninsula Balcanică, privind transformarea Balcanilor într-o zonă a păcii și colaborării, lipsită de armele nucleare.

O deosebită însemnătate, cu caracter universal, reprezintă punctul de vedere al Românel

cu privire la îndeplinirea Declarației O.N.U. asupra întăririi securității internaționale, transmis la 30 august a.c. secretarului general al O.N.U. Prin aceasta, se reafirmă poziția guvernului român potrivit căreia, în prezent, există toate condițiile pentru a se trece, în toamna acestui an, la pregătirea Conferinței general-europene cu participarea tuturor statelor interesate.

sugestii

(Urmare din pag. 6)

stă însă dincolo de reflexele euforice, dincolo de sensul cuvintelor, de lumea evocată în imagini, dincolo de arhitectonica peisajului, în infabilul pe care expresia îl evocă fără a-l putea cuprinde. De aici, ea împingește nu numai metafora mării, ci întreaga poezie eminesciană cu un zvon de tristețe vrăjită, de cîntec cu suflu metafizic, pe care alinarea nu-l ispitește și nici n-o caută, freamătul fiindu-i și natură și sens”. Dacă n-ar fi fost atît de exhaustivă, cercetarea lui Ion Dumitrescu ar fi fost exemplară. Așa cum este, ea rămîne un model semnificativ pentru felul fericit în care pot colabora stilistica, poezica, genetica, critica și filozofia culturii în conturarea unor repere noi în mersul eminescologiei. Clarificările definitive nu pot fi atinse decît prin asemenea cercetări solide, în afara oricăror prezumții. Și prin aceasta, Ion Dumitrescu reușește să se impună ca un demn emul al lui D. Caracostea.

dinu cocea

(Urmare din pag. 11)

— M-ar interesa părerea regizorului Dinu Cocea despre scenariu.

— **Țin foarte mult la dramaturgia filmului.** Eu cred că un regizor trebuie, este obligat de rigorile meseriei, să vadă premisele unui film încă din dramaturgie. Dacă greșește în acest moment, copilul se naște mort ! Scenariu literar e o schemă. Un producător de film trebuie, alături de regizor, să fie un vizionar, să aibă talentul de a înțelege, de a desluși în scenariu potențialul imagistic al viitorului film. Se întîmplă însă ca aceiași producători care au probat un scenariu, să descopere alte greșeli ideologice (nu estetice !) în dialog, cînd filmul este terminat.

— Bine, dar regizorii nu au nici o vină ?

— Sint și ei vinovați dacă acceptă să lucreze un material literar slab. Știu, se găsesse scuze pentru orice compromis : materiale, morale, estetice chiar ! Dar, cum dintr-un scenariu slab nu poate ieși un film bun oricît de genial ai fi tu, regizorul, opoziția publicului se va în-

toarece ca un bumerang, împotriva ta. Un artist trebuie să-și mențină entuziasmul față de profesiunea sa. Dacă îmbătrânești spiritual, dacă nu-ți menții candoarea de adolescent și avîntul primei tinereți, atunci și opera ta devine sterilă.

Atît în cele șase filme cu haiducii, cît și în distribuția Parașutiștilor, am observat o folosire armonioasă a actorilor de primă mărime în teatru, alături de debutanți, unii chiar neprofesioniști.

Da, cunosc foarte bine actorii din teatre și nu numai din cele bucureștene. Urmăresc și clasele de studenți de la institut. La Parașutiștii, rolurile principale au fost scrise pentru Florin Piersic și Silviu Stănculescu. După ce am fixat interpretele filmului, Valeria Seciu și Dana Comnea, am adus dramaturgia la propria lor personalitate. Distribuția o completez cu neprofesioniști, pentru a crea o tipologie variată, nu numai fizionomică, ci și temperamentală.

— După Parașutiștii, știi ce vei lucra ?

— Am un scenariu, **Singura noapte de dragoste**, scris de fratele meu, dr. Radu Cocea. **De zece ani, mă chinuie gîndul realizării unui film contemporan despre epoca istorică a lui Ștefan cel Mare. Prin voleyodul Moldovei, aș vrea să intruchipez ideea comuniunii de granit dintre conducător și poporul său. M-ar interesa în viitor și ecranizarea romanului „TOATE PINZELE SUS” de Radu Tudoran.**

...Dinu Cocea se pregătea de plecare spre București. Închela-se o importantă etapă de lucru a Parașutiștilor la Constanța, îl așteptau decorurile construite la Buftea, apoi filmările de pe aeroportul Buzău, cele din Bucegi. Va reveni la mare în octombrie, cînd mai are de turnat cîteva cadre, cu Florin Piersic și Valeria Seciu, în peisajul rece, de toamnă, al plăjii de la Vama Veche.

N-am încheiat convorbirea cu creatorul lui Amza, al lui Șap-tecai, al Aniței, al Răspopitului și al celorlalte fermecătoare personaje din lumea haiducilor. Dinu Cocea se află într-un permanent dialog cu arta filmului, într-o febrilă căutare a noului în temă și a frumosului în expresie. El înțelege filmul ca pe un front ideologic și estetic care trebuie să cucerească pentru oamenii zilelor noastre comorile neprețuite ale vieții : durerea și bucuria de a trăi liber și demn. În această bătălie pașnică, pe Dinu Cocea și aparatul său de filmat îl vom întîlni în linia întii.

despre muzeul de artă

(Urmare din pag. 10)

blouri de Grigorescu în care se anunță, prin spirit și tehnică, Luchian, cîteva mici sculpturi de Paciurea în care imaginația lui cosmică introduce tulburătoare ambiguitate a regnurilor, dar în mod mai discret și mai insinuant și mai revelator pentru el și pentru lucrări decît se întîmplă în marile „himere”, ambigui prin definiție și prin convenție ; cîteva lucrări de Sabin Popp, ce impun o reconsiderare scrupuloasă a acestui mare pictor pe care laudele postum ocazionale și referințele „de serviciu” încă n-au izbutit să ni-l restituie ; un peisaj alb de Tonitza, care poate amenda opinia unanimă despre excesul de grație al acestui calofil torturat de insuficiența frumosului ; cîteva picturi de Vasile Popescu, după care se poate studia și atesta afirmația despre facultatea abstractiv-construcțivă surprinzătoare pentru contextul în care apărea ; și alte cîteva piese (Andreescu, Lucian Grigorescu, Henri Catargi, Țuculescu, Mihaela Pătrașcu, Jalea) care cer lumina îndreptată asupra-le a unui reflector specializat, dar mai ales lumina privirilor atent culturale ale publicului.

IOANICHIE OLTEANU

poșta redacției

Al. I. Brătescu — Călărași. — Multe naivități în tablourile dv. romantice, dominate de o tonalitate lînced-obosită. Mai puteți trimite, renunțînd eventual la vanul exercițiu al acrostihurilor și găsind un alt mod de a omagia pe Violeta, Ecaterina, Lala, Angela, Gina, Eugenia, Lucia și Otília.

Ion Tomoiagă Maramureșanu. — Îmi inchipui că versurile dv. ar putea fi recitate cu succes în cadrul unor manifestări de interes local. Nu știu în ce măsură centrele de îndrumare a creației populare mai difuzează asemenea texte literare care nu mai țin de folclor, dar nici poezie „cultă” nu sint.

Ioan Benche. — Da, ceea ce scrieți dv., (cu audiență, din cîte

înțeleg, la cititorii unor periodice) se poate numi într-adevăr, așa cum spuneți, poezie „de factură patriotică”.

„Prispa casei noastre ne primește cîntecul și dalta, stîlpii din lemn stau strajă vrednică timpului-laudă...”

În ce mă privește, în locul acestui mod cam facil, decorativ și minor de utilizare a unor elemente de tradiție, prefer acea poezie în care se păstrează ceva din tensiunea și clocotul istoriei imediate.

Pădureanu Florin, Iordache Marian. — Exercițiul de început, neconcludent.

Ștan Lucian, Maria Mătușescu, Marin Serpu, Ghiță Constantin, Panciu Florin. — Nu

MARIAN KUBICKI

stația XXI

Nu mai țin minte
glașul mamei
zîmbetul
și chipul ei

Mă cuprinde regretul
și o mare
amărăciune

Numele ei
înseamnă totul
pentru mine

cu umbra ei
a trebuit și trebuie
să merg prin lume
dovedind c-a existat

Cu credință
numele ei
în minte îl țin

Oriunde aș fi
nu uit niciodată
cîntecul care-i plăcea :
„frumusețe, frumusețe
nici nu ești tu veșnică,
vine apa și te ia.“
O, mamă !

a doua trimitere

Fără să mai dorm noaptea
acolo mă întorc

În somn pentru acest pămînt mor.

TADEUSZ ROZEWICZ

iarba

Crește și în piatră
acolo unde-i
pusă
acolo unde-i adunată
chiar și pe-o cupolă

crește oriunde
pătrund
semințele oarbe
de vînt purtate

printre crăpături
în liniște
se înmulțesc încet
și așteaptă să se dărîme zidurile
ca pe pămînt să se întoarcă
să năpădească
chipuri și nume.

În românește de NICOLAE MAREȘ

„singurul meu subiect de carte este OMUL“

ARMAND
LANOUX

Armand Lanoux, este cel mai tânăr dintre membrii Academiei „Goncourt“. S-a născut la Paris dar întreaga sa făptură, ca și cărțile sale de altfel, sînt mediteraneene și neliniștite parcă dintr-o continuă nevoie de răzvrătire împotriva unei inerții care nu se găsește numai înafara creaturii.

Această neliniște, această nevoie continuă de alte dimensiuni ale echilibrului și de continue confruntări explică, de altfel, disponibilitățile sale pentru toate genurile literare, de la poezie la roman și de la eseu la povestirile polițiste.

Debutînd în 1943 cu proză polițistă („Canadiana asasinată“) el se apropie apoi de poezie, cultivînd-o între limite care se întind de la „manière de Carco“ și pînă la suprarealismul umanizat al lui Desnos, obținînd premiul Apollinaire pentru placheta „Colporteur“ (1953) și editîndu-și volumul selectiv abia în 1959 sub titlul „La tulipe orange“.

Critic și istoric literar în anii următori, cu predilecție pentru realitatea Parisului din tumultoasa „belle époque“ cronicar al Capitalei în aureola ei mitică atît de apropiată preferințelor lui Balzac, Baudelaire și Fargue el a consacrat lui Emile Zola, marele său părinte literar, un studiu („Bonjour, Monsieur Zola“) a cărui vervă avea să fie concurată la puțină vreme după aceea (1954) de un jurnal — „Dragostele anului 1900“ și de „Psihologia Parisului sau Parisul în formă de inimă“ (1955—1965) ambele primite cu entuziasm.

Tonul realist al scrisului său avea să se definească însă mai convingător prin romanele „La classe du matin“, „Cet âge trop tandre“, „La nef des fous“ — distins în anul 1948 cu premiul Populiste, apoi mai vechea ambiție a frescei se materializează în „Les lézards dans l'horloge“ (1952) cu un „midi“ incandescent dar aspru, deloc convențional, ciclul amintirilor de război începînd cu „Margot l'enragée“ și „Le commandant Waterin“ (care primește premiul „Interallié“ pe anul 1956) și terminînd cu atît de cunoscutul „Quand la mer

se retire“ — distins cu premiul Goncourt pe anul 1963.

Între aceste coordonate ale unei certitudini literare demonstrate convingător, universul lui Armand Lanoux continuă să existe, tulburător și agitat.

...Ne plimbăm pe aleile inviorate de briza Mediteranei din acest oraș de graniță între Franța și Italia care se numește Menton și unde amintirea lui Panait Istrati, a lui Titulescu și a Contesei de Noailles, poeta noastră Brâncoveană, sînt atît de prezente.

În dreptul cornişelor, dincolo de livezile de portocali de la Roquebrune și Cap Martin se deslușesc luminile înalte de la Monte Carlo și cel mai tânăr academician al „Goncourt“-ului își amintește de un alt academician, deoarece aici unde ne-am oprit, lingă portul vechi, la capătul falezei, fostul turn de veghe al grănicerilor a devenit de cîțiva ani muzeul Cocteau.

Un poet calm, domnul Francis Palmero, primarul Menton-ului a dăruit acestui orașel cu numai cîteva mii de locuitori mindria de a avea una dintre cele mai frumoase „salle de mariages“ din Franța, întreaga decorație a interiorului fiind realizată de autorul „Mașinii de scris“.

Armand Lanoux se revoltase deja în după-amiaza acestui Congres al Pen-Clubului internațional împotriva unei anume toleranțe față de literatura „odihnitore“.

Plimbarea pe falezele inviorate de briza Mediteranei nu l-a putut îndepărta prea mult de subiect.

Rețin, dintre considerațiile sale multe, pe cele despre scriitorul francez și lumea în care trăiește :

— „De fapt, s-ar părea că de la Beaumarchais la Simenon noțiunea de scriitor — sau autor profesionist, dacă vreți — a progresat. Nu ? Ei bine, despre acest profesionism și lipsa garanțiilor de existență a profesionistului din partea unui stat ca al nostru, modern, despre aceasta cred că se vorbește prea puțin... Nu este vorba de excepții (Daudet, Maupassant și alții). Este vorba de faptul că în Franța foarte puțini scriitori pot trăi

din drepturile lor de autor, cea mai mare parte fiind obligați să accepte faimoasa „a doua profesie“. Numai astfel se explică numărul mare de scriitori-diplomați, scriitori-dentști, scriitori-ofițeri de poliție, ziariști, profesori, învățători, librari, buchiniști și altele.

Astfel, aproape toți scriitorii francezi sînt scriitori și încă ceva...

Adică atunci cînd se așează în fața hirtiei albe în loc să-și urmărească ideile și să le îmbrace în cuvinte pentru un roman, un eseu un film, un scenariu la televiziune sau la radio, pentru un feuilleton, o tragedie, un libret de balet, o conferință, un reportaj, o cronică sau un cîntec el trebuie să se mai gîndească la ceva.

Adică la realaltă profesie. Ca să nu mai vorbim despre schimbarea profesiei de scriitor în fața autorității statului de fiecare dată cînd schimbăm genul literar în care ne manifestăm.

Este inimaginabil dar întreaga suflare de categorii ale obligațiilor cărora ne supunem : impozite, securitate socială, pensie, alocații familiale, toate diferă în funcție de genul operei literare. Treceam pe rînd de la categoria „salariat“ la cea de „salariat intermitent remunerat cu onorarii“, sau de la cea de „liber profesionist“ la cea de „profesionist neagrăcol“ ajungînd să ne plătim uneori și de trei ori același mic serviciu ce ni s-a făcut sau nici măcar nu ni s-a făcut încă.

Dar lucrurile se incurcă și mai mult cînd este vorba despre drepturile de autor.

De pildă, pentru tot ce înseamnă roman, eseu, nuvelă, povestire, cronică, poezie etc., drepturile sînt garantate prin Societatea „Gens de lettres“. Pentru teatru, film, televiziune și balet, patronajul aparține Societății autorilor dramatici și compozitorilor, prima dintre aceste instituții fiind creată, după cum se știe, de Beaumarchais.

Aceasta naște uneori situații cu adevărat stranii“.

Celelalte considerații ale lui Armand Lanoux sînt mai puțin triste :

— Am spus toate lucrurile pe care le gîndesc despre instituția noastră, a scriitorilor, deoarece eu cred că literatura este unul din mijloacele pe care le avem la dispoziție pentru a ne influența contemporanii. Cea mai mare parte a scriitorilor de calitate au o părere foarte exactă despre lumea în care trăiesc și scriu din nevoia de a împărtăși această părere. Să luăm exemplul lui Gorki. În romanul „Mama“ este vorba de un tînr care o învață să citească pe aceea care i-a dăruit viața, pentru că ea să poată înțelege rațiunea activității sale politice.

Oricare ar fi acțiunea politică în numele căreia fiul își învață mama să citească, această idee este de o mare frumusețe. În ziua în care Gorki a scris „Mama“ el a făcut mult mai mult pentru idealul său decît sute de cărți ideologice, de propagandă.

Alt exemplu, dacă vreți, este acela al lui Saint-Exupéry care n-a făcut niciodată altceva decît să relateze simpla sa morală de bărbat care consideră, de pildă, că dragostea înseamnă să mergi alături de femeia iubită ținînd-o de mînă, și privînd-o în față. Toată gîndirea lui Saint-Exupéry se înscrie în jurul unor lucruri la fel de simple.

Acestea sînt lucrurile la care mă gîndesc atunci cînd spun că literatura este unul din mijloacele de a schimba lumea.

Singurul și unicul meu subiect pentru cărțile pe care le scriu, este, tocmai de aceea, Omul.

TEOFIL BĂLAJ

Colegiul de redacție : ION BĂDICĂ (redactor-șef), NICOLAE MOTOC (redactor-șef adj.),

STEFAN CAREJA, GH. DUMITRAȘCU, MARIN PORUMBESCU, FLORICA POSTOLACHE, ADRIAN RĂDULESCU, EM. ȘTEFĂNESCU

Tomis, revistă bilunară editată de Comitetul pentru cultură și educație socialistă al județului Constanța, B-dul Republicii nr. 28, telefon 1 34 16 — 2 13 68. Căsuța poștală nr. 112

Rugăm să ni se trimită manuscrisele dactilografiate. Cele nepublicate nu se restituie.

Tiparul : I. P. „Dobrogea“, Constanța